

MINISTERSTWO GOSPODARKI

POLSKA 2013
RAPORT O STANIE
HANDLU ZAGRANICZNEGO

WARSZAWA 2013

Opracowanie:

Ministerstwo Gospodarki
Departament Strategii i Analiz
Kazimierz Miszczyk (Koordynator Zespołu Analiz Handlu Zagranicznego),
Małgorzata Mendyk, Jerzy Rutkowski, Monika Walczak

pod kierunkiem:

Anety Piątkowskiej – Dyrektora Departamentu Strategii i Analiz
Marii Szkutnickiej-Pieniążek – Zastępcy Dyrektora Departamentu Strategii i Analiz

ISSN 1429-3021

Spis treści

Synteza.....	5
1 Zmiany uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.....	7
1.1 Uwarunkowania zewnętrzne	7
1.1.1 Sytuacja w gospodarce światowej i na głównych rynkach w 2012 roku	7
1.1.2 Zmiany cen światowych i kursów walutowych	9
1.1.3 Sytuacja w handlu światowym.....	10
1.1.4 Perspektywy rozwoju sytuacji w gospodarce światowej i na wybranych rynkach	18
1.2 Uwarunkowania wewnętrzne – ogólna sytuacja w polskiej gospodarce.....	21
2 Długookresowe zmiany obrotów towarowych	25
2.1 Zmiany w okresie transformacji.....	25
2.2 Zmiany obrotów od roku 2001.....	26
3 Skala i dynamika obrotów towarowych w 2012 roku.....	31
3.1 Obroty według NBP.....	31
3.2 Obroty według GUS	33
4 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych.....	35
4.1 Zmiany w przekroju kontynentalnym	35
4.2 Zmiany w przekroju głównych ugrupowań krajów	37
4.2.1 Unia Europejska	37
4.2.2 Pozazunijne rynki rozwinięte	39
4.2.3 Wspólnota Niepodległych Państw	40
4.2.4 Pozostałe kraje rozwijające się (poza WNP)	40
5 Zmiany struktury przedmiotowej obrotów towarowych.....	43
6 Kierunki przeznaczenia importu.....	55
7 Handel zagraniczny w pierwszym półroczu 2013 roku.....	57
8 Prognozy na rok 2013.....	63
Aneks 1.....	67
Usługi w polskim handlu zagranicznym.....	67
Aneks 2.....	77
Wpływ importu surowców energetycznych na polskie wydatki importowe ogółem w latach 2003-2012.....	77
Spis tabel	82
Spis wykresów	83

SYNTEZA

Rok 2012 przyniósł dalsze spowolnienie wzrostu gospodarki światowej. O ile w 2010 r. nastąpiła jej dynamiczna odbudowa (po kryzysowym załamaniu z 2009 r.) i PKB wzrósł wówczas o 5,2%, to w kolejnych latach tempo jego wzrostu wyhamowało do 3,9% w roku 2011 i 3,1% w roku 2012. Pokazało to, że nadal groźne dla sytuacji gospodarczej świata pozostają zakłócenia, które były podstawą kryzysu z lat 2008-2009. W znacznym stopniu sytuacja ta była uwarunkowana zaburzeniami w sektorze finansów publicznych i kryzysem zadłużeniowym w strefie euro, co z kolei przełożyło się na recesję wielu gospodarek europejskich. Zakłócenia w gospodarce unijnej stwarzały zagrożenie dla funkcjonowania wspólnej waluty i jednocześnie były jednym z istotniejszych czynników spowolnienia wzrostu w wielu regionach świata, w szczególności tych będących partnerami handlowymi UE.

W 2012 r. PKB w gospodarce europejskiej obniżył się o 0,2%, a w strefie euro o 0,6%, podczas gdy przed rokiem notowano wzrost odpowiednio o 1,7% i 1,5%. Jeszcze głębsze spadki odnotowano w popycie wewnętrznym – przeciętnie na rynkach unijnych obniżył się o 1,5%, zaś w krajach strefy euro o 2,2%, wobec niewielkiego wzrostu odpowiednio o 0,7% i 0,6% w roku 2011.

Jakkolwiek spowolnienie wzrostu nie ominęło głównej gospodarki europejskiej będącej jednocześnie naszym głównym partnerem handlowym – Niemiec, gdzie PKB wzrósł o 0,9% wobec 3,1% w 2011 r., to można uznać, że na tle pogarszającej się sytuacji rynków unijnych sytuacja gospodarcza Niemiec kształtowała się dość korzystnie. Popyt wewnętrzny na rynku niemieckim – jedna z ważniejszych determinant polskiego eksportu – obniżył się o 0,3% wobec jego wzrostu o 2,6% w 2011 r.

Głębsze spadki popytu wystąpiły na innych ważnych – z punktu widzenia polskiego eksportu – rynkach unijnych, w tym we Włoszech o 5,3%, w Hiszpanii o 3,9%, na Węgrzech o 3,7%, w Czechach o 2,7%, w Niderlandach o 1,6%, we Francji o 0,9%.

Zakłócenia w gospodarce światowej miały swoje przełożenie na handel międzynarodowy, gdzie globalne zależności w procesach produkcyjnych powodują głębsze wahania po stronie światowych obrotów niż w PKB. O ile tempo wzrostu PKB w 2012 roku obniżyło się o 0,8 pkt. proc. (do 3,1%), to wolumen światowego handlu towarami i usługami obniżył się w stosunku do roku 2011 o 3,5 pkt. proc. (do 2,5%).

Spowolnienie nie ominęło także polskiej wymiany towarowej z zagranicą. Można jednak oceniać, że na tle znacznego załamania popytu na rynkach unijnych, sytuacja w handlu pozostawała stosunkowo korzystna. Eksport towarów z Polski w 2012 r. zwiększył się o 4,9% (tj. o prawie 6,8 mld EUR) wobec poziomu sprzed roku, osiągając wartość blisko 143,5 mld EUR. Jednocześnie osiągnięta wartość eksportu była wyższa o 23,4% (tj. o ok. 27,2 mld EUR) niż przed kryzysem, czyli w roku 2008.

Natomiast import wyniósł 154 mld EUR, czyli był wyższy o 1% (tj. o 1,5 mld EUR) niż w roku 2011, zaś w porównaniu z poziomem przedkryzysowym wzrósł o 8,1% (tj. o 11,6 mld EUR).

W rezultacie deficyt obrotów towarowych został zredukowany w porównaniu z rokiem 2011 o 5,3 mld EUR, do poziomu ok. 10,6 mld EUR. Warto odnotować, iż ubiegłoroczny poziom deficytu był o 15,6 mld EUR (tj. o ok. 60%) niższy niż w 2008 r., kiedy to wyniósł 26,2 mld EUR.

W roku 2012, podobnie jak w latach poprzednich, notowano relatywnie szybki wzrost eksportu na rynki rozwijające się i słabiej rozwinięte – o 18,9%, do 25,5 mld EUR. Eksport na rynki rozwinięte zwiększył się zaledwie o 2,4% (do 118 mld EUR), co przy spadku importu z nich o 2,4% (do 99,4 mld EUR), przełożyło się na dalsze powiększenie nadwyżki obrotów – z 13,4 mld EUR w 2011 r., do 18,5 mld EUR.

Znacząca poprawa bilansu w grupie rynków rozwiniętych była przede wszystkim rezultatem wzrostu nadwyżki w handlu z UE o blisko 5 mld EUR, do 20,5 mld EUR, w tym ze strefą euro o 1,9 mld EUR, do 5 mld EUR. Eksport na rynki unijne zwiększył się o 2,3% (osiągając 109,1 mld EUR), a import z nich spadł o 2,7% (do 88,6 mld EUR). Spowolnienie eksportu wynikało z jego wyraźnego wyhamowania do strefy euro (wzrost zaledwie o 0,7%, do 74,4 mld EUR).

Zdecydowanie lepsze wyniki osiągnięto w eksporcie na rynki unijne spoza strefy euro (wzrost eksportu o 6%, do 34,6 mld EUR). Wśród nich na czoło wysunęła się Wielka Brytania (wzrost o 10,2%, do ok. 9,7 mld EUR), dzięki czemu rynek ten zajął drugie miejsce wśród głównych rynków eksportowych.

Relatywnie wysoka dynamika eksportu do państw rozwijających się i słabiej rozwiniętych wynikała z jego szybkiego wzrostu na rynki WNP (o 22,3%, do 14,2 mld EUR), w tym do Rosji o 25,1% (do 7,7 mld EUR), na Ukrainę o 21,3% (do 4,1 mld EUR) oraz na Białoruś o 16,7% (do 1,6 mld EUR).

W 2012 r. najszybciej wzrósł eksport artykułów rolno-spożywczych (o 17,5%, do 17,9 mld EUR), co w znacznej mierze wynikało z szybkiego wzrostu wywozu produktów roślinnych (o 35%). Import artykułów rolno-spożywczych wzrósł znacznie wolniej – o 7,4%, co przełożyło się na zwiększenie nadwyżki w obrotach tymi produktami o ponad 1,7 mld EUR, do poziomu ok. 4,3 mld EUR.

Istotną poprawę salda odnotowano także w handlu wyrobami chemicznymi, gdzie w wyniku wzrostu eksportu o 6,3% i spadku importu o 1,2% deficyt obrotów został zredukowany do poziomu 6,3 mld EUR wobec 7,8 mld EUR w 2011 r.

Z kolei eksport dominujących w polskiej wymianie z zagranicą wyrobów elektromaszynowych ukształtował się na poziomie o 1,1% wyższym niż rok wcześniej i wyniósł prawie 56 mld EUR. Jednocześnie import tej grupy towarów zwiększył się o 0,4%, co przełożyło się na powiększenie nadwyżki w obrotach nimi o 0,4 mld EUR, do 2,3 mld EUR.

Od początku 2013 roku obserwuje się przyspieszenie polskiego eksportu, który po I półroczu osiągnął wartość ok. 74,2 mld EUR, co stanowiło wzrost o 6% wobec analogicznego okresu w 2012 r. Import natomiast wyniósł ok. 74,7 mld EUR i był o 2,3% niższy niż przed rokiem. Wyniki te pozwoliły na zredukowanie deficytu obrotów towarowych do 0,5 mld EUR wobec poziomu blisko 6,5 mld EUR w I półroczu 2012 r.

Wszystkie prognozy dotyczące rozwoju sytuacji w gospodarce globalnej pozostają obciążone dużym stopniem niepewności, niemniej jednak oczekuje się, że rok 2013 przyniesie zahamowanie negatywnych tendencji na wielu rynkach, a wzrost gospodarczy i wymiana towarowa w skali świata nieznacznie przyspieszą. Nadal motorem wzrostu mają pozostać rynki rozwijające się, choć pewna stabilizacja oczekiwana jest także na rynkach rozwiniętych, w szczególności unijnych. Jednym z zagrożeń wciąż pozostają trudności fiskalne w strefie euro. Należy jednak spodziewać się utrzymania obserwowanej od początku bieżącego roku korzystnej tendencji do wzrostu eksportu i dalszej redukcji deficytu obrotów.

1 ZMIANY UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH

1.1 Uwarunkowania zewnętrzne

1.1.1 Sytuacja w gospodarce światowej i na głównych rynkach w 2012 roku

Rok 2012 był kolejnym rokiem, w którym obserwowano spowolnienie gospodarcze. Globalny PKB zwiększył się o 3,1% wobec jego wzrostu o 3,9% w 2011 r. i o 5,2% w roku 2010. Ponowne wyhamowanie koniunktury pokazało, iż zakłócenia gospodarcze, które były podstawą kryzysu z lat 2008-2009 nie zostały w pełni usunięte i wciąż oddziałują na szereg gospodarek. Było ono w dużym stopniu wynikiem napięć, jakie pojawiły się w sferze finansów publicznych i wynikającego z tego kryzysu zadłużeniowego w strefie euro, który stwarzał zagrożenia dla funkcjonowania wspólnej waluty i przekładał się na tempo wzrostu gospodarczego w całej Unii Europejskiej, a w szczególności w krajach strefy euro. Zakłócenia w gospodarce unijnej były jednocześnie jednym z ważnych czynników spowolnienia wzrostu gospodarczego w wielu innych regionach świata, w tym w szczególności w krajach, dla których rynki europejskie są głównymi partnerami handlowymi.

Wskazane zakłócenia miały również wpływ na handel międzynarodowy. Silne globalne powiązania produkcji powodują wysoką jego wrażliwość na wahania koniunktury, co przekłada się na głębsze wahania światowych obrotów niż PKB. O ile tempo wzrostu PKB w 2012 roku obniżyło się o 0,8 pkt. proc. (do 3,1%), to wzrost wolumenu światowego handlu towarami i usługami spowolnił do 2,5%, czyli był o 3,5 pkt. proc. niższy niż rok wcześniej.

Tabela 1 Zmiany PKB na świecie i wybranych rynkach w latach 2011-2014

	2011	2012	2013*	2014*
Świat	3,9	3,1	3,1	3,8
Kraje rozwinięte	1,7	1,2	1,2	2,1
Stany Zjednoczone	1,8	2,2	1,7	2,7
UE	1,7	-0,2	-0,1	1,2
Strefa euro	1,5	-0,6	-0,6	0,9
Niemcy	3,1	0,9	0,3	1,3
Japonia	-0,6	1,9	2,0	1,2
Kraje rozwijające się	6,2	4,9	5,0	5,4
WNP	4,8	3,4	2,8	3,6
Rosja	4,3	3,4	2,5	3,3
Bliski Wschód i Północna Afryka	4,0	4,5	3,0	3,7
Afryka Subsaharyjska	5,4	4,9	5,1	5,9
Ameryka Łacińska i Karaiby	4,6	3,0	3,0	3,4
Rozwijające się kraje Azji	7,8	6,5	6,9	7,0
Chiny	9,3	7,8	7,8	7,7
Indie	6,3	3,2	5,6	6,3
ASEAN-5**	4,5	6,1	5,6	5,7

* prognoza, ** Indonezja, Malezja, Filipiny, Tajlandia, Wietnam;

Źródło: DSA MG na podstawie danych MFW z lipca 2013.

Wyniki osiągnięte w 2012 roku potwierdziły obserwowaną w ostatnich latach prawidłowość, że podtrzymanie trendu rozwojowego w gospodarce światowej możliwe było dzięki szybszemu rozwojowi krajów rozwijających się. PKB w krajach rozwiniętych wzrósł bowiem jedynie o 1,2%, czyli o 0,5 pkt. proc. wolniej niż w roku 2011, podczas gdy w państwach rozwijających się wzrost gospodarczy osiągnął poziom 4,9% w porównaniu z 6,2% rok wcześniej.

Podobnie jak w przypadku PKB, tak i w handlu wyraźniejsze wyhamowanie wystąpiło na rynkach rozwiniętych, w których wzrost eksportu towarów i usług spowolnił do 2% wobec 5,6% w 2011 roku, a wzrost importu do 1,1% z 4,7%. Z kolei w grupie krajów rozwijających się wolumen obrotów towarami i usługami wzrósł po stronie eksportu o 3,6% (w porównaniu z 6,4% przed rokiem), a importu o 5% (wobec 8,7%).

W grupie krajów rozwijających się podstawowe znaczenie dla globalnego wzrostu gospodarczego miała sytuacja w Chinach i Indiach. Chociaż odnotowano tu również znaczące spowolnienie, to w dalszym ciągu należą one, w tym w szczególności Chiny, do liderów wzrostu gospodarczego w świecie. Na tle powszechnego spadku tempa wzrostu gospodarczego, uwagę zwraca jego przyspieszenie w grupie krajów Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki z 4% w roku 2011 do 4,5% w 2012 r. oraz w grupie krajów Azji Południowo-Wschodniej – ASEAN-5 odpowiednio z 4,5% do 6,1%.

Odwrotną rolę, czynnika spowalniającego dynamikę rozwoju gospodarki światowej odgrywały kraje rozwinięte. Odnosi się to w szczególności do krajów Unii Europejskiej, w tym strefy euro, gdzie nastąpił spadek PKB odpowiednio o 0,2% i 0,6%, podczas gdy w roku 2011 notowano tu wzrosty odpowiednio o 1,7% i 1,5%.

Jeszcze głębsze spadki odnotowano w popycie wewnętrznym na rynkach unijnych, będących odbiorcą ponad $\frac{3}{4}$ eksportu towarów z Polski. W całej UE popyt obniżył się o 1,5%, zaś w krajach strefy euro o 2,2%, wobec wątpliwego wzrostu odpowiednio o 0,7% i 0,6% w roku 2011. Wyniki te przełożyły się na spadek importu do Unii Europejskiej o 2,7% (w porównaniu ze wzrostem o 2,4% w 2011 r.), który pozostaje główną determinantą zewnętrznego popytu na polskie towary.

Tabela 2 Zmiany popytu wewnętrznego na głównych rynkach w latach 2011-2014

	2011	2012	2013*	2014*
Unia Europejska (28)	0,7	-1,5	b.d.	b.d.
Unia Europejska (27)	0,7	-1,5	-0,7	1,2
Strefa euro	0,6	-2,2	-1,2	1,0
Niemcy	2,6	-0,3	0,2	1,9
Francja	2,0	-0,9	-0,2	1,2
Włochy	-1,0	-5,3	-2,5	0,6
Wielka Brytania	-0,1	1,1	0,6	1,3
Niderlandy	0,8	-1,6	-1,6	0,3
Hiszpania	-1,9	-3,9	-4,1	-0,4
Szwecja	3,1	0,4	1,5	2,4
Austria	3,2	0,1	0,2	1,5
Czechy	-0,1	-2,7	-0,6	1,6
Słowacja	1,4	-3,1	0,3	1,5
Węgry	0,1	-3,7	-0,2	0,8
POLSKA	3,7	-0,3	0,2	1,6
Norwegia	3,3	3,4	3,0	2,4
USA	1,7	2,1	1,8	2,6
Japonia	0,3	2,8	1,0	1,3
Turcja	10,1	-1,8	3,6	4,4

* prognoza; b.d. – brak danych

Źródło: DSA MG na podstawie danych Eurostat z lipca 2013.

O pogarszającej się kondycji strefy euro zadecydowało nasilenie tendencji kryzysowych takich państw jak Grecja, Hiszpania, Portugalia, Irlandia czy Włochy. Kryzys zadłużeniowy i słabość finansów publicznych, powodujące konieczność uruchomienia przez pozostałe kraje Unii oraz światowe i europejskie instytucje finansowe wielomiliardowych pakietów pomocowych, stwarzały potencjalne zagrożenie dla stabilności strefy i UE.

Wśród krajów unijnych spadek PKB w 2012 roku odnotowano na dwunastu rynkach: w Belgii (0,3%), Czechach (1,3%), Danii (0,4%), Finlandii (0,8%), Grecji (6,4%), na Węgrzech (1,7%), Cyprze (2,4%), we Włoszech (2,4%), Niderlandach (1,2%), Portugalii (3,2%), Słowenii (2,3%), Hiszpanii (1,4%). Z drugiej strony najlepsze wyniki gospodarcze odnotowały Łotwa (wzrost PKB o 5,6%), Litwa (o 3,7%), Estonia (o 3,2%), Słowacja (o 2%) oraz Polska (o 1,9%).

W miarę rozszerzania się kryzysu zadłużeniowego, rosnącej niepewności oraz ryzyka inwestycyjnego i kosztów akcji pomocowych, pogarszała się sytuacja nie tylko państw bezpośrednio dotkniętych tym procesem, ale także innych, zwłaszcza Niemiec i Francji. Tempo wzrostu PKB Niemiec spadło z 3,1% w roku 2011 do 0,9% w 2012 r., we Francji natomiast nastąpiło w ostatnich dwu latach całkowite wyhamowanie wzrostu gospodarczego z 2% do zera w roku 2012. Spowolnienie wzrostu gospodarczego w największych gospodarkach strefy euro przełożyło się na podobną tendencję w całej UE, gdzie średnie tempo wzrostu PKB o 1,6% w 2011 roku przekształciło się w spadek o 0,2%.

Na tle pogarszającej się sytuacji rynków unijnych nadal dość korzystnie kształtowała się sytuacja gospodarcza naszego najważniejszego partnera handlowego – Niemiec, choć spowolnienie również nie ominęło tego rynku. O ile w 2011 r. niemiecki PKB wzrósł o 3,1%, a popyt wewnętrzny o 2,6%, to w roku 2012 wzrost PKB spowolnił do 0,9%, a spadek popytu sięgnął 0,3%.

Jeszcze głębsze spadki popytu wewnętrznego notowano na innych ważnych – z punktu widzenia polskiego eksportu – rynkach unijnych, w tym we Włoszech o 5,3%, w Hiszpanii o 3,9%, na Węgrzech o 3,7%, w Czechach o 2,7%, w Niderlandach o 1,6%, we Francji o 0,9%.

1.1.2 Zmiany cen światowych i kursów walutowych

Według MFW (z kwietnia 2012 r.), od kwietnia 2011 r. ogólny wskaźnik cen towarów obniżył się o 9%, co było rezultatem ogólnego osłabienia popytu i niepewnej sytuacji na światowych rynkach.

W 2012 r. ceny energii wzrosły tylko o 1%, jakkolwiek należy zaznaczyć, że ich średnioroczna cena była o 15% wyższa niż w czerwcu 2012 r. Ceny gazu ziemnego w dalszym ciągu pozostają zróżnicowane w zależności od regionu. W 2012 r. odnotowano ich spadek w Europie. W Japonii wzrost cen gazu łagodzony jest przez słabnący popyt, jakkolwiek nadal utrzymują się one na stosunkowo wysokim poziomie. Szacuje się, że w 2013 r. ceny energii spadną, co będzie wynikać ze zwiększenia jej produkcji przez kraje spoza OPEC oraz ze spadku popytu na nią w krajach uprzemysłowionych.

Ceny ropy naftowej pozostawały w 2012 r. na względnie stabilnym, jakkolwiek wysokim poziomie – w latach 2011-2012 średnia cena ropy kształtowała się w granicach 105 dolarów za baryłkę. Względnie stabilna cena ropy zaczęła rosnąć w czwartym kwartale 2012 r., co wynikało z ograniczenia jej podaży przez państwa OPEC oraz ze wzrostu napięć geopolitycznych.

Rozpoczęty jeszcze w 2011 r. spadkowy trend cen metali kontynuowany był do III kwartału 2012 r., co głównie było konsekwencją wyhamowania popytu na nie oraz słabnącego ich importu do Chin. W rezultacie w całym 2012 r. ich ceny obniżyły się średnio o 16,8%. Należy jednak podkreślić, że spadkowy trend cen metali odwrócił się w IV kw. 2012 r. Na wysokim poziomie utrzymują się ceny

miedzi, natomiast stosunkowo niskie pozostają ceny aluminium, co jest rezultatem dużych inwestycji w huty aluminium (w Chinach i na Bliskim Wschodzie). Perspektywy dla cen metali są ściśle związane z rozwojem w Chinach, na które przypada ponad 40% światowego zużycia metali.

Zgodnie z danymi MFW po dynamicznym wzroście cen żywności (w ujęciu dolarowym) w roku 2010 i 2011 (odpowiednio o 11,5% i 19,7%), w roku 2012 zmniejszyły się one o 1,8%, z tym, że nadal pozostają na relatywnie wysokim poziomie. Jak podaje Bank Światowy wzrostowy trend cen żywności został odwrócony dopiero od sierpnia 2012 r. Według statystyki WTO największe spadki cen odnotowano w przypadku kawy (o 22%) i bawełny (o 42%). W lutym 2013 r. ceny żywności były o 9% niższe niż pół roku wcześniej, co wynikało m.in. z korzystnych warunków pogodowych w niektórych regionach świata, jak również z dobrych prognoz dotyczących rynku roślin.

Po notowanym w 2011 roku osłabieniu dolara wobec innych głównych walut, w 2012 roku waluta amerykańska odzyskała zaufanie inwestorów i wyraźnie zyskała na wartości.

Rozpoczęty od początku IV kwartału 2011 r. trend do aprecjacji dolara względem euro (r/r), kontynuowany był w całym roku 2012, jakkolwiek od lipca zaczął słabnąć (w lipcu 2012 r. dolar wyniósł ok. 0,8126 euro i tym samym był mocniejszy o ponad 16% niż przed rokiem oraz o prawie 10% niż w całym roku 2011). W rezultacie średnioroczny kurs dolara był w 2012 r. wyższy wobec euro o ok. 5%.

W 2012 roku doszło również do istotnej deprecjacji franka szwajcarskiego, który przed rokiem był uznawany za jedną z bezpieczniejszych walut do inwestowania. W 2012 roku dolar umocnił się nominalnie wobec franka o 6,2%. Jeszcze wyraźniejszą aprecjację dolara odnotowano w stosunku do japońskiego jena oraz brazylijskiego reala, tj. odpowiednio o 9,4% oraz blisko 17%.

Na tym tle na relatywnie stabilnym poziomie utrzymał się, podobnie jak przed rokiem, kurs dolara wobec brytyjskiego funta. W skali całego roku był on nominalnie zaledwie o 1,3% mocniejszy niż przed rokiem.

W przeciwieństwie do większości głównych walut, w 2012 roku waluta amerykańska osłabiła się w relacji do chińskiego juana (o 1,3%). Warto tutaj odnotować, że trend do spadku kursu dolara wobec juana jest nieprzerwanie kontynuowany od 2005 roku.

1.1.3 Sytuacja w handlu światowym

1.1.3.1 Wolumen obrotów towarowych w 2012 roku

Spowolnienie globalnego wzrostu PKB z 3,9% w roku 2011 do 3,1% w roku 2012 przełożyło się na jeszcze głębsze wyhamowanie wzrostu globalnego handlu. Według danych MFW wolumen światowego handlu towarami i usługami zwiększył się w roku 2012 o 2,5%, podczas gdy rok wcześniej jego wzrost wyniósł 6%.

Zdecydowanie wolniej rosły obroty w krajach rozwiniętych niż w rozwijających się. Eksport w tej pierwszej grupie rynków wzrósł o 2%, czyli o 1,6 pkt. proc. wolniej niż w grupie rynków rozwijających się. Różnica tempa wzrostu importu w obu grupach rynków była jeszcze większa – w krajach rozwiniętych zwiększył się on o 1,1%, a w rozwijających się o 5%.

Tabela 3 Tempo zmian wolumenu światowego handlu towarami i usługami w latach 2011-2014 (zmiana do roku poprzedniego, w %)

	Wolumen handlu towarami i usługami			
	2011	2012	2013*	2014*
Świat	6,0	2,5	3,1	5,4
<i>Eksport</i>				
Kraje rozwinięte gospodarczo	5,6	2,0	2,4	4,7
Kraje rozwijające się gospodarczo	6,4	3,6	4,3	6,3
<i>Import</i>				
Kraje rozwinięte gospodarczo	4,7	1,1	1,4	4,3
Kraje rozwijające się gospodarczo	8,7	5,0	6,0	7,3

* prognoza

Źródło: DSA MG na podstawie danych MFW z lipca 2013.

Według WTO wolumen światowego handlu towarowego zwiększył się w 2012 r. o 2%, przy czym po stronie eksportu odnotowano wzrost o 2,1%, a importu o 1,9%. Analitycy WTO zwracają również uwagę, iż w normalnych warunkach tempo wzrostu globalnego handlu jest z reguły dwa razy wyższe niż tempo wzrostu światowego PKB. Według szacunków globalny PKB (skorygowany o wpływ zmian kursów walutowych) w 2012 r. zwiększył się o 2,1%, a zatem wspomniana relacja wyniosła ok. 1:1.

Eksport towarów z krajów rozwiniętych zwiększył się w 2012 r. zaledwie o 1% wobec wzrostu o 5,1% w roku poprzednim. Niski wzrost eksportu w tej grupie rynków był wynikiem wolnego wzrostu eksportu Unii Europejskiej (o 0,3%) oraz jego spadku w Japonii (o 1%), czego nie zdołał skompensować wzrost eksportu Stanów Zjednoczonych o 4,1%. Z kolei import do tych rynków obniżył się w 2012 r. o 0,1% (w porównaniu ze wzrostem o 3,1% w 2011 r.), na co w głównej mierze wpłynął jego spadek do UE o 2%.

Ponad 3-krotnie szybciej niż w krajach rozwiniętych zwiększył się eksport rynków rozwijających się (tj. o 3,3%), jakkolwiek tempo jego wzrostu było o 2,1 pkt. proc. wolniejsze niż przed rokiem. W tej grupie gospodarek – przeciwnie niż w rozwiniętych – tempo wzrost importu (na poziomie 4,6%) było wyższe niż w eksporcie.

Tabela 4 Zmiany PKB i wolumenu obrotów towarowych na świecie w latach 2010-2012 (w ujęciu USD)

	PKB			Eksport			Import		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Świat	3,8	2,4	2,1	14,1	5,2	2,1	13,6	5,1	1,9
Ameryka Północna	2,6	2,0	2,3	15,0	6,6	4,5	15,7	4,4	3,1
Stany Zjednoczone	2,4	1,8	2,2	15,4	7,1	4,1	14,8	3,8	2,8
Ameryka Środkowa i Południowa	6,2	4,3	2,6	5,2	6,1	1,4	22,7	12,0	1,8
Europa	2,3	1,7	-0,1	11,0	5,5	0,6	9,4	2,8	-1,9
Unia Europejska (27)	2,1	1,5	-0,3	11,7	5,7	0,3	9,1	2,4	-2,0
Wspólnota Niepodległych Państw	4,7	4,8	3,7	6,1	1,8	1,6	18,8	17,1	6,8
Afryka	4,5	0,7	9,3	5,4	-8,5	6,1	8,1	4,5	11,3
Bliski Wschód	4,9	5,2	3,3	7,5	5,5	1,2	8,2	5,1	7,9
Azja	6,7	3,3	3,8	22,7	6,4	2,8	18,2	6,7	3,7
Chiny	10,4	9,2	7,8	28,1	8,8	6,2	22,0	8,8	3,6
Japonia	4,5	-0,6	1,9	27,5	-0,6	-1,0	10,1	4,3	3,7
Indie	10,1	7,9	5,2	25,7	15,0	-0,5	22,7	9,7	7,2
Nowo uprzemysłowione kraje Azji*	8,2	4,0	1,8	20,9	7,8	1,6	17,9	2,7	1,5

* Hongkong, Republika Korei, Singapur i Tajwan

Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z lipca 2013.

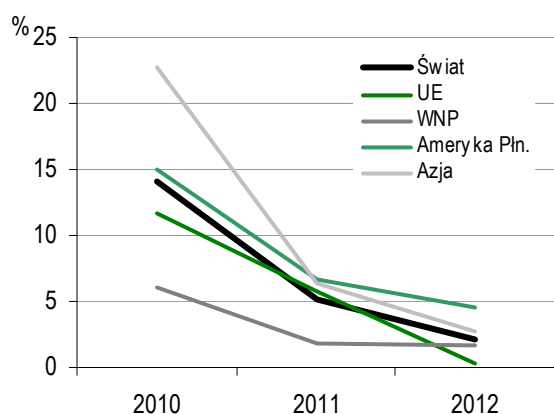
Analizując przepływy towarowe w ujęciu poszczególnych regionów, w 2012 r. najszybciej zwiększył się eksport Afryki – o 6,1%. Należy jednak pamiętać, że zawirowania polityczne, które miały miejsce w regionie Afryki Północnej w 2011 r. przełożyły się na spadek eksportu w tym czasie o 8,5%. Afryka w 2012 r. była kontynentem notującym najszybszy wzrost również w imporcie – o 11,3% (czyli 6-krotnie wyższy niż przeciętnie) w porównaniu ze wzrostem o 4,5% w roku 2011.

Stosunkowo szybko w 2012 r. zwiększył się wolumen eksportu Ameryki Północnej (o 4,5%), w tym Stanów Zjednoczonych (o 4,1%), przy jednocześnie wolniejszym wzroście importu do tego regionu – o 3,1%, a do USA – o 2,8%.

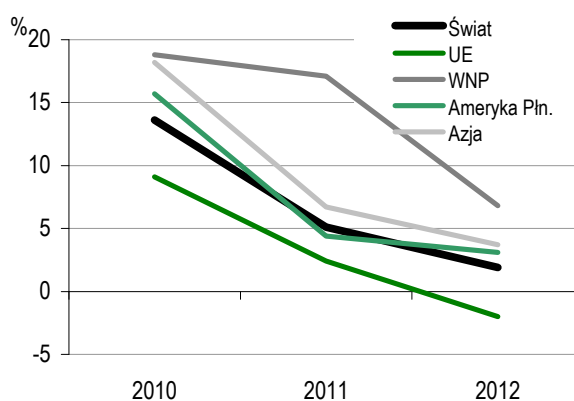
Jakkolwiek wzrost eksportu krajów azjatyckich (wynoszący 2,8%) był o 0,7 pkt. proc. szybszy niż przeciętnie, to w porównaniu z rokiem 2011 był wolniejszy o 3,6 pkt. proc. Relatywnie wolny wzrost wolumenu eksportu Azji był wynikiem spadków, jakie odnotowano w eksporcie Japonii (o 1%) oraz Indii (o 0,5%). Z drugiej zaś strony eksport chiński zwiększył się w tym czasie o 6,2%. Szybciej niż eksport zwiększył się import do krajów Azji – o 3,7%, w tym do Chin o 3,6%, do Indii o 7,2% oraz do Japonii o 3,7%.

Wykres 1 Zmiany wolumenu obrotów towarowych w wybranych krajach i grupach krajów w latach 2010-2012

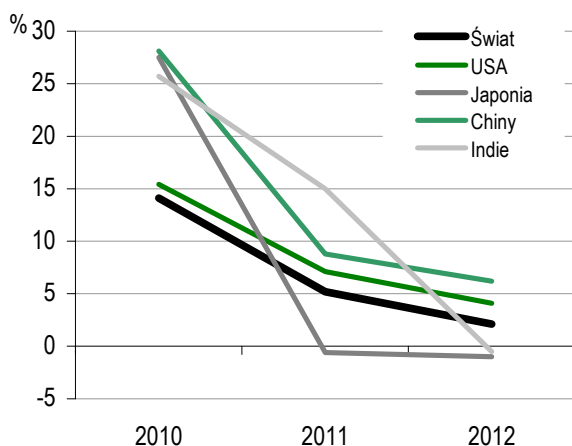
Zmiany wolumenu eksportu

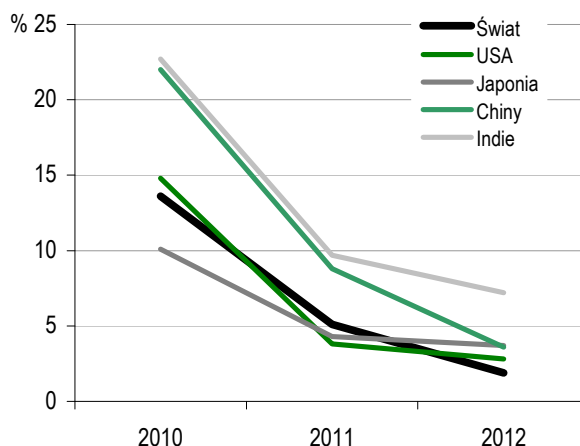
Zmiany wolumenu importu

Zmiany wolumenu eksportu

Zmiany wolumenu importu

Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z lipca 2013.

Wolniej niż przeciętnie rósł wolumen eksportu w krajach Wspólnoty Niepodległych Państw (o 1,6%) oraz w Europie (o 0,6%). O ile eksport rynków WNP w ujęciu wolumenowym zwiększył się nieznacznie, to rosnące – w rezultacie wysokich cen ropy naftowej – przychody eksportowe pozwoliły na finansowanie zakupów importowych, których wolumen wzrósł o 6,8%. Natomiast Europa była jedynym regionem na świecie, który w 2012 r. odnotował spadek importu – o 1,9%.

1.1.3.2 Światowe obroty towarowe w bieżących cenach dolarowych

Wartość światowego eksportu towarowego wyrażona w dolarach osiągnęła poziom 18,3 bln USD i okazała się o zaledwie 0,2% wyższa niż rok wcześniej. Wolniejszy wzrost globalnego eksportu w ujęciu wartościowym niż wolumenowym był efektem spadku światowych cen towarów.

Tabela 5 Zmiany obrotów towarowych na świecie w latach 2005-2012 (w ujęciu USD)

	Eksport					Import				
	2012	2005-2012	2010	2011	2012	2012	2005-2012	2010	2011	2012
	mld USD		w %			mld USD		w %		
Świat	17.850	8	22	20	0	18.155	8	21	19	0
Ameryka Północna	2.373	7	23	16	4	3.192	5	23	15	3
Stany Zjednoczone	1.547	8	21	16	5	2.335	4	23	15	3
Kanada	455	3	23	17	1	475	6	22	15	2
Meksyk	371	8	30	17	6	380	8	28	16	5
Ameryka Środkowa i Południowa	749	11	25	27	0	753	14	30	25	3
Brazylia	243	11	32	27	-5	233	17	43	24	-2
Pozostałe	506	11	22	28	2	520	13	24	25	5
Europa	6.373	5	12	18	-4	6.519	5	13	17	-6
Unia Europejska	5.792	5	12	18	-5	5.927	5	13	17	-6
Niemcy	1.407	5	12	17	-5	1.167	6	14	19	-7
Niderlandy	656	7	15	16	-2	591	7	17	16	-1
Francja	569	3	8	14	-5	674	4	9	18	-6
Wielka Brytania	468	3	17	21	-7	680	4	14	14	1
Włochy	500	4	10	17	-4	486	3	17	15	-13
Wspólnota Niepodległych Państw	804	13	31	34	2	568	15	25	30	5
Rosja	529	12	32	30	1	335	15	30	30	4
Afryka	626	11	30	17	5	604	13	16	18	8
Afryka Południowa	87	8	31	21	-11	123	10	27	29	1
Pozostałe kraje Afryki	539	11	30	16	8	481	14	13	15	9
Kraje eksportujące ropę*	370	11	34	15	12	179	14	10	10	8
Pozostałe	169	11	22	20	-1	303	14	15	18	10
Bliski Wschód	1.287	13	28	37	3	721	12	13	17	6
Azja**	5.640	11	31	18	2	5.795	12	33	23	4
Chiny	2.049	15	31	20	8	1.818	16	39	25	4
Japonia	799	4	33	7	-3	886	8	26	23	4
Indie	293	17	37	34	-3	489	19	36	33	5
Nowo uprzemysłowione kraje Azji***	1.280	8	30	16	-1	1.310	9	32	19	0

* Algieria, Angola, Kamerun, Czad, Kongo, Gwinea Równikowa, Gabon, Libia, Nigeria, Sudan

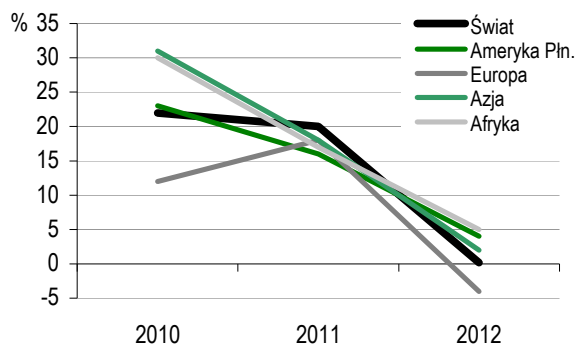
** Azja obejmuje również Australię i Oceanię

*** Hongkong, Republika Korei, Singapur i Tajwan

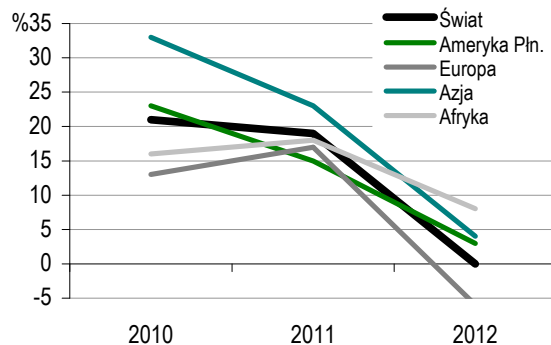
Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z lipca 2013.

Wykres 2 Zmiany obrotów w wybranych grupach i krajach w latach 2010-2012 (w ujęciu USD)

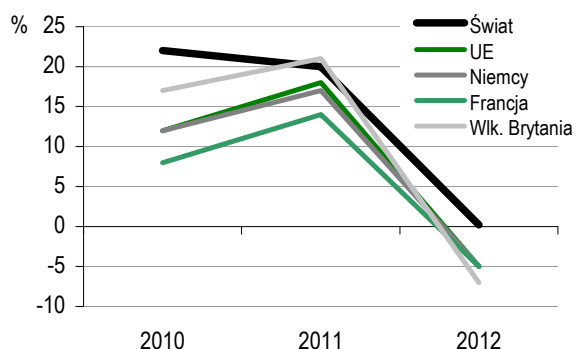
Zmiany eksportu wg kontynentów

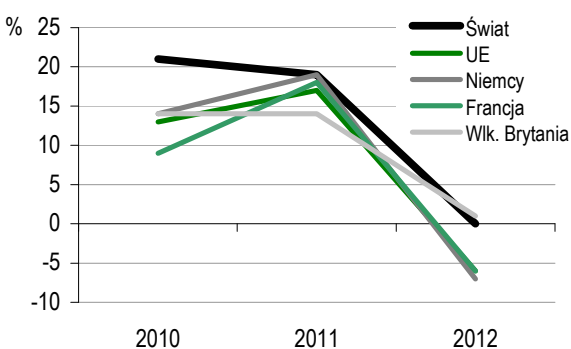
Zmiany importu wg kontynentów

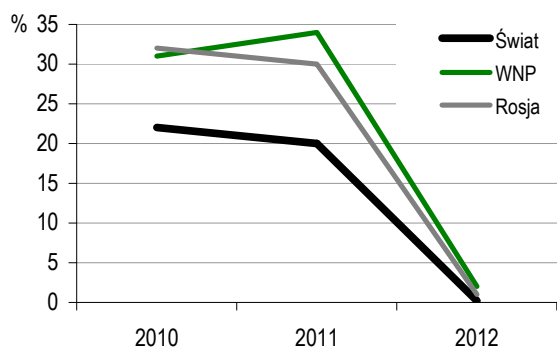
Zmiany eksportu w UE

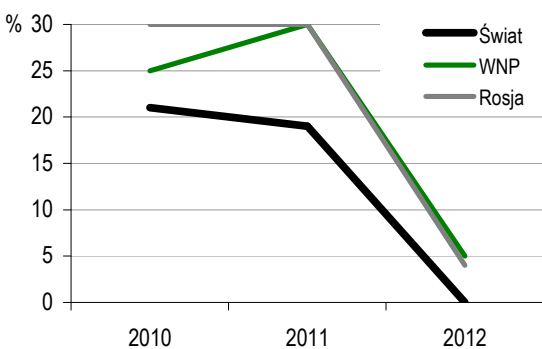
Zmiany importu w UE

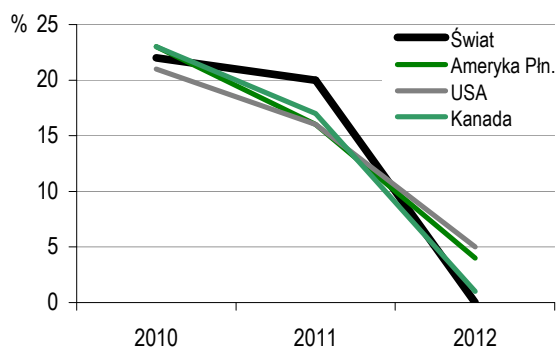
Zmiany eksportu w WNP

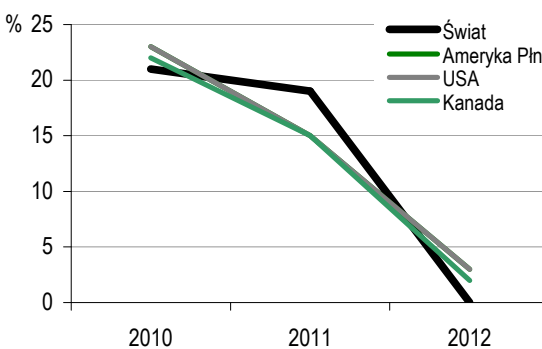
Zmiany importu w WNP

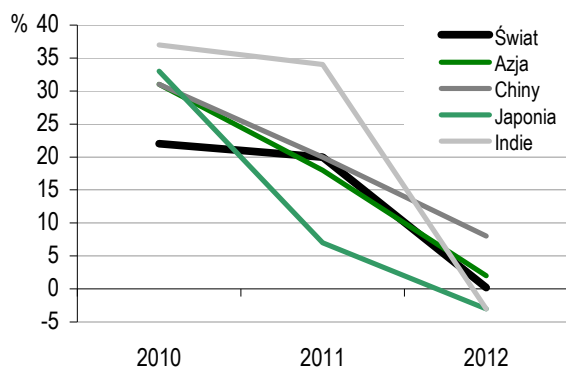
Zmiany eksportu w Ameryce Płn.

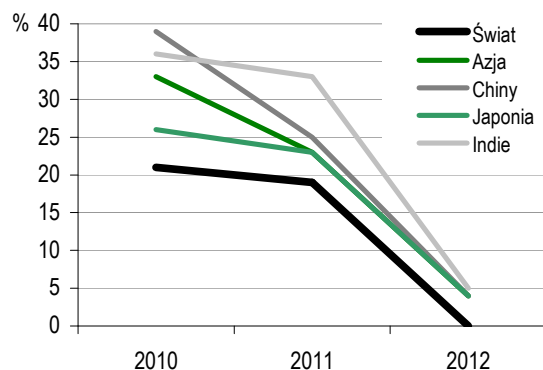
Zmiany importu w Ameryce Płn.

Zmiany eksportu w Azji

Zmiany importu w Azji

Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z lipca 2013.

Największa część światowego eksportu towarowego nadal przypada na Europę, jakkolwiek jej udział w roku 2012 obniżył się o 1 pkt. proc., do 36%. Było to rezultatem spadku o 4% wartości eksportu tego regionu, która osiągnęła 6,37 bln USD. Natomiast udział Europy w globalnym imporcie towarów wyniósł 36% w porównaniu z 38% w roku 2011. Wartość europejskiego importu towarowego zmniejszyła się w tym czasie o 6%, do poziomu 6,52 bln USD.

Nieco głębszy spadek niż dla całej Europy odnotowano w eksporcie Unii Europejskiej – o 5%, do poziomu ok. 5,8 bln USD, w tym w eksporcie największej w tym regionie gospodarki niemieckiej – o 5%, do 1,4 bln USD. W tym czasie import do Niemiec zmniejszył się jeszcze bardziej niż eksport, tj. o 7%, do ok. 1,17 bln USD. Spadki wartości obrotów towarowych odnotowano również w pozostałych głównych gospodarkach unijnych, w tym po stronie eksportu w Wielkiej Brytanii (o 7%, do ok. 470 mld USD), Francji (o 5%, do blisko 600 mld USD), Włoszech (o 4%, do 500 mld USD). Z kolei import najbardziej obniżył się we Włoszech (o 13%, do ok. 490 mld USD) oraz we Francji (o 6%, do ok. 670 mld USD). Na tym tle relatywnie korzystnie kształtował się handel zagraniczny Niderlandów, gdzie eksport obniżył się o 2% (do ok. 660 mld USD), a import o 1% (do ok. 590 mld USD).

Drugim regionem świata pod względem udziału w obrotach towarowych jest Azja, na którą w 2012 r. przypadało po 32% zarówno globalnego eksportu, jak i importu. Eksport rynków azjatyckich zwiększył się o 2%, osiągając wartość 5,64 bln USD, natomiast import do tego regionu wzrósł 2-krotnie szybciej, tj. o 4%, do prawie 5,8 bln USD. Zdecydowanie szybciej niż przeciętnie dla tej części świata zwiększył się eksport Chin (o 8%, do ponad 2 bln USD), będących największym światowym eksporterem towarów, jednak przed rokiem wzrost ten wyniósł 20%. Wartość eksportu Indii zmniejszyła się w 2012 r. o 3% (do niespełna 300 mld USD) po jego dynamicznym wzroście o 34% w roku 2011, podczas gdy indyjski import wzrósł o 5%, osiągając wartość 490 mld USD. Z kolei w największej rozwiniętej gospodarce tego regionu, tj. w Japonii eksport wyniósł 800 mld USD i był o 3% niższy niż przed rokiem, zaś import osiągnął prawie 890 mld USD i był o 4% wyższy niż w 2011 r.

W ujęciu dolarowym, podobnie jak w wolumenowym, najszybciej zwiększyły się obroty towarowe krajów afrykańskich – eksport o 5%, do blisko 630 mld USD, a import o 8%, do ok. 600 mld USD. Relatywnie szybki wzrost eksportu Afryki wynikał z dynamicznego jego zwiększenia w krajach będących eksporterami ropy naftowej (tj. Algieria, Angola, Kamerun, Czad, Kongo, Gwinea Równikowa, Gabon, Libia, Nigeria, Sudan) – o 12%, do 370 mld USD. Jednocześnie eksport Afryki Południowej wyniósł niespełna 90 mld USD i był niższy o 11% niż przed rokiem. Udział całego regionu afrykańskiego w globalnym eksporcie wyniósł 4%, zaś w imporcie 3%.

Wartość eksportu towarów z krajów Ameryki Północnej zwiększyła się o 4%, do 2,37 bln USD, co stanowiło 13% światowego eksportu. Natomiast import tego regionu wzrósł o 3%, do blisko 3,2 bln USD, a jego udział w łącznym imporcie świata wyniósł 18%. Eksport dominującej w tej części świata gospodarce Stanów Zjednoczonych zwiększył się nieco szybciej, tj. o 5%, do ok. 1,55 bln USD. Natomiast import do USA wzrósł w podobnym tempie jak w całym regionie, osiągając ok. 2,34 bln USD.

Eksport Ameryki Południowej i Środkowej wynoszący ok. 750 mld USD utrzymał się na poziomie sprzed roku, zaś jej import wzrósł o 3%, do ok. 750 mld USD. W największej gospodarce tego regionu – Brazylii – wartość eksportu spadła o 5%, do ok. 240 mld USD, a importu o 2%, do ok. 230 mld USD. Udział tego regionu zarówno w eksporcie, jak i imporcie świata osiągnął w 2012 r. 4%.

W krajach WNP eksport w 2012 r. osiągnął ok. 800 mld USD, czyli wzrósł o 2%. Natomiast import tego regionu zwiększył się o 5%, do poziomu ok. 570 mld USD. Rynki WNP stanowiły 5% globalnego eksportu i 3% importu. Obroty towarowe w gospodarce rosyjskiej wzrosły nieco wolniej niż w całym regionie – o 1% w eksporcie (do 530 mld USD) oraz o 4% w imporcie (do 335 mld USD).

Tabela 6 Najwięksi eksporterzy i importerzy towarów na świecie w 2012 roku

Lp.	Eksporterzy	Wartość mld USD	Udział w %	Roczna zmiana	Lp.	Importerzy	Wartość mld USD	Udział w %	Roczna zmiana
1	Chiny	2.049	11,2	8	1	Stany Zjednoczone	2.335	12,6	3
2	Stany Zjednoczone	1.547	8,4	5	2	Chiny	1.818	9,8	4
3	Niemcy	1.407	7,7	-5	3	Niemcy	1.167	6,3	-7
4	Japonia	799	4,4	-3	4	Japonia	886	4,8	4
5	Niderlandy	656	3,6	-2	5	Wielka Brytania	680	3,7	1
6	Francja	569	3,1	-5	6	Francja	674	3,6	-6
7	Republika Korei	548	3,0	-1	7	Niderlandy	591	3,2	-1
8	Rosja	529	2,9	1	8	Hong Kong	554	3,0	8
9	Włochy	500	2,7	-4	9	Republika Korei	520	2,8	-1
10	Hong Kong	493	2,7	8	10	Indie	489	2,6	5
11	Wielka Brytania	468	2,6	-7	11	Włochy	486	2,6	-13
12	Kanada	455	2,5	1	12	Kanada	475	2,6	2
13	Belgia	446	2,4	-6	13	Belgia	435	2,3	-7
14	Singapur	408	2,2	0	14	Meksyk	380	2,0	5
15	Arabia Saudyjska	386	2,1	6	15	Singapur	380	2,0	4
16	Meksyk	371	2,0	6	16	Rosja	335	1,8	4
17	Tajwan	301	1,6	-2	17	Hiszpania	332	1,8	-12
18	ZEA	300	1,6	5	18	Tajwan	270	1,5	-4
19	Indie	293	1,6	-3	19	Australia	261	1,4	7
20	Hiszpania	292	1,6	-5	20	Tajlandia	248	1,3	8
21	Australia	257	1,4	-5	21	Turcja	137	1,3	-2
22	Brazylia	243	1,3	-5	22	Brazylia	233	1,3	-2
23	Tajlandia	230	1,3	3	23	ZEA	220	1,2	7
24	Malezja	227	1,2	0	24	Szwajcaria	198	1,1	-5
25	Szwajcaria	226	1,2	-4	25	Malezja	197	1,1	5
26	Indonezja	188	1,0	-6	26	Polska	196	1,1	-7
27	Polska	183	1,0	-3	27	Indonezja	190	1,0	8
28	Szwecja	172	0,9	-8	28	Austria	178	1,0	-7
29	Austria	166	0,9	-6	29	Szwecja	162	0,9	-8
30	Norwegia	160	0,9	0	30	Arabia Saudyjska	144	0,8	9
	Łącznie	14.870	81,2			Łącznie	15.270	82,3	
	Świat*	18.325	100,0	0		Świat*	18.565	100,0	0

* dane uwzględniają wartość reeksportu oraz importu służącemu reeksportowi;

Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z lipca 2013.

Jak wskazano wcześniej, największym światowym eksporterem towarów w roku 2012 były Chiny, które plasują się na tej pozycji czwarty rok z rzędu. Udział tego rynku w światowym eksporcie wyniósł 11,2% w porównaniu z 10,4% przed rokiem. Kolejne miejsca w globalnym eksporcie towarów zajęły – podobnie jak przed rokiem – Stany Zjednoczone oraz Niemcy z udziałami wynoszącymi odpowiednio 8,4% (tj. ok. 1,55 bln USD) oraz 7,7% (tj. ok. 1,4 bln USD), podczas gdy rok wcześniej wartość eksportu obu gospodarek była zbliżona (USA – 1,48 bln USD, Niemcy – 1,47 bln USD) i udział w globalnym eksporcie każdego z nich wyniósł 8,1%. Umocnienie przewagi Stanów Zjednoczonych nad Niemcami było efektem wzrostu wartości amerykańskiego eksportu o 5% przy jednoczesnym spadku niemieckiego eksportu o 5%.

Z kolei na czele listy najważniejszych światowych importerów towarów w 2012 r. uplasowały się – podobnie jak rok wcześniej – Stany Zjednoczone (12,6%), Chiny (9,8%) oraz Niemcy (6,3%).

W globalnym eksporcie towarowym w 2012 r. Polska stanowiła 1% (tj. 183 mld USD), co pozwoliło utrzymać 27. pozycję na liście światowych eksporterów. Natomiast w globalnym imporcie Polska spadła z 24. miejsca w 2011 r. na miejsce 26. w roku 2012, a jej udział wyniósł 1,1% (196 mld USD).

Wartość światowego eksportu usług wzrosła w 2012 r. o 2%, osiągając poziom 4,3 bln USD. Według szacunków WTO usługi stanowią ok. 19% łącznych światowych obrotów towarami i usługami.

Najszybciej zwiększył się eksport usług turystycznych (o 4%, do ponad 1,1 bln USD), stanowiących ponad 25% w globalnym eksporcie usług. Z kolei eksport usług transportowych – zajmujących ponad 20% łącznego eksportu usług – wzrósł o 2%, do 885 mld USD.

Najwolniejsze tempo wzrostu odnotowano w eksporcie pozostałych usług (1%, do 2,35 bln USD), które stanowią 54% łącznego eksportu usługowego świata. Jednak w tej szerokiej kategorii wystąpiło duże zróżnicowanie tempa wzrostu poszczególnych rodzajów usług. Najszybciej zwiększyła się wartość eksportu usług komputerowych i informacyjnych (o 6%, do 265 mld USD) oraz budownictwa (o 3%, do 110 mld USD). Z kolei największe spadki odnotowano w eksporcie usług finansowych (o 4%, do 300 mld USD) oraz usług komunikacyjnych (o 3%, do 100 mld USD) obejmujących usługi pocztowe, kurierskie i telekomunikacyjne.

Tempo wzrostu obrotów usługami było zróżnicowane w poszczególnych regionach i krajach. W Europie, na którą przypadało w 2012 r. 47% globalnego eksportu i 41% importu, handel zagraniczny usługami zmniejszył się o 3% – do ok. 2 bln USD w eksporcie i 1,68 bln USD w imporcie. Największe spadki wśród głównych gospodarek unijnych wystąpiły we Francji (o 7% w eksporcie i 10% w imporcie) oraz w Niderlandach (odpowiednio o 7% i 5%). Eksport usług Wielkiej Brytanii spadł o 4%. Po stronie importu usług głębokie spadki notowały unijne kraje najmocniej dotknięte kryzysem zadłużeniowym – Włochy o 8%, Portugalia o 16%, Grecja o 18%.

Handel zagraniczny usługami wzrósł natomiast w Stanach Zjednoczonych – o 4% w eksporcie, do 614 mld USD oraz o 3% w imporcie, do 406 mld USD – będących największym światowym eksporterem i importerem usług.

Obroty usługowe zwiększyły się także w Azji (o 6% w eksporcie i 8% w imporcie), która stanowiła w 2012 r. 27% w globalnym eksporcie usług (1,16 bln USD) oraz 29% w imporcie (1,18 bln USD). W tym regionie najszybciej rósł eksport usługowy Republiki Korei (o 16%, do 109 mld USD), Indii (o 8%, do 148 mld USD) oraz Hongkongu (o 7%, do 126 mld USD). Spadek o 2% (do 140 mld USD) odnotowano w eksporcie usług z Japonii. Z kolei po stronie importu usług w tej części świata najwyższe tempo wzrostu wystąpiło w Chinach – o 19%, do 281 mld USD.

Biorąc natomiast pod uwagę pojedyncze gospodarki, liderem zarówno wśród eksporterów, jak i importerów usług – jak już wspomniano – pozostają Stany Zjednoczone, których udział sięgnął 14,1% w globalnym eksporcie oraz 9,9% w imporcie. Kolejne miejsca w światowym eksporcie usług zajęły Wielka Brytania (6,4%) oraz Niemcy (5,9%), zaś w imporcie Niemcy (6,9%) oraz Chiny (6,8%).

Polska w roku 2012 utrzymała swoją pozycję sprzed roku, tj. 30. wśród światowych eksporterów usług (z udziałem 0,9%, tj. 38 mld USD) oraz 32. wśród importerów (0,8%, 37 mld USD).

1.1.4 Perspektywy rozwoju sytuacji w gospodarce światowej i na wybranych rynkach

Rok 2013 powinien przynieść przełamanie spadkowych trendów rozwojowych ostatnich lat. Światowe ośrodki analityczne i organizacje międzynarodowe oczekują stopniowego przyspieszenia aktywności gospodarczej, zarówno w skali świata, jak również poszczególnych regionów. Jakkolwiek – według najnowszych szacunków – spowolnienie w gospodarce globalnej obserwowane od drugiego półrocza 2011 roku utrzyma się w roku 2013, to nie należy oczekiwać dalszego pogłębienia dekonunktury.

Analicyści MFW szacują, że skala wzrostu światowego PKB w 2013 r. będzie podobna jak w roku 2012, tj. 3,1%, zaś w 2014 r. zwiększy się do 3,8% – przy czym zdecydowanie szybszego wzrostu oczekuje się w gospodarkach rozwijających się – o 5% w 2013 r. i 5,4% w 2014 r., podczas gdy w krajach rozwiniętych ma on wynieść odpowiednio 1,2% i 2,1%.

Tabela 7 Zmiany światowego PKB i globalnego handlu (towarami i usługami) w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013*	2014*
Wzrost PKB	5,0	3,7	3,0	3,1	4,0
Wzrost światowego handlu, w tym:	12,7	6,1	2,7	3,6	5,8
eksport OECD	11,3	5,7	2,7	2,2	5,2
import OECD	11,2	4,9	1,3	1,5	4,4

* prognoza

Źródło: DSA MG na podstawie danych OECD z maja 2013.

W ślad za powolnym ożywieniem gospodarczym należy spodziewać się przyspieszenia wzrostu handlu międzynarodowego. O ile w 2013 r. tempo jego wzrostu zwiększy się do 3,6% (wg OECD), to już w 2014 r. powinno wynieść 5,8%.

W **Stanach Zjednoczonych** – największej i najbardziej zaawansowanej technologicznie gospodarce świata – po odnotowanym w 2011 r. spowolnieniu wzrostu gospodarczego do 1,8%, rok 2012 przyniósł ponowne przyspieszenie ze wzrostem PKB na poziomie 2,2%. Podstawowy wpływ na to miało zwiększenie wydatków rządowych, w tym przede wszystkim comiesięczne zasilanie rynku sumą 85 mld USD przez Fed w ramach akcji wykupu obligacji.

Wśród czynników korzystnie wpływających na rozwój gospodarczy USA w 2012 roku znalazł się popyt wewnętrzny, który wzrósł znacznie szybciej niż przed rokiem (o 2,1%) oraz nakłady brutto na środki trwałe, które zwiększyły się o 6,1%. Odnotowano tu także dalszą poprawę sytuacji na rynku pracy, gdzie notowana przed rokiem stopa bezrobocia na poziomie 8,9% zmniejszyła się do 8,1%.

Niepewna sytuacja na rynkach europejskich, które są odbiorcą ok. 20% amerykańskich towarów oraz ogólne spowolnienie w gospodarce światowej wpłynęło na wyhamowanie wymiany handlowej USA z zagranicą. Po relatywnie szybkim wzroście wolumenu eksportu towarów i usług w 2010 roku (o 11,3%) oraz w 2011 roku (o 6,7%), w 2012 miało miejsce jego znaczące wyhamowanie do 3,4%. Analogiczna tendencja wystąpiła również po stronie importu. Wzrósł on o 2,4%, w porównaniu z 4,9% w roku 2011 i

12,5% w 2010 r. Według prognoz OECD w 2013 roku należy oczekiwać dalszego spowolnienia wzrostu wolumenu wymiany handlowej do 2,2% po stronie eksportu i 2,4% importu.

Zgodnie z przewidywaniami organizacji międzynarodowych w 2013 roku gospodarka USA ponownie nieco wyhamuje. Zarówno według MFW, jak i OECD tempo wzrostu PKB wyniesie 1,9%. Zasadniczym czynnikiem tego procesu będzie spadek dynamiki nakładów na środki trwałe (do 5,1%) oraz popytu wewnętrznego (do 1,9%). Czynnikiem sprawczym tych procesów będzie zapewne zapowiadane stopniowe wycofywanie się Fed z akcji wykupu aktywów. W roku 2013 oczekuje się ponadto dalszego zmniejszenia stopy bezrobocia (do 7,5%) oraz obniżenia wskaźnika inflacji (do 1,6%).

Po trzęsieniu ziemi i tsunami z marca 2011 roku, które wywołały w **Japonii** największą katastrofę w okresie powojennym, przekładając się bezpośrednio na kondycję gospodarczą tego azjatyckiego rynku, PKB po wzroście o 4,7% w 2010 roku i spadku o 0,7% w roku 2011, w 2012 roku zwiększył się o 2%.

Wzrost PKB był w decydującej mierze rezultatem zwiększenia popytu wewnętrznego o 2,9%, w tym konsumpcji prywatnej o 2,3% oraz nakładów brutto na środki trwałe o 4,4%. Negatywnie natomiast na tempo wzrostu gospodarczego wpływało wyhamowanie eksportu, który od lat był siłą napędową gospodarki japońskiej. Podobnie jak w przypadku innych gospodarek wynikało to z pogarszającej się koniunktury na światowych rynkach, w tym spowolnienia w Chinach.

Można się spodziewać, że w 2013 roku Japonia utrzyma się na ścieżce ożywienia gospodarczego – OECD szacuje wzrost PKB na poziomie 1,6%, który ma być wspierany rządowym programem wartym 20,2 bln jenów (227 mld USD). Z tej sumy japoński rząd zagwarantuje około 13 bln jenów (146 mld USD), a resztę władze lokalne oraz sektor prywatny. Dzięki pakietowi wspierającemu gospodarkę ma powstać w Japonii 600 tys. nowych miejsc pracy, a wzrost PKB – wg szacunków rządowych – sięgnie 2%. Rząd japoński przyjął więc odwrotną niż w krajach Unii Europejskiej metodę walki z kryzysem. Stymulowanie wzrostu gospodarczego oraz wspieranie wzrostu konkurencyjności gospodarki japońskiej odbywa się przy aktywnym udziale zwiększających się wydatków budżetowych.

Po okresie pokryzysowego ożywienia gospodarczego w **strefie euro** w 2010 roku (wzrost PKB o 1,9%), rok 2011 przyniósł spowolnienie wzrostu do 1,5%, a rok 2012 spadek PKB o 0,5%. Było to efektem kryzysu zadłużeniowego i słabości finansów publicznych, w szczególności w takich krajach jak Grecja, Hiszpania, Portugalia, czy też Irlandia i Włochy, co przekładało się na rosnącą niepewność i wzrost ryzyka inwestycyjnego, a także zwiększanie się kosztów akcji pomocowych i w konsekwencji pogarszała się sytuacja na zdecydowanej większości rynków unijnych.

Zgodnie z prognozami OECD gospodarkę strefy euro również w roku 2013 dotknie pogłębiający się dalszy spadek aktywności gospodarczej – szacuje się, że PKB zmniejszy się o 0,6%, a dopiero w kolejnym 2014 roku wejdzie ona na ścieżkę stopniowego rozwoju, kiedy to spodziewany jest wzrost PKB o 1,1%. Recesja gospodarcza w 2013 roku wynikać będzie m.in. z dalszego spadku popytu wewnętrznego (o 1,2%) oraz zmniejszenia nakładów na środki trwałe (o 3%). Z drugiej strony rok 2013 przyniesie obniżenie inflacji (do 1,5%).

Na tle pogarszającej się sytuacji w gospodarce światowej w roku 2012 – kluczowy dla Polski rynek niemiecki, którego też nie ominęły te zjawiska, notował relatywnie dobre wyniki. W skali całego roku gospodarka niemiecka rozwijała się jednak zaledwie w tempie 0,9%. Oczekuje się, że hamowanie PKB Niemiec będzie kontynuowane. Wzrost gospodarczy Niemiec w 2013 roku spadnie do 0,4% (wg OECD) i dopiero od 2014 r. przyspieszy do 1,9%.

W 2012 roku wzrost PKB w krajach **Wspólnoty Niepodległych Państw** uległ znacznemu osłabieniu – do 3,4% w porównaniu z 4,8% w roku 2011. Wyraźne spowolnienie wzrostu gospodarczego odnotowały wszystkie wiodące gospodarki tego regionu, w tym Rosja (z 4,3% w 2011 r. do 3,4% w roku 2012), Ukraina (z 5,2% do 0,2%), Białoruś (z 5,5% do 1,5%), Kazachstan (z 7,5% do 5,5%).

O ile w 2011 roku czynnikami pro wzrostowymi dla krajów WNP były utrzymujące się na dość wysokim poziomie ceny ropy naftowej i surowców, a także znaczący wzrost produkcji rolnej w gospodarkach dotkniętych rok wcześniej klęską suszy (m.in. w Rosji, Kazachstanie, Białorusi i Armenii), to w roku 2012 okazało się, że utrzymywanie się cen surowców energetycznych na wysokim poziomie nie daje gwarancji szybkiego wzrostu gospodarczego.

Sytuacja w Rosji wskazuje, że kraj ten nie jest w stanie w dalszym ciągu dyskutować sprzyjających uwarunkowań zewnętrznych dla podtrzymania szybkiego wzrostu gospodarczego. Mimo, że cena ropy naftowej marki URALS, eksportowanej przez Rosję utrzymywała się na wysokim poziomie, a nawet nieznacznie wzrosła, w gospodarce rosyjskiej pogorszeniu uległy wszystkie parametry wzrostu gospodarczego, wskazując, że bez reform strukturalnych nie jest możliwe kontynuowanie rozwoju gospodarczego na bazie dotychczasowego modelu surowcowo-eksportowego. Produkcja przemysłowa w roku 2012 zwiększyła się o 2,6% w porównaniu z 4,7% w roku 2011. Produkcja rolna po 23% wzroście w 2011 roku, odnotowała spadek o 4,7%. Spadła również dynamika inwestycji (z 8,3% do 6,7%) oraz budownictwa (z 5,1% do 2,4%).

Przewiduje się, że w 2013 roku kraje WNP zahamują negatywne tendencje spadku dynamiki aktywności i utrzymają tempo wzrostu gospodarczego na poziomie zbliżonym do osiągniętego w 2012 roku. Czynniki spowalniające wzrost w tych krajach mają charakter strukturalny, a ich wyeliminowanie wymaga odejścia od dotychczasowego modelu wzrostu z dominującą rolą państwa i eksportu surowców energetycznych, uzależniających gospodarkę od czynników koniunkturalnych. Zwraca uwagę utrzymywanie się negatywnych perspektyw gospodarki ukraińskiej, gdzie przewiduje się stagnację w 2013 roku. Wyhamują też gospodarki Azji Centralnej. Stopniowa poprawa sytuacji oczekiwana jest w Białorusi, gdzie spowolnienie w głównej mierze było efektem kryzysu waluty oraz restrykcyjnej polityki fiskalnej i monetarnej, która była niezbędna do walki z wysoką inflacją.

Największe zagrożenie dla kształtowania się koniunktury w regionie WNP stwarza niepewność związana z kryzysem w strefie euro – kraje europejskie są odbiorcami ok. 1/3 eksportu WNP, zatem dekonunktura w Europie może wpłynąć na spowolnienie eksportu państw Wspólnoty, w szczególności Rosji. Drugim czynnikiem, który może negatywnie przełożyć się na wzrost gospodarczy w krajach WNP, jest potencjalny spadek światowych cen towarów i surowców. Jednak ceny surowców energetycznych, od których gospodarki WNP są ściśle uzależnione, zdaniem większości analityków utrzymają się na wysokim poziomie, chociaż w przypadku gazu ziemnego tendencje niżkowe są nieuniknione.

Oslabienie koniunktury w globalnej gospodarce w 2012 roku przełożyło się także na spowolnienie wzrostu w **krajach azjatyckich**, jednak region ten nadal rozwijał się znacząco szybciej niż inne. Najbardziej dynamicznie wzrastały rozwijające się rynki Azji (o 6,6%). Na tle osłabienia wzrostu gospodarczego w większości krajów, niektóre z rynków azjatyckich odnotowały przyspieszenie, m.in. w Tajlandii i na Filipinach, w Malezji i Pakistanie.

Wyhamowanie wzrostu w krajach Azji było efektem oddziaływania głównie czynników zewnętrznych. Najbardziej widocznym następstwem kryzysu strefy euro w gospodarkach azjatyckich było spowolnienie wzrostu ich eksportu z 22,7% w roku 2010 do 6,4% w 2011 roku i zaledwie 2,8% w roku 2012. W Chinach tempo wzrostu eksportu spadło z 28,1% do 8,8% i 6,2% w 2012 roku, dla Indii zaś 25,7% wzrost skurczył się do 15%, a w 2012 r. odnotowano 0,5% spadek.

Generalnie stosunkowo korzystne, mimo spowolnienia, wyniki odnotowane w większości gospodarek azjatyckich w 2012 roku były efektem silnego popytu wewnętrznego, który pozwolił w niektórych z nich zrekompensować spowolnienie eksportowe. Sytuacja taka miała miejsce w najważniejszej w tej części świata gospodarce chińskiej, która już od kilku lat utrzymuje dość wysoki wzrost gospodarczy, pomimo pogarszających się warunków w jej otoczeniu zewnętrznym, jednak i ona została dotknięta spowolnieniem. Chiński PKB zwiększył się o 7,8% w porównaniu ze wzrostem o 9,3% w 2011 roku i 10,4% w 2010 roku. Głównymi czynnikami pro wzrostowymi są tu silne konsumpcja i inwestycje, determinowane rosnącymi przychodami gospodarstw domowych i wysokimi zyskami przedsiębiorstw.

Gospodarka chińska, podobnie jak wiele rynków tego regionu, borykająca się z problemem wysokiej inflacji, w 2012 roku odnotowała tu sukces, gdyż poziom cen konsumpcyjnych przyszedł jedynie o 2,6% w porównaniu z 5,4% w roku 2011.

W 2012 roku znaczący spadek tempa wzrostu PKB z 7,7% w roku 2011 do 4% zanotowały Indie. Na taką sytuację, podobnie jak w innych gospodarkach tej grupy, decydujący wpływ miały pogarszające się warunki w otoczeniu zewnętrznym i w efekcie załamanie się eksportu, który zmniejszając się o 0,5% przestał pełnić rolę czynnika napędzającego wzrost gospodarczy.

Zgodnie z prognozami MFW rozwijające się kraje azjatyckie będą w 2013 roku rozwijały się w tempie 6,9%, czyli nieco szybszym niż w 2012 roku (6,5%). Najwyższy wzrost PKB spodziewany jest wciąż w Chinach (o 7,8%) oraz Indiach (o 5,6%), a także Indonezji (6,3%), Filipinach (6%), Tajlandii (5,9%). Dalsze przyspieszenie wzrostu gospodarczego zakładane jest na rok 2014. W dalszym jednak ciągu niektóre z gospodarek azjatyckich, takie jak Indie, Wietnam, Indonezja borykać się będą z wysoką inflacją.

1.2 Uwarunkowania wewnętrzne – ogólna sytuacja w polskiej gospodarce

Rok 2012 w skali globalnej charakteryzował się spowolnieniem tempa wzrostu gospodarczego. W szczególności trudnej sytuacji znalazły się państwa strefy euro, które wskutek problemów natury fiskalnej – po raz drugi w historii funkcjonowania obszaru wspólnej waluty euro – musiały zmierzyć się z recesją (spadek realnego PKB na poziomie 0,6% w porównaniu z rokiem 2011). W całej Unii Europejskiej PKB był niższy o 0,4%. Spadek poziomu aktywności gospodarczej w UE znalazł negatywne odzwierciedlenie w kondycji rynku pracy, w niektórych państwach bezrobocie przekroczyło poziom 20%.

Zewnętrzne uwarunkowania nie sprzyjały w 2012 r. procesom tworzenia wartości dodanej w polskiej gospodarce. Trudności związane z problemami fiskalnymi strefy euro skutkowały zwiększoną awersją do ryzyka, co ograniczyło zainteresowanie inwestorów naszym regionem. Podobnie jak w poprzednim roku, elementem łagodzącym negatywne oddziaływanie kryzysu zadłużeniowego w strefie euro na percepcję Polski jako dobrego miejsca do lokowania kapitału, był postępujący w Polsce proces konsolidacji fiskalnej. Z drugiej jednak strony, starania zmierzające do obniżenia relacji długu sektora finansów publicznych do PKB ograniczyły zdolność kreowania popytu wewnętrznego impulsami wydatkowymi.

Mimo niesprzyjających uwarunkowań zewnętrznych, wzrost gospodarczy Polski w 2012 roku na poziomie 1,9% był jednym z najwyższych wśród państw Unii Europejskiej (5. wynik w UE, za Łotwą, Litwą, Estonią i Słowacją, które osiągnęły odpowiednio 5,6%, 3,7%, 3,2% oraz 2% wzrost PKB).

Większość podstawowych wskaźników makroekonomicznych w 2012 r. wykazała korzystną dynamikę zmian, choć w drugiej połowie roku widoczne były pierwsze symptomy spowolnienia.

O ile w pierwszych dwóch kwartałach 2012 r. kontynuowany był proces odbudowy potencjału inwestycyjnego – mierzony w skali roku, to w II połowie roku wartość nakładów brutto na środki trwałe realnie spadła. Było to po części efektem wysokiej bazy statystycznej z roku poprzedniego, z drugiej strony wynikało z utrzymującej się w sektorze przedsiębiorstw tendencji do odkładania w czasie decyzji inwestycyjnych, w związku z oczekiwanym spowolnieniem gospodarczym. W rezultacie, w całym roku wskaźnik nakładów inwestycyjnych był niższy o 0,8%, oddziałując negatywnie na tempo wzrostu PKB w analizowanym okresie.

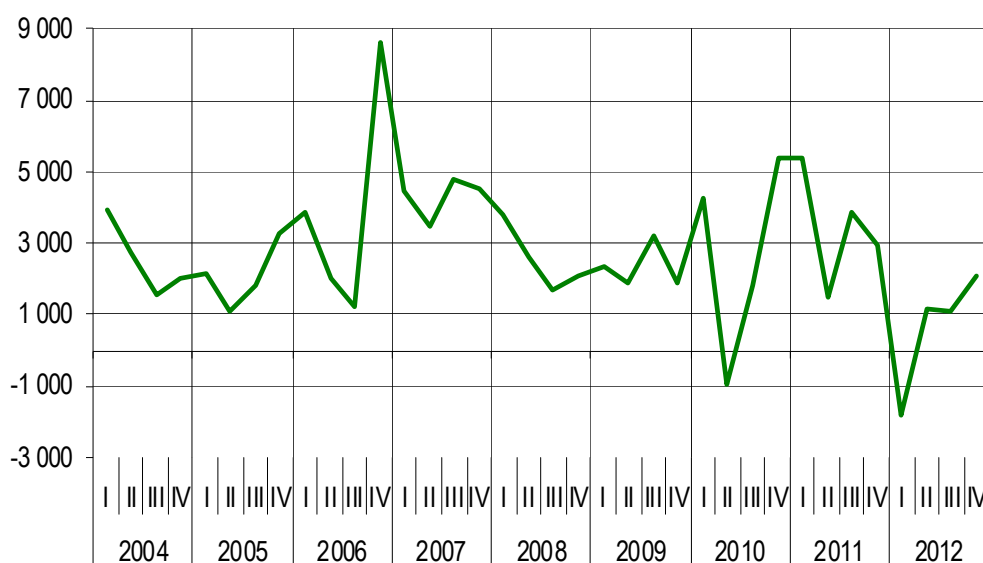
Niższa niż przed rokiem była w 2012 r. dynamika spożycia indywidualnego. Na wynik ten złożyły się wzrost cen żywności, utrzymania mieszkania oraz paliw, trudna sytuacja na rynku pracy – tylko nieznacznie wyższe w porównaniu z rokiem 2011 zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw, a także spadek realnych wynagrodzeń. Mniejsza była również wartość udzielanych kredytów osobom prywatnym. W efekcie tego, rolę stymulatora wzrostu gospodarczego Polski, kolejny rok z rzędu, pełnił popyt zagraniczny. Przyrost eksportu, przy zdecydowanie wolniejszym wzroście importu, sprawił, że kontrybucja eksportu netto w całym 2012 r. przekroczyła 2 pkt. proc.

Spadek aktywności gospodarczej w kraju w drugiej połowie roku znalazł swoje odzwierciedlenie na płaszczyźnie wskaźników sektorowych. Chociaż poziom produkcji sprzedanej przemysłu w 2012 r. był o 0,8% wyższy niż w roku 2011, to w drugiej połowie roku widoczne było osłabienie, które szczególnie zaznaczyło się w IV kwartale. Również produkcja budowlana w III i IV kwartale 2012 roku odnotowała wyraźny spadek, na co wpłynęło zakończenie części projektów inwestycyjnych związanych z przygotowaniami do Euro 2012, które w ostatnich latach korzystnie oddziaływały na kondycję tego sektora.

Zmiany w strukturze popytu krajowego i zagranicznego pozostają w ścisłym związku z rolą, jaką we wzroście na przestrzeni kolejnych lat odegrały poszczególne sektory gospodarki. W 2012 r. sektor usługowy, rozwijający się od kilku lat, utrzymał swój dodatni wkład w tworzenie wartości dodanej. Po okresie spowolnienia gospodarczego, kiedy to wkład przemysłu w kształtowanie PKB stał się niemalże neutralny, w latach 2010-2012 nastąpił powrót do pozytywnego wpływu przemysłu na wzrost PKB.

W okresie 2008-2011 napływ inwestycji bezpośrednich w skali globalnej pozostawał pod bardzo silnym wpływem zjawisk kryzysowych, które ograniczyły strumień inwestycji. Polska, ze względu na relatywnie łagodny przebieg kryzysu, nie doświadczyła tak znacznego odwrócenia się inwestorów jak miało to miejsce w innych państwach Europy Środkowo-Wschodniej. W 2011 r. napływ BIZ do Polski w porównaniu z rokiem 2010 zwiększył się o ok. 30% i wyniósł 13,5 mld EUR wobec 10,6 mld EUR w roku 2010.

Wzrost wartości inwestycji zagranicznych w roku 2011 był związany ze znacznym zwiększeniem wartości transgranicznych fuzji i przejęć i odbywał się w warunkach zmniejszonego napływu inwestycji typu *greenfield*. W 2011 roku, podobnie jak w ostatnich latach, odnotowano także zwiększenie liczby zagranicznych projektów inwestycyjnych w sektorze usług, co przełożyło się na wzrost udziału tego sektora w strukturze sektorowej napływu BIZ.

Wykres 3 Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w latach 2004-2012 (w mln EUR)

Źródło: MG DSA na podstawie kwartalnych danych NBP.

W 2012 roku, według szacunków NBP, napłynęło do Polski ok. 2,5 mld EUR z tytułu BIZ. Wartość ta wynika głównie z odpływu kapitału w tranzycie (przepływów finansowych, nie wpływających na zatrudnienie oraz produkcję) w wysokości ok. 5 mld EUR. Nie uwzględniając tego typu transakcji, w 2012 roku w Polsce zainwestowano ponad 7 mld EUR w projekty inwestycyjne związane ze sferą produkcji¹.

Jak wynika z danych zawartych w najnowszej edycji publikacji *World Investment Report*, wartość ogłoszonych projektów inwestycyjnych (*greenfield*) w Polsce miała wartość ok. 8,9 mld EUR (11,5 mld USD), co plasowało Polskę pod względem wartości nowych projektów na drugim miejscu w Europie – po Wielkiej Brytanii. Polska pozostaje jednocześnie niekwestionowanym liderem w regionie pod względem skumulowanej wartości BIZ (177 mld EUR). W corocznej ankiecie UNCTAD, Polska znalazła się na 4. miejscu w Europie oraz na 1. miejscu w regionie EŚW na liście najbardziej atrakcyjnych do inwestowania w skali globalnej krajów w latach 2013-2015. Atrakcyjności inwestycyjnej dowodzi również ranking firmy doradczej Ernst&Young, którego wyniki są dla Polski zdecydowanie pozytywne. Polska w tegorocznej edycji raportu zajęła 7. miejsce w Europie pod względem liczby projektów inwestycyjnych (148 projektów w 2012 wobec 121 w 2011 r.; wzrost o 22,3%) i 3. miejsce pod względem liczby nowo utworzonych miejsc pracy (13,1 tys. miejsc pracy w 2012 r. wobec 7,8 tys. w 2011 r.; wzrost o 67,3%). Tym samym, Polska była liderem pod względem poprawy wyników w okresie 2011-2012.

Obok sektora motoryzacyjnego i przemysłu maszynowego, coraz ważniejsze stają się branże umożliwiające redukcję kosztów funkcjonowania. Rośnie zainteresowanie sektorem ICT, Polska staje się liczącym się w Europie centrum usług – w tym zwłaszcza usług opartych na wiedzy. Zagraniczne firmy coraz chętniej otwierają w Polsce ośrodki usług biznesowych (BPO), centra usług wspólnych (SSC), a także centra badawczo-rozwojowe (B+R), doceniając jakość oraz zasób kapitału ludzkiego w naszym kraju.

Rok 2012 był kolejnym, w którym otoczenie zewnętrzne polskiego handlu pozostawało niestabilne i odznaczało się wysokim stopniem niepewności. Spowolnienie wzrostu PKB, a nawet jego spadek na niektórych rynkach, przełożyły się na spowolnienie popytu zewnętrznego tych rynków, który obok kursu

¹ Jak wynika z danych NBP, również w maju br. miała miejsce transakcja, w wyniku której nastąpił odpływ kapitału w tranzycie w wysokości 3.125 mln EUR, co znikształca statystyki dotyczące BIZ po 5 miesiącach 2013 r.

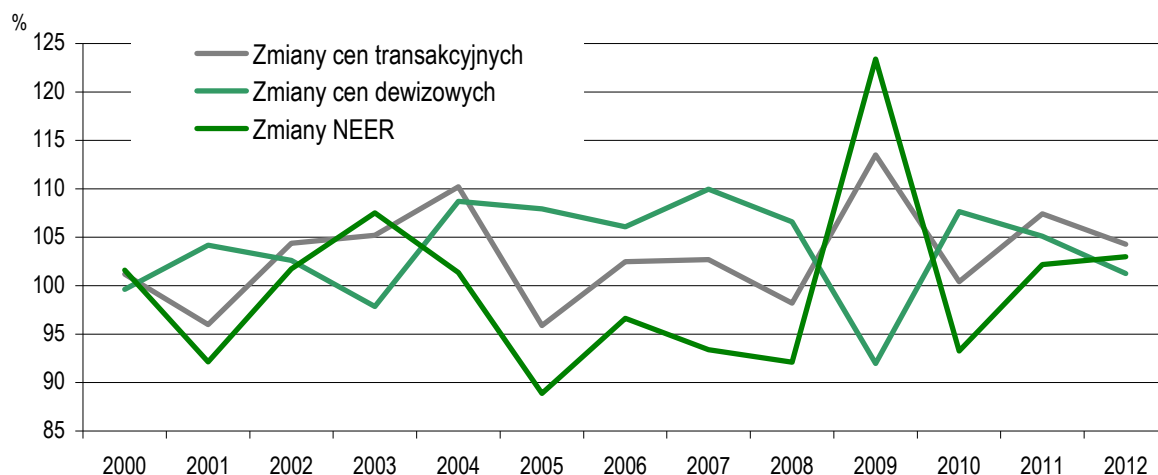
walutowego stanowi jeden z głównych czynników wzrostu polskiego eksportu i ogólnych obrotów towarowych. W 2012 roku, podobnie jak rok wcześniej, negatywny wpływ dekonunktury na rynkach najważniejszych odbiorców polskich towarów został w pewnym stopniu złagodzony dzięki notowanemu w I półroczu proeksportowemu oddziaływaniu deprecjacji złotego w stosunku do euro (jako dominującej waluty rozliczeń w polskich obrotach handlowych), jak i dolara.

Po umocnieniu się euro względem złotego w 2011 r. o 3,1%, w I półroczu 2012 roku (w ujęciu r/r) umocnił się on jeszcze bardziej, tj. o 7,4%. Ta korzystna, z punktu widzenia konkurencyjności polskiego eksportu, tendencja została odwrócona w II półroczu 2012 roku, kiedy to wspólna waluta osłabiła się o 3,7%, w tym w III kw. o 0,2%, a w IV kw. o 6,9% (w ujęciu r/r). W rezultacie w całym 2012 roku kurs euro był wyższy wobec złotego o 1,6%.

Zdecydowanie bardziej złoty osłabił się w stosunku do dolara (waluty, w której dokonywane jest ok. 25% rozliczeń w polskim eksporcie). Po spadku kursu dolara w złotych w 2011 r. o 1,7%, w roku 2012 umocnił się on aż o 9,9%. Podobnie jak w przypadku euro, największe umocnienie waluty amerykańskiej nastąpiło w II kwartale 2012 roku (o 20,8%). Następnie w III kw. dolar w złotych umocnił się o 12,7%, a w IV kw. osłabił o 3,3%.

Ponadto wśród czynników bezpośrednio wpływających na opłacalność wymiany handlowej z zagranicą, istotne miejsce zajmują ceny transakcyjne w eksporcie i imporcie. Ich zmiany zależą od zmian cen dewizowych oraz nominalnego efektywnego kursu walutowego – NEER (kursu złotego w relacji do koszyka głównych walut, głównie do euro i dolara). W 2012 roku poziom cen dewizowych w eksporcie wzrósł o 1,3% po dynamicznym wzroście w latach 2010-2011 odpowiednio o 7,6% i 5,1%. Zmiany średniego kursu obu głównych walut rozliczeń transakcji handlowych w 2012 roku oddziaływały proeksportowo, co przełożyło się na wzrost NEER o 3%. Z kolei ceny transakcyjne w eksporcie wzrosły o 4,3%.

Wykres 4 Zmiany tempa wzrostu cen transakcyjnych, dewizowych i NEER w eksporcie w latach 2000-2012 (r/r)

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP i GUS.

2 DŁUGOOKRESOWE ZMIANY OBROTÓW TOWAROWYCH

2.1 Zmiany w okresie transformacji

W ujęciu dolarowym eksport towarów z Polski wzrósł od początku procesu transformacji blisko 12,5-krotnie, do 184,7 mld USD w roku 2012. Z kolei import zwiększył się 12,8-krotnie osiągając wartość 198,5 mld USD. Deficyt obrotów towarowych sięgający w 1991 r. ok. 0,6 mld USD, systematycznie pogłębiał się w pierwszej dekadzie transformacji. Kolejne lata przynosiły wahania poziomu deficytu, który w roku 2008 osiągnął rekordowy poziom 38,6 mld USD, a w roku 2012 został zredukowany do 13,8 mld USD.

Tabela 8 Obroty polskiego handlu zagranicznego według GUS w latach 1991-2012

	mln USD			rok poprzedni = 100		mln EUR			rok poprzedni = 100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
1991	14.903	15.522	-619	104,1	162,9					
1992	13.187	15.913	-2.726	88,5	102,5					
1993	14.143	18.834	-4.691	107,2	118,4					
1994	17.240	21.596	-4.356	121,9	114,7					
1995	22.895	29.050	-6.155	132,8	134,5					
1996	24.440	37.137	-12.697	106,7	127,8					
1997	25.751	42.307	-16.556	105,4	113,9					
1998	28.229	47.054	-18.825	109,6	111,2					
1999	27.407	45.911	-18.504	97,1	97,6	25.670	43.050	-17.381		
2000	31.596	48.859	-17.263	115,5	106,6	34.322	53.034	-18.712	133,9	123,3
2001	36.040	50.191	-14.151	114,1	102,7	40.316	56.129	-15.813	117,5	105,8
2002	40.943	55.023	-14.079	113,6	109,6	43.330	58.212	-14.882	107,5	103,7
2003	53.450	67.886	-14.435	130,5	123,4	47.399	60.183	-12.784	109,4	103,4
2004	73.781	88.156	-14.375	138,0	129,9	59.698	71.354	-11.656	125,9	118,6
2005	89.378	101.539	-12.161	121,1	115,2	71.423	81.170	-9.746	119,6	113,8
2006	109.584	125.645	-16.061	122,6	123,7	87.926	100.784	-12.858	123,1	124,2
2007	138.785	164.172	-25.387	126,6	130,7	101.839	120.389	-18.551	115,8	119,5
2008	171.860	210.479	-38.619	123,8	128,2	116.244	142.448	-26.204	114,1	118,3
2009	136.641	149.570	-12.929	79,5	71,1	98.218	107.529	-9.311	84,5	75,5
2010	159.758	178.063	-18.305	116,9	119,1	120.373	134.188	-13.815	122,6	124,8
2011	190.247	212.331	-22.083	119,1	119,2	136.694	152.568	-15.875	113,6	113,7
2012	184.661	198.463	-13.803	97,1	93,5	143.456	154.040	-10.584	104,9	101,0

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

W okresie minionych dwóch dekad wartość eksportu rosła bardzo dynamicznie, w szczególności w latach 2000-2008, gdy średnioroczne tempo wzrostu wyniosło 22,8% (w ujęciu dolarowym), podczas gdy w latach 1991-1999 zwiększał się przeciętnie o 8,1% rocznie. Z kolei średni roczny wzrost importu był szybszy w pierwszej dekadzie transformacji (w latach 1991-1999 o 20,4%) niż w latach 2000-2008 (o 18,8%).

Wyniki te potwierdzają, iż rozwój gospodarczy Polski, w tym także wzrost eksportu – podobnie jak w większości gospodarek przechodzących proces transformacji w Europie Środkowej i Wschodniej – jest silnie uzależniony od napływu inwestycji zagranicznych, które są z reguły nośnikiem innowacji i technologii, ale jednocześnie generują import o charakterze inwestycyjno-zaopatrzeniowym (stanowiący obecnie ok. 80% łącznego przywozu do Polski). Import ten bezpośrednio wpływa na rozwój potencjału produkcyjnego oraz unowocześnienie gospodarki, a jednocześnie wywiera decydujący wpływ na skalę deficytu obrotów. Można zatem oceniać, że wzrost importu – szczególnie szybki na początku transformacji – jest nieodłącznym i naturalnym elementem rozwoju polskiej gospodarki. Warto jednocześnie podkreślić, że napływ zagranicznych inwestycji pociągający za sobą wzrost importu po pewnym czasie generuje również przyspieszenie eksportowe w wyniku zaangażowania się tych podmiotów w działalność eksportową. Szacuje się, że obecnie udział podmiotów z kapitałem zagranicznym w polskim eksporcie towarowym sięga ok. 60%.

2.2 Zmiany obrotów od roku 2001

Wartość eksportu towarów z Polski osiągnięta w 2012 r. na poziomie 143,5 mld EUR była 3,6-krotnie większa niż w roku 2001, kiedy wyniosła 40,3 mld EUR. Wolniej w tym okresie rósł import towarów do Polski – 2,7-krotnie, do poziomu 154 mld EUR w porównaniu z 56,1 mld EUR na początku minionej dekady. Efektem tego było zredukowanie deficytu obrotów towarowych do poziomu 10,6 mld EUR, podczas gdy w roku 2001 sięgał on 15,8 mld EUR.

Najszybciej w tym okresie eksport rósł w latach 2004-2007 – średnio o ok. 21% rocznie, natomiast w ostatnich latach oddziaływanie światowego kryzysu gospodarczego spowodowało znaczące perturbacje w polskiej wymianie towarowej z zagranicą. O ile w roku 2008 wzrost eksportu spowolnił do 14,1%, to już w 2009 r. nastąpił jego spadek o 15,5%. W rezultacie szybkiej odbudowy (ale i działania efektu bazy) w roku 2010 polski eksport zwiększył się o 22,6%, osiągając poziom 120,4 mld EUR, czyli o 3,6% wyższy niż przed kryzysem (z 2008 r.), co oznacza, że zdołał on obudować się z nawiązką. Ponowne wyhamowanie w gospodarce światowej przełożyło się na spowolnienie obrotów towarowych Polski z zagranicą w latach 2011-2012, gdy eksport wzrósł odpowiednio o 13,6% i 4,9%.

Podobnie, jak w eksporcie, tempo wzrostu importu również pozostawało najwyższe w latach 2004-2007 (19% średniorocznie). Kryzys przyniósł znacznie głębsze załamanie importu towarów do Polski niż ich eksportu – w roku 2009 o 24,5%. Choć w 2010 r. tempo wzrostu importu osiągnęło aż 24,8%, to jego poziom wciąż pozostawał niższy niż przed kryzysem (o 5,8%). Na skutek spowolnienia w 2011 r. import wzrósł wolniej – o 13,7%, a w 2012 r. tylko o 1%.

Deficyt wymiany towarowej, który podlegał systematycznej redukcji z 15,8 mld EUR w 2001 r. do 9,7 mld EUR w 2005 r., a następnie dynamicznie się pogłębił do 26,2 mld EUR w roku 2008, obniżył się do rekordowo niskiego – w analizowanym okresie – poziomu 9,3 mld EUR w 2009 r. Jakkolwiek w kolejnych dwóch latach deficyt pogłębiał się do 13,8 mld EUR w 2010 r. i 15,9 w 2011 r., to wyniki uzyskane w obrotach w roku 2012 pozwoliły na jego ponowną redukcję do 10,6 mld EUR. Poprawę stanu zrównoważenia wymiany potwierdza także relacja salda do eksportu, która w roku 2001 wyniosła -39,4%, a w 2012 r. już tylko -7,4%.

W latach 2001-2012 pewnym przeobrażeniem została poddana struktura polskich obrotów towarowych z zagranicą zarówno w przekroju geograficznym, jak i przedmiotowym.

Tabela 9 Zmiany w strukturze geograficznej obrotów towarami w mln EUR

	2012					2001				
	w mln EUR			udział (%) w:		w mln EUR			udział (%) w:	
	Eksport	Import	Saldo	eksportcie	importcie	Eksport	Import	Saldo	eksportcie	importcie
Polska ogółem	143.456	154.040	-10.584	100,0	100,0	40.316	56.129	-15.813	100,0	100,0
Kraje rozwinięte gosp.	117.973	99.434	18.539	82,2	64,6	35.107	43.960	-8.853	87,1	78,3
UE	109.080	88.581	20.499	76,0	57,5	32.769	39.169	-6.400	81,3	69,8
Niemcy	36.057	32.836	3.221	25,1	21,3	13.887	13.479	408	34,5	24,0
Wlk. Brytania	9.708	3.763	5.945	6,8	2,4	2.011	2.337	-327	5,0	4,2
Czechy	9.067	5.656	3.410	6,3	3,7	1.602	1.944	-342	4,0	3,5
Francja	8.404	6.010	2.394	5,9	3,9	2.185	3.826	-1.640	5,4	6,8
Włochy	6.951	8.080	-1.129	4,9	5,3	2.174	4.638	-2.464	5,4	8,3
Słowacja	3.725	3.230	496	2,6	2,1	578	846	-268	1,4	1,5
Węgry	3.470	2.513	956	2,4	1,6	846	889	-44	2,1	1,6
EFTA	3.761	3.541	220	2,6	2,3	1.007	1.321	-314	2,5	2,4
Norwegia	2.439	2.201	239	1,7	1,4	457	548	-91	1,1	1,0
Pozostałe rozwinięte	5.132	7.312	-2.180	3,6	4,8	1.331	3.470	-2.139	3,3	6,2
USA	2.797	3.945	-1.148	2,0	2,6	952	1.888	-935	2,4	3,4
Kanada	728	407	321	0,5	0,3	188	189	-1	0,5	0,3
Japonia	440	2.219	-1.779	0,3	1,4	73	1.103	-1.030	0,2	2,0
Kraje rozwijające się	25.483	54.606	-29.123	17,8	35,4	5.209	12.172	-6.963	12,9	21,7
WNP	14.232	24.772	-10.540	9,9	16,1	2.802	5.877	-3.075	7,0	10,5
Rosja	7.678	21.629	-13.951	5,4	14,0	1.185	4.962	-3.777	2,9	8,8
Ukraina	4.097	1.979	2.118	2,9	1,3	1.122	502	620	2,8	0,9
Białoruś	1.563	768	795	1,1	0,5	310	163	147	0,8	0,3
Pozostałe rozw. się	11.250	29.833	-18.583	7,8	19,4	2.407	6.295	-3.888	6,0	11,2
Turcja	2.402	1.671	731	1,7	1,1	154	445	-291	0,4	0,8
Chiny	1.358	13.687	-12.329	1,0	8,9	203	1.813	-1.609	0,5	3,2

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Nadal najważniejszym odbiorcą naszych towarów pozostają kraje rozwinięte gospodarczo, jednak ich udział zmniejszył się w tym czasie o 4,9 pkt. proc., do 82,2%. W decydującej mierze wynikało to ze spadku udziału w naszym eksporcie Unii Europejskiej – z 81,3% w 2001 r. do 76% w roku 2012, przy czym o ile udział rynków strefy euro w latach 2001-2012 zmniejszył się o 9,4 pkt. proc. (do 51,9%), to udział państw spoza strefy wzrósł o 4,1 pkt. proc. (do 24,1%). W tym okresie znacząco (o 9,4 pkt. proc., do 25,1%) obniżył swój udział w polskim eksporcie rynek niemiecki. Z kolei zwiększył się udział takich rynków jak Wielka Brytania (o 1,8 pkt. proc., do 6,8%) oraz Republika Czeska (o 2,3 pkt. proc., do 6,3%), co pozwoliło tym rynkom uplasować się odpowiednio na drugiej i trzeciej pozycji w rankingu najważniejszych polskich partnerów eksportowych w 2012 r., podczas gdy w roku 2001 miejsca te należały do Francji i Włoch z udziałami po ok. 5,4%.

Wzrost udziału rynków rozwijających się w polskim eksporcie w większym stopniu wynikał ze wzrostu udziału WNP (o blisko 3 pkt. proc., do 9,9%) niż pozostałych rynków rozwijających się (o 1,8 pkt. proc., do 7,8%). W tej pierwszej grupie krajów warto podkreślić wzrost znaczenia Rosji jako odbiorcy polskich produktów – o ile w 2001 r. jej udział w naszym wywozie stanowił 2,9%, to w 2012 r. wzrósł do 5,4%.

Natomiast w pozostałej szerokiej grupie rynków rozwijających się i wschodzących (poza WNP) na uwagę zasługuje m.in. Turcja, która w 2001 r. stanowiła zaledwie 0,4% naszego eksportu, a w roku 2012 już 1,7% i traktowana jest obecnie jako jeden z perspektywicznych rynków dla polskiego eksportu. Udział Chin z kolei zwiększył się w tym czasie o 0,5 pkt. proc., do 1%.

W analizowanym okresie lat 2001-2012 jeszcze większe umocnienie roli państw rozwijających się nastąpiło po stronie importu do Polski – ich udział w tym czasie wzrósł z 21,7% do 35,5%, w tym udział WNP zwiększył się o 5,6 pkt. proc., do 16,1%, a pozostałych rynków tej grupy o 8,2 pkt. proc.,

do 19,4%. W przypadku WNP jest to efekt wzrostu udziału Rosji w przywozie do Polski – o 5,2 pkt. proc., do 14%, co z kolei jest skutkiem wzrostu wartości importu surowców, zwłaszcza energetycznych, z tych rynków. Wśród pozostałych rynków rozwijających się największy wzrost odnotowano w odniesieniu do Chin – o 5,7 pkt. proc., do 8,9% w roku 2012 oraz Republiki Korei – o 1,2 pkt. proc., do 2,3%.

Konsekwencją opisanych wyżej zmian była zasadnicza zmiana jakościowa w geograficznej strukturze deficytu obrotów towarowych. O ile w 2001 r. ok. 56% deficytu przypadało na obroty z krajami rozwiniętymi (blisko 8,9 mld EUR wobec deficytu na poziomie niespełna 7 mld EUR w handlu z rynkami rozwijającymi się), to od roku 2009 w wymianie z tą grupą rynków notowana jest systematycznie rosnąca nadwyżka, która w roku 2012 osiągnęła poziom 18,5 mld EUR. Obecnie łączny ujemny bilans wymiany handlowej z zagranicą jest determinowany przez deficyt notowany z krajami rozwijającymi się i wschodzącymi, który w 2012 r. wyniósł 29,1 mld EUR. Największy wpływ na tak znaczne pogłębienie deficytu w wymianie z rynkami rozwijającymi się w analizowanym okresie miała sytuacja w handlu z Chinami (gdzie deficyt powiększył się o 10,7 mld EUR, do 12,3 mld EUR w 2012 r.) i Rosją (deficyt pogłębił się o 10,2 mld EUR, do prawie 14 mld EUR). Ponadto, w wymianie z Republiką Korei deficyt pogłębił się o 2,5 mld EUR, do 3,1 mld EUR.

Poprawa salda z krajami rozwiniętymi sięgająca w latach 2001-2012 blisko 27,4 mld EUR była efektem poprawy stanu zrównowżenia obrotów z krajami unijnymi. O ile w 2001 r. Polska notowała w handlu z UE deficyt w wysokości 6,4 mld EUR, to w roku 2012 odnotowano nadwyżkę na poziomie 20,5 mld EUR. W największym stopniu wpłynęła na to poprawa salda w obrotach z Wielką Brytanią (o 6,3 mld EUR), Francją (o 4 mld EUR), Republiką Czeską (o 3,8 mld EUR), Niemcami (o 2,8 mld EUR), Włochami (o 1,3 mld EUR) oraz Szwecją (o 1,3 mld EUR).

Tabela 10 Zmiany w obrotach towarami zagregowanymi w 10 grup towarowych w mln EUR

	2012					2001				
	w mln EUR			udział (%) w:		w mln EUR			udział (%) w:	
	Eksport	Import	Saldo	eksportcie	importcie	Eksport	Import	Saldo	eksportcie	importcie
Polska ogółem	143.456	154.040	-10.584	100,0	100,0	40.375	56.223	-15.848	100,0	100,0
Artykuły rolno-spożywcze	17.893	13.557	4.336	12,5	8,8	3.395	3.800	-405	8,4	6,8
Produkty mineralne	7.325	21.757	-14.432	5,1	14,1	2.442	6.257	-3.816	6,1	11,1
Wyroby chemiczne	20.095	26.403	-6.307	14,0	17,1	3.891	9.920	-6.029	9,6	17,6
Skóry	555	851	-296	0,4	0,6	353	586	-233	0,9	1,0
Wyroby drzewno-papiernicze	6.477	5.101	1.377	4,5	3,3	2.714	2.573	141	6,7	4,6
Wyroby przemysłu lekkiego	5.056	7.257	-2.201	3,5	4,7	3.533	4.141	-608	8,8	7,4
Wyroby ceramiczne	4.406	2.085	2.321	3,1	1,4	1.130	1.137	-7	2,8	2,0
Wyroby metalurgiczne	16.804	16.180	624	11,7	10,5	4.731	4.808	-77	11,7	8,6
Wyroby elektromaszynowe	55.993	53.661	2.332	39,0	34,8	14.958	21.778	-6.820	37,1	38,7
Różne i pozostałe	8.851	7.189	1.662	6,2	4,7	3.229	1.223	2.006	8,0	2,2

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Natomiast zmiany struktury przedmiotowej polskiego eksportu w latach 2001-2012 polegały głównie na wzroście udziału wyrobów wyżej przetworzonych i o wyższym stopniu zaawansowania technologicznego, w tym przede wszystkim wyrobów elektromaszynowych, które w 2001 r. stanowiły 37% eksportu ogółem, a w 2012 r. 39%. Znacząco wzrósł w tym okresie udział wyrobów chemicznych w polskim eksporcie – o 4,4 pkt. proc., do 14%.

Na tle wszystkich umownie zagregowanych dziesięciu grup towarowych w polskim eksporcie w analizowanym okresie bardzo korzystnie wyróżniał się eksport artykułów rolno-spożywczych, który zwiększył się blisko 5,3-krotnie (na tle 3,6-krotnego wzrostu łącznego wywozu). O ile w roku 2001 stanowiły one 8,4% eksportu ogółem z Polski, to w 2012 r. już 12,5%. Szczególnie w minionych kilku latach produkty żywnościowe systematycznie umacniają swoją pozycję w polskim eksporcie i stają się jedną z naszych specjalności eksportowych.

Z kolei największe spadki udziału odnotowano w przypadku wyrobów przemysłu lekkiego (o 5,3 pkt. proc., do 3,5%) oraz wyrobów przemysłu drzewno-papierniczego (o 2,2 pkt. proc., do 4,5%).

Z kolei zmiany po stronie importu do Polski w latach 2001-2012 pokazują, że zwiększyło się znaczenie surowców i półproduktów – udział produktów mineralnych wzrósł o 3 pkt. proc., do 14,1% oraz wyrobów metalurgicznych o 1,9 pkt. proc., do 10,5%. Zwiększył się również udział artykułów rolno-spożywczych – o 2 pkt. proc., do 8,8%. Z kolei najbardziej w tym okresie obniżył się udział w polskim imporcie wyrobów elektromaszynowych (o blisko 4 pkt. proc., do 34,8%) oraz wyrobów przemysłu lekkiego (o 2,7 pkt. proc., do 4,7%).

3 SKALA I DYNAMIKA OBROTÓW TOWAROWYCH W 2012 ROKU

3.1 Obroty według NBP

Po odnotowanym w 2011 r. wzroście eksportu² o 12,1%, w roku 2012 spowolnił on do wzrostu o 4,6%, osiągając wartość 146,6 mld EUR. Z kolei import w roku 2011 zwiększył się o 12,2%, podczas gdy w roku 2012 już tylko o 1,1%, do poziomu 151,9 mld EUR. Deficyt obrotów towarowych w 2012 r. wyniósł 5,3 mld EUR i wobec poziomu sprzed roku został zredukowany o ponad 4,7 mld EUR.

Tabela 11 Obroty towarowe Polski w latach 2011-2012 w mln EUR

Miesiące	2012			analogiczny okres		2011			analogiczny okres	
	eksport	import	saldo	r. poprz. = 100		eksport	import	saldo	r. poprz. = 100	
				eksport	import				eksport	import
Styczeń	11.351	12.038	-687	106,2	106,9	10.689	11.259	-570	122,5	126,1
Luty	11.717	12.600	-883	104,4	105,6	11.218	11.934	-716	119,6	121,4
Marzec	12.755	13.299	-544	102,5	101,5	12.443	13.106	-663	114,9	112,6
I kwartał	35.823	37.937	-2.114	104,3	104,5	34.350	36.299	-1.949	118,7	119,4
Kwiecień	11.821	12.241	-420	102,4	96,7	11.547	12.655	-1.108	111,8	117,6
Maj	12.019	12.865	-846	98,4	98,0	12.214	13.130	-916	119,1	120,2
Czerwiec	11.891	12.263	-372	100,6	94,7	11.820	12.953	-1.133	108,5	113,5
II kwartał	35.731	37.369	-1.638	100,4	96,5	35.581	38.738	-3.157	113,1	117,1
I półrocze	71.554	75.306	-3.752	102,3	100,4	69.931	75.037	-5.106	115,8	118,2
Lipiec	12.219	12.608	-389	110,9	103,3	11.019	12.210	-1.191	106,8	109,8
Sierpień	12.085	12.194	-109	104,8	97,9	11.533	12.454	-921	116,3	112,6
Wrzesień	12.707	12.650	57	100,7	98,2	12.614	12.882	-268	108,4	105,9
III kwartał	37.011	37.452	-441	105,2	99,7	35.166	37.546	-2.380	110,3	109,3
3 kwartały	108.565	112.758	-4.193	103,3	100,2	105.097	112.583	-7.486	113,9	115,1
Październik	14.426	14.140	286	117,7	109,2	12.252	12.947	-695	106,3	105,4
Listopad	13.192	13.441	-249	109,2	104,6	12.077	12.849	-772	108,1	103,2
Grudzień	10.441	11.595	-1.154	97,9	98,2	10.663	11.802	-1.139	105,7	103,5
IV kwartał	38.059	39.176	-1.117	108,8	104,2	34.992	37.598	-2.606	106,7	104,0
Rok	146.624	151.934	-5.310	104,7	101,2	140.089	150.181	-10.092	112,0	112,1
Średnia miesięczna	12.219	12.661	-443			11.674	12.515	-841		

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP.

Z kolei eksport usług z Polski, który według statystyk bilansu płatniczego odpowiada obecnie za blisko 17% łącznego eksportu Polski wzrósł w 2012 r. o 9%, osiągając wartość 29,4 mld EUR. Natomiast ich import wyniósł niespełna 24,6 mld EUR, czyli o 7,2% więcej niż przed rokiem. Polska w obrotach usługowych z zagranicą notuje nadwyżkę, która w roku 2012 sięgnęła 4,8 mld EUR i była wyższa o blisko 0,8 mld EUR niż w 2011 r.

² Dane NBP; rozbieżność między rocznymi danymi (przedstawionymi w tekście) a sumą wartości miesięcznych obrotów towarowych (przedstawioną w tabeli 10) wynika z zastosowania w przeliczeniach innych kursów, tj. średniomiesięcznych przy danych miesięcznych oraz kwartalnych przy danych rocznych.

Tabela 12 Obroty towarami i usługami oraz saldo na rachunku obrotów bieżących i ich relacje *per capita* oraz do PKB w latach 2008-2012

Wskaźnik/dane	2008	2009	2010	2011	2012
mld PLN					
PKB	1.275,4	1.344,5	1.416,6	1.528,1	1.595,3
Eksport towarów	423,7	439,8	499,3	577,3	613,3
Import towarów	497,3	463,2	534,8	618,8	635,7
Saldo obrotów towarowych	-73,6	-23,4	-35,5	-41,4	-22,4
Eksport usług	84,9	89,5	98,7	111,2	122,9
Import usług	72,5	74,7	89,4	94,7	102,7
Saldo usług	12,4	14,8	9,3	16,5	20,2
Eksport towarów i usług	508,6	529,3	598,1	688,6	736,2
Import towarów i usług	569,8	537,9	624,2	713,5	738,4
Saldo towarów i usług	-61,2	-8,6	-26,2	-24,9	-2,2
Saldo na rachunku obrotów bieżących	-83,7	-52,2	-72,3	-74,5	-55,8
Relacje do PKB w %					
Eksport towarów/PKB	33,2	32,7	35,2	37,8	38,4
Eksport towarów i usług /PKB	39,9	39,4	42,2	45,1	46,1
Import towarów/PKB	39,0	34,5	37,8	40,5	39,8
Import towarów i usług/PKB	44,7	40,0	44,1	46,7	46,3
Saldo obrotów towarowych/PKB	-5,8	-1,7	-2,5	-2,7	-1,4
Saldo towarów i usług /PKB	-4,8	-0,6	-1,8	-1,6	-0,1
Saldo na rachunku obrotów bież./PKB	-6,6	-3,9	-5,1	-4,9	-3,5
Relacje per capita w tys. PLN					
Eksport tow. per capita	11,1	11,5	13,0	15,0	15,9
Import tow. per capita	13,0	12,1	13,9	16,1	16,5
Eksport tow. i usług per capita	13,3	13,9	15,5	17,9	19,1
Import tow. i usług per capita	14,9	14,1	16,2	18,5	19,2
Saldo rach. obr. bież. per capita	-2,2	-1,4	-1,9	-1,9	-1,4
mld EUR					
PKB	363,2	310,7	354,6	370,9	381,2
Eksport towarów	120,9	101,8	125,0	140,2	146,6
Import towarów	141,8	107,2	133,9	150,2	151,9
Saldo obrotów towarowych	-20,9	-5,4	-8,9	-10,1	-5,3
Eksport usług	24,2	20,7	24,7	27,0	29,4
Import usług	20,7	17,3	22,4	22,9	24,6
Saldo usług	3,5	3,4	2,3	4,0	4,8
Eksport towarów i usług	145,1	122,5	149,7	167,1	176,0
Import towarów i usług	162,5	124,5	156,3	173,2	176,5
Saldo towarów i usług	-17,5	-2,0	-6,6	-6,0	-0,5
Saldo na rachunku obrotów bieżących	-23,8	-12,2	-18,1	-18,0	-13,3
Relacje do PKB w %					
Eksport tow./PKB	33,3	32,8	35,3	37,8	38,5
Eksport towarów i usług /PKB	39,9	39,4	42,2	45,1	46,2
Import towarów/PKB	39,0	34,5	37,8	40,5	39,8
Import towarów i usług/PKB	44,8	40,1	44,1	46,7	46,3
Saldo obrotów towarowych/PKB	-5,8	-1,7	-2,5	-2,7	-1,4
Saldo towarów i usług /PKB	-4,8	-0,6	-1,8	-1,6	-0,1
Saldo na rachunku obrotów bież./PKB	-6,6	-3,9	-5,1	-4,8	-3,5
Relacje per capita w tys. EUR					
Eksport tow. per capita	3,2	2,7	3,2	3,6	3,8
Import tow. per capita	3,7	2,8	3,5	3,9	3,9
Eksport tow. i usług per capita	3,8	3,2	3,9	4,3	4,6
Import tow. i usług per capita	4,3	3,3	4,1	4,5	4,6
Saldo rach. obr. bież. per capita	-0,6	-0,3	-0,5	-0,5	-0,3

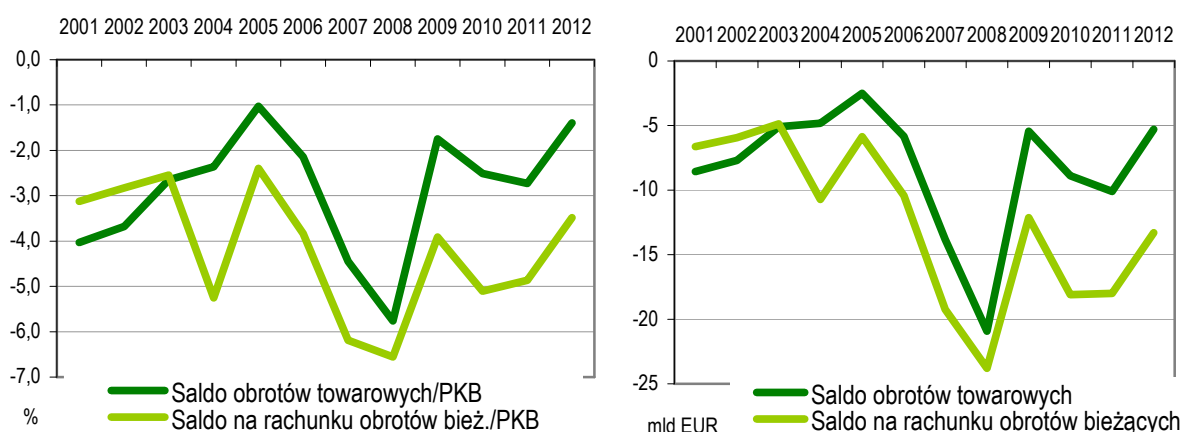
Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS, NBP i Eurostat.

Na rachunku obrotów bieżących odnotowano w 2012 roku znaczącą redukcję deficytu – o 4,6 mld EUR, do poziomu 13,3 mld EUR, o czym zdecydowało wspomniane wyżej zmniejszenie deficytu obrotów towarowych oraz wzrost nadwyżki handlu usługami. Natomiast w dwóch pozostałych pozycjach rachunku obrotów bieżących odnotowano pogorszenie salda, tj.:

- w pozycji dochodów deficyt pogłębił się o blisko 0,6 mld EUR, do prawie 17 mld EUR;
- nadwyżka występująca w pozycji transferów bieżących zmniejszyła się o ponad 0,3 mld EUR, do 4,1 mld EUR.

W rezultacie poprawiła się relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB, która w 2011 r. wyniosła -4,9%, a w roku 2012 -3,5%.

Wykres 5 Relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB (w %)

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP i Eurostat.

3.2 Obroty według GUS

Wartość eksportu towarowego (według GUS) osiągnęła w 2012 roku 143,5 mld EUR i była wyższa o 4,9% niż przed rokiem. W tym czasie import do Polski wzrósł o 3,9 pkt. proc. wolniej, tj. o 1%, do poziomu ok. 154 mld EUR. Wyniki te przyczyniły się do zredukowania deficytu wymiany towarowej o blisko 5,3 mld EUR, do niespełna 10,6 mld EUR.

Wartość obrotów towarowych w ujęciu dolarowym była niższa niż przed rokiem po stronie eksportu o 2,9% (i wyniosła 184,7 mld USD), a po stronie importu o 6,5% (ok. 198,5 mld USD). Deficyt osiągnął poziom 13,8 mld USD wobec 22,1 mld USD w roku 2011.

Z kolei najszybciej zwiększyła się wartość wymiany z zagranicą wyrażona w złotych. Eksport wzrósł o 8%, osiągając poziom 603,4 mld PLN, import zaś zwiększył się o 4%, do 648,1 mld PLN. W rezultacie nastąpiła redukcja deficytu z 64,6 mld PLN przed rokiem do 44,7 mld PLN.

Natomiast w ujęciu wolumenowym eksport towarów zwiększył się w 2012 r. o 3,5%, zaś wolumen importu obniżył się o 1,5%.

Tabela 13 Obroty towarowe według GUS w latach 2011-2012

okres	mln EUR			Dynamika w % analogiczny okres r. ub. = 100		mln USD			Dynamika w % analogiczny okres r. ub. = 100	
	eksport	import	saldo	eksport	import	eksport	import	saldo	eksport	import
Styczeń	10.061	11.100	-1.039	122,6	126,6	13.242	14.610	-1.368	113,3	117,0
Luty	10.932	12.149	-1.217	121,0	123,2	14.711	16.348	-1.637	114,7	116,8
Marzec	12.317	13.530	-1.213	120,9	119,5	16.695	18.339	-1.645	119,2	117,7
I kwartał	33.311	36.780	-3.469	121,5	122,8	44.648	49.297	-4.649	115,9	117,2
Kwiecień	10.961	12.537	-1.576	110,4	117,0	15.546	17.766	-2.219	117,0	123,8
Maj	11.712	13.122	-1.410	113,5	114,8	16.963	18.998	-2.035	123,7	125,2
Czerwiec	11.544	13.179	-1.634	109,6	114,8	16.457	18.787	-2.330	128,4	134,3
II kwartał	34.217	38.837	-4.620	111,2	115,5	48.967	55.551	-6.584	123,0	127,7
I półrocze	67.528	75.617	-8.089	116,0	118,9	93.615	104.848	-11.233	119,5	122,5
Lipiec	10.664	12.292	-1.628	106,6	109,8	15.360	17.701	-2.341	125,1	128,8
Sierpień	11.483	12.903	-1.420	124,1	120,3	16.285	18.303	-2.019	136,9	132,8
Wrzesień	12.698	13.537	-840	113,2	110,8	18.181	19.397	-1.217	125,9	123,4
III kwartał	34.844	38.732	-3.888	114,3	113,5	49.825	55.402	-5.577	129,0	128,1
3 kwartały	102.372	114.349	-11.978	115,4	117,0	143.440	160.250	-16.810	122,7	124,4
Październik	11.859	12.981	-1.122	106,4	104,9	16.211	17.728	-1.517	109,3	107,7
Listopad	12.028	13.250	-1.222	112,2	106,2	16.616	18.300	-1.684	112,1	106,1
Grudzień	10.436	11.988	-1.552	106,2	103,1	13.980	16.053	-2.073	106,1	103,3
IV kwartał	34.322	38.219	-3.897	108,3	104,8	46.807	52.081	-5.273	109,3	105,7
ROK 2011	136.694	152.568	-15.875	113,6	113,7	190.247	212.331	-22.083	119,1	119,2
Średnio- miesięczne	11.391	12.714	-1.323			15.854	17.694	-1.840		
Styczeń	10.995	12.102	-1.106	109,3	109,0	14.454	15.909	-1.455	109,2	108,9
Luty	11.070	12.355	-1.285	101,3	101,7	14.320	16.084	-1.763	97,3	98,4
Marzec	12.421	13.396	-975	100,8	99,0	16.435	17.725	-1.290	98,4	96,7
I kwartał	34.487	37.853	-3.366	103,5	102,9	45.210	49.718	-4.508	101,3	100,9
Kwiecień	11.718	12.673	-955	106,9	101,1	15.549	16.816	-1.267	100,0	94,7
Maj	12.159	13.499	-1.340	103,8	102,9	15.821	17.593	-1.772	93,3	92,6
Czerwiec	11.604	12.404	-800	100,5	94,1	14.674	15.685	-1.011	89,2	83,5
II kwartał	35.482	38.576	-3.094	103,7	99,3	46.044	50.094	-4.050	94,0	90,2
I półrocze	69.969	76.430	-6.461	103,6	101,1	91.254	99.812	-8.558	97,5	95,2
Lipiec	11.857	12.593	-736	111,2	102,5	15.056	15.991	-935	98,0	90,3
Sierpień	11.688	12.097	-409	101,8	93,8	14.358	14.861	-503	88,2	81,2
Wrzesień	12.736	13.096	-359	100,3	96,7	15.893	16.342	-448	87,4	84,2
III kwartał	36.281	37.786	-1.505	104,1	97,6	45.308	47.193	-1.886	90,9	85,2
3 kwartały	106.250	114.216	-7.965	103,8	99,9	136.562	147.006	-10.444	95,2	91,7
Październik	14.081	14.279	-199	118,7	110,0	18.348	18.607	-259	113,2	105,0
Listopad	12.999	13.815	-817	108,1	104,3	16.808	17.865	-1.056	101,2	97,6
Grudzień	10.126	11.730	-1.603	97,0	97,8	12.943	14.986	-2.043	92,6	93,4
IV kwartał	37.206	39.825	-2.619	108,4	104,2	48.099	51.458	-3.359	102,8	98,8
ROK 2012	143.456	154.040	-10.584	104,9	101,0	184.661	198.463	-13.803	97,1	93,5
Średnio- miesięczne	11.955	12.837	-882			15.388	16.539	-1.150		

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

4 ZMIANY STRUKTURY GEOGRAFICZNEJ OBROTÓW TOWAROWYCH

4.1 Zmiany w przekroju kontynentalnym

W 2012 roku udział krajów europejskich w polskim eksporcie zmniejszył się do 88,8% z porównaniu z 89,6% w 2011 r. oraz 91,1% w roku 2008. Jakkolwiek obniżka ta nie jest znacząca, to tendencja podtrzymywana jest systematycznie od kilku lat, co może potwierdzać, iż polscy eksporterzy poszukują nowych pozaeuropejskich rynków zbytu i potrafią dość elastycznie dostosowywać się do bieżącej sytuacji gospodarczej na rynkach partnerów handlowych. Wartość polskiego eksportu towarów do Europy w 2012 r. osiągnęła 127,3 mld EUR, czyli wobec poziomu sprzed roku była wyższa o 4%. Z kolei import z rynków europejskich zwiększył się o 0,3%, do 116,9 mld EUR, co przełożyło się na spadek udziału tej części świata w łącznym przywozie do Polski o 0,5 pkt. proc., do 75,9%. Rezultatem takich wyników był zdecydowany wzrost nadwyżki w handlu z krajami Europy – o blisko 4,6 mld EUR, do ok. 10,5 mld EUR.

Drugim regionem świata pod względem udziału w polskich obrotach jest Azja. Eksport do tych rynków zwiększył się 2,5-krotnie szybciej niż ogółem – o 12,2%, osiągając wartość prawie 8,9 mld EUR. Pozwoliło to zwiększyć ich udział w łącznym przywozie do 6,2% wobec 5,8% przed rokiem. Z kolei import z tych rynków utrzymał się na poziomie o 0,6% wyższym niż przed rokiem (i wyniósł 27,9 mld EUR), co stanowiło 18,1% importu towarów do Polski ogółem. Dynamiczny wzrost eksportu, przy jego ponad 3-krotnie niższym poziomie niż importu, pozwolił na redukcję pokaźnego deficytu notowanego w handlu z Azją o zaledwie ok. 0,8 mld EUR, do 19 mld EUR.

Ameryka Północna w 2012 r. zajmowała 2,5% w polskim eksporcie oraz 2,8% w imporcie. Wywóz z Polski do tego regionu osiągnął poziom 3,5 mld EUR i wobec poziomu sprzed roku był wyższy o 8,9%. Zdecydowanie szybszy wzrost nastąpił po stronie importu z tych rynków – o 18,3%, do prawie 4,4 mld EUR. W efekcie pogłębił się deficyt wymiany z Ameryką Północną o ok. 0,4 mld EUR, do nieznacznie ponad 0,8 mld EUR.

W przekroju kontynentalnym w 2012 r. najszybciej wzrósł eksport do Ameryki Środkowej i Południowej (o 17,6%, do blisko 1,6 mld EUR) oraz do Afryki (16,1%, do ponad 1,5 mld EUR). Jakkolwiek ich udział w polskim wywozie pozostaje niski, to systematycznie się zwiększa (w 2012 r. w obu przypadkach wyniósł 1,1%, czyli o 0,1 pkt. proc. więcej niż przed rokiem). Po stronie importu udział krajów afrykańskich był jeszcze niższy (0,9%), lecz w 2012 r. przywóz z tych rynków wzrósł relatywnie szybko (o 11,4%, do 1,3 mld EUR). Natomiast z krajów Ameryki Środkowej i Południowej pochodziło 1,7% towarów importowych do Polski (prawie 2,6 mld EUR).

Rynki Australii i Oceanii zajęły w 2012 r. zaledwie 0,4% w eksporcie z Polski (ponad 0,5 mld EUR) i 0,2% w imporcie (ponad 0,3 mld EUR).

Tabela 14 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)

	2012			2011			Zmiany 2012/2011		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo Popr. (+) pog. (-)
Polska ogółem	143.456	154.040	-10.584	136.694	152.568	-15.875	6.762	-1.472	5.291
rok ub. = 100	104,9	101,0		113,6	113,7				
Kraje rozw. gosp.	117.973	99.434	18.539	115.254	101.868	13.387	2.719	2.434	5.152
rok ub. = 100	102,4	97,6		112,7	112,9				
udział	82,2	64,6		84,3	66,8				
w tym:									
UE	109.080	88.581	20.499	106.620	91.043	15.577	2.460	2.462	4.922
rok ub. = 100	102,3	97,3		111,9	114,0				
udział	76,0	57,5		78,0	59,7				
w tym:									
Niemcy	36.057	32.836	3.221	35.664	34.042	1.622	393	1.206	1.599
rok ub. = 100	101,1	96,5		113,5	115,9				
udział	25,1	21,3		26,1	22,3				
Wielka Brytania	9.708	3.763	5.945	8.805	4.006	4.799	903	243	1.146
rok ub. = 100	110,2	93,9		116,5	109,2				
udział	6,8	2,4		6,4	2,6				
Czechy	9.067	5.656	3.410	8.534	5.682	2.852	533	26	558
rok ub. = 100	106,2	99,5		118,5	112,0				
udział	6,3	3,7		6,2	3,7				
Francja	8.404	6.010	2.394	8.371	6.374	1.997	33	364	397
rok ub. = 100	100,4	94,3		102,6	109,9				
udział	5,9	3,9		6,1	4,2				
Włochy	6.951	8.080	-1.129	7.294	8.235	-941	-343	155	-188
rok ub. = 100	95,3	98,1		102,1	107,7				
udział	4,9	5,3		5,3	5,4				
Pozostałe kr. rozw.	8.893	10.854	-1.960	8.634	10.825	-2.191	259	-29	231
r.ub. = 100	103,0	100,3		124,3	104,5				
udział	6,2	7,0		6,3	7,1				
w tym:									
USA	2.797	3.945	-1.148	2.665	3.454	-789	132	-491	-359
r.ub. = 100	104,9	114,2		121,7	101,8				
udział	2,0	2,6		2,0	2,3				
EFTA	3.761	3.541	220	3.976	3.709	267	-215	168	-47
r.ub. = 100	94,6	95,5		140,9	114,5				
udział	2,6	2,3		2,9	2,4				
Pozostałe kraje świata bez rozwiniętych	25.483	54.606	-29.123	21.439	50.701	-29.261	4.044	-3.905	138
r.ub. = 100	118,9	107,7		118,2	115,3				
udział	17,8	35,4		15,7	33,2				
w tym:									
Kraje WNP	14.232	24.772	-10.540	11.635	21.838	-10.203	2.597	-2.934	-337
r.ub. = 100	122,3	113,4		117,6	135,1				
udział	9,9	16,1		8,5	14,3				
w tym:									
Rosja	7.678	21.629	-13.951	6.139	18.380	-12.242	1.539	-3.249	-1.709
r.ub. = 100	125,1	117,7		122,0	133,9				
udział	5,4	14,0		4,5	12,1				
Kraje pozostałe	11.250	29.833	-18.583	9.805	28.863	-19.059	1.445	-970	476
r.ub. = 100	114,7	103,4		118,9	103,8				
udział	7,8	19,4		7,2	18,9				
w tym:									
Chiny	1.358	13.687	-12.329	1.347	13.245	-11.899	11	-442	-430
r.ub. = 100	100,8	103,3		109,6	105,0				
udział	1,0	8,9		1,0	8,7				

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

4.2 Zmiany w przekroju głównych ugrupowań krajów

W 2012 r. udział dominujących od lat w polskim handlu zagranicznym rynków rozwiniętych gospodarczo zmniejszył się o 2,1 pkt. proc., do 82,2%. Wynikało to z wolniejszego niż przeciętnie wzrostu wywozu do tych krajów – o 2,4%, do ok. 118 mld EUR. Natomiast ich udział w imporcie obniżył się o 2,2 pkt. proc., do 64,6%, co było rezultatem spadku importu z nich – o 2,4%, do ok. 99,4 mld EUR. Przełożyło się to na znaczący wzrost nadwyżki z nimi – o blisko 5,2 mld EUR, do 18,5 mld EUR.

Sytuacja w handlu z szeroką grupą rynków rozwiniętych była dość zróżnicowana. Z jednej strony eksport do Unii Europejskiej wzrósł wolniej niż przeciętnie (o 2,3%), a do krajów EFTA spadł o 5,4%, z drugiej zaś na pozaeuropejskie rynki rozwinięte zwiększył się aż o 10,2%. Po stronie importu w grupie rynków rozwiniętych wzrost odnotowano jedynie w przypadku pozaeuropejskich krajów rozwiniętych³ – o 2,8% (do prawie 7,3 mld EUR), jednak zdecydowanie szybszy wzrost eksportu do nich pozwolił zredukować deficyt obrotów o blisko 0,3 mld EUR, do ok. 2,2 mld EUR. Natomiast w imporcie z Unii Europejskiej spadek wyniósł 2,7% (do ok. 88,6 mld EUR), a z krajów EFTA 4,5% (do 3,5 mld EUR).

W 2012 r. kontynuowana była obserwowana w ostatnich latach tendencja do wyraźnie szybszego wzrostu eksportu do krajów rozwijających się – o 18,9%, do 25,5 mld EUR. Jakkolwiek import z nich zwiększył się 2,5-krotnie wolniej niż eksport (o 7,7%), to przy dużej dysproporcji ich wartości, głęboki deficyt został zredukowany zaledwie o ok. 140 mln EUR, do 29,1 mld EUR. W tej grupie szybciej zwiększył się wywóz do WNP (o 22,3%, do 14,2 mld EUR) niż na pozostałe rynki rozwijające się (o 14,7%, do 11,3 mld EUR). Podobnie było po stronie importu, który zwiększył się zdecydowanie szybciej z WNP (o 13,4%, do 24,8 mld EUR) niż innych rynków tej grupy (o 3,4%, do 29,8 mld EUR).

4.2.1 Unia Europejska

Wśród rynków unijnych zdecydowanie lepsze wyniki osiągnięto w eksporcie na rynki spoza strefy euro, gdzie eksport zwiększył się szybciej niż przeciętnie, tj. o 6% (do 34,6 mld EUR). Wśród nich na czoło wysunęła się Wielka Brytania (wzrost o 10,2%), dzięki czemu państwo to zajęło 2. miejsce wśród głównych polskich rynków eksportowych (po Niemczech).

Eksport na rynki strefy euro wyniósł prawie 74,4 mld EUR i wobec poziomu sprzed roku zwiększył się o 0,7%. W rezultacie eksport do całej UE wzrósł w 2012 r. o 2,3%, do 109,1 mld EUR. Wśród krajów unijnych szybciej niż w skali ogólnej zwiększył się eksport do 10 z nich, w tym m.in. do:

- Litwy o 18,5%, do 2,3 mld EUR;
- Słowacji o 11%, do 3,7 mld EUR;
- Wielkiej Brytanii o 10,2%, do 9,7 mld EUR;
- Niderlandów o 7,7%, do 6,4 mld EUR oraz
- Republiki Czeskiej o 6,2%, do 9,1 mld EUR.

Natomiast wśród ważniejszych rynków unijnych spadki eksportu odnotowano m.in. do:

- Hiszpanii o 12,7%, do 2,9 mld EUR;
- Włoch o 4,7%, do blisko 7 mld EUR;
- Belgii o 5,7%, do 3 mld EUR;
- Danii o 2,7%, do 2,4 mld EUR;
- Szwecji o 1,4%, do 3,8 mld EUR oraz
- Węgier o 0,9%, do 3,5 mld EUR.

³ Umownie do tej grupy zaliczono rynki rozwinięte inne niż kraje UE i EFTA, tj. USA, Kanada, Japonia, RPA, Australia, Izrael, Nowa Zelandia, Gibraltary, San Marino, Wyspy Owcze, Andora, Ceuta, Wyspy Bouveta, Melilla, Watykan i Monako.

Eksport na rynek naszego najważniejszego partnera handlowego, Niemiec zwiększył się stosunkowo wolno, tj. o 1,1%, do 36,1 mld EUR.

Z kolei import z Unii Europejskiej zmniejszył się w 2012 r. o 2,7% (do 88,6 mld EUR), w tym ze strefy euro o 2% (do 69,5 mld EUR) i pozostałych krajów o 5,1% (do 19,1 mld EUR). W rezultacie notowana w 2011 r. nadwyżka na poziomie 15,6 mld EUR wzrosła do 20,5 mld EUR w 2012 r. (czyli poziomu o 18,2 mld EUR wyższego niż przed kryzysem w 2008 r.). W obrotach z krajami strefy euro nadwyżka wzrosła o 1,9 mld EUR, do 5 mld EUR, a z pozostałymi o ok. 3 mld EUR, do 15,5 mld EUR.

Wśród głównych polskich partnerów importowych ze strefy euro najszybciej spadł import z:

- Austrii o 6,4%, do 2,6 mld EUR;
- Wielkiej Brytanii o 6,1%, do blisko 3,8 mld EUR;
- Francji o 5,7%, do 6 mld EUR oraz
- Niemiec o 3,5%, do 32,8 mld EUR.

Jednocześnie kraje te znalazły się w grupie 7 rynków spośród krajów strefy euro, w przypadku których odnotowano poprawę salda wymiany. Oprócz Niemiec i Francji (gdzie nadwyżka wzrosła odpowiednio o 1,6 mld EUR i 0,4 mld EUR) oraz Austrii (gdzie notowany przed rokiem deficyt na poziomie ok. 190 mln EUR przekształcił się w nadwyżkę 90 mln EUR), największą poprawę salda odnotowano w wymianie z:

- Słowacją (zwiększenie nadwyżki o ok. 290 mln EUR, do 495 mln EUR);
- Finlandią (redukcja deficytu o ok. 240 mln EUR, do 270 mln EUR) oraz
- Niderlandami (zwiększenie nadwyżki o 185 mln EUR, do 435 mln EUR).

Z kolei w przypadku krajów unijnych spoza strefy euro na podkreślenie zasługuje, iż w 2012 r. ze wszystkimi rynkami tej grupy odnotowano polepszenie bilansu wymiany. Wśród nich największa poprawa salda nastąpiła w obrotach z:

- Wielką Brytanią – w rezultacie spadku importu o 6,1% (do niespełna 3,8 mld EUR) oraz wysokiego wzrostu eksportu nadwyżka wymiany wzrosła o ok. 1,1 mld EUR, do 5,9 mld EUR;
- Czechami – w wyniku zmniejszenia przywozu o 0,4% (do ok. 5,7 mld EUR) oraz relatywnie korzystnych wyników eksportu nadwyżka obrotów wzrosła o ok. 560 mln EUR, do 3,4 mld EUR;
- Litwą – spadek importu o 15,4% (do niespełna 0,9 mld EUR) oraz dynamiczne zwiększenie eksportu, przełożyły się na wzrost nadwyżki o ponad 0,5 mld EUR, do 1,4 mld EUR.

W przekroju towarowym w polskim eksporcie do UE w 2012 r. największą część stanowiły:

- wyroby elektromaszynowe – 37,3%, tj. 40,7 mld EUR;
- wyroby przemysłu chemicznego – 13,6%, 14,9 mld EUR;
- artykuły rolno-spożywcze – 12,6%, 13,8 mld EUR;
- wyroby metalurgiczne – 12,2%, 13,3 mld EUR.

Warto odnotować, że największy wzrost wartości eksportu (w ujęciu bezwzględny) nastąpił w przypadku artykułów rolno-spożywczych – o prawie 1,9 mld EUR, tj. o 15,6% wobec poziomu z roku 2011. Najważniejsze pozycje w eksporcie tej grupy zajmowały *mięso i podroby jadalne* (2% łącznego wywozu do UE, wzrost o 17,8%, do 2,2 mld EUR), *tytoń i przetworzone namiastki tytoniu* (1,2%, wzrost o 13,3%, do 1,3 mld EUR) oraz *produkty mleczne i nabiałowe* (1,1%, wzrost o 7,4%, do 1,2 mld EUR). W 2012 r. dynamicznie zwiększył się także eksport zbóż do UE – o ponad 90%, do 0,6 mld EUR.

W dominującej w obrotach z Unią Europejską grupie wyrobów elektromaszynowych, w roku 2012 odnotowano spadek eksportu o 2,9%, do 40,7 mld EUR, co w głównej mierze było efektem obniżenia wywozu *pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów* – o 9,7% (tj. o 1,4 mld EUR), do 13 mld EUR.

Z kolei eksport wyrobów chemicznych do UE wzrósł o 3,6%, do 14,9 mld EUR. W tej grupie korzystnie kształtowała się sytuacja w wywozie *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (wzrost o 6%, do 5,1 mld EUR, co stanowiło 4,7% łącznego eksportu do UE), *produktów farmaceutycznych* (wzrost o 12,3%, do 1,3 mld EUR, tj. 1,2% eksportu) oraz *olejków eterycznych, rezinoidów, preparatów kosmetycznych, perfumeryjnych, toaletowych* (wzrost o 6,7%, do prawie 1,3 mld EUR, tj. 1,2% eksportu).

Podobnie jak po stronie eksportu, w imporcie z Unii Europejskiej do Polski dominują wyroby przemysłu elektromaszynowego oraz produkty chemiczne, których udział w roku 2012 wyniósł odpowiednio 36% (tj. 31,8 mld EUR) oraz 23% (tj. 20,4 mld EUR). Kolejne miejsca zajęły wyroby metalurgiczne (13,9%, tj. 12,3 mld EUR) oraz artykuły rolno-spożywcze (10,5%, tj. 9,3 mld EUR).

4.2.2 Pozaunijne rynki rozwinięte

Wolniej niż przeciętnie zwiększył się w 2012 r. wywóz na pozaunijne rynki rozwinięte gospodarczo, tj. o 3% (do 8,9 mld EUR). Wynikało to z jego spadku do EFTA o 5,4% (do prawie 3,8 mld EUR), który z kolei był rezultatem wyraźnego spadku eksportu do Norwegii (o 11%, do 2,4 mld EUR), czego nie zdołał skompensować wzrost wywozu do pozostałych rynków EFTA, z których najbardziej znaczący nastąpił do Szwajcarii – o 5,7%, do prawie 1,3 mld EUR.

Natomiast w eksporcie na pozaeuropejskie rynki rozwinięte odnotowano wzrost o 10,2%, do 5,1 mld EUR. W tej grupie rynków relatywnie szybko zwiększył się eksport do Kanady (o 27,1%, do ponad 0,7 mld EUR), Japonii (o 7,7%, do ok. 440 mln EUR) i Australii (o 35,1%, do ok. 365 mln EUR). Wywóz do Stanów Zjednoczonych osiągnął wartość 2,8 mld EUR i był o 5% wyższy niż przed rokiem.

Z kolei import z całej grupy pozaunijnych rynków rozwiniętych zwiększył się w 2012 r. o 0,3%, do blisko 10,9 mld EUR, przy czym z krajów EFTA spadł o 4,5% (do 3,5 mld EUR), a z pozostałych rozwiniętych zwiększył się o 2,8% (do 7,3 mld EUR). O spadku importu z EFTA zadecydowało jego obniżenie z Norwegii (o 8,2%, do 2,2 mld EUR). Natomiast wzrost importu z pozaeuropejskich rynków rozwiniętych był efektem jego dynamicznego wzrostu ze Stanów Zjednoczonych (o 14,2%, do 3,9 mld EUR). Kontrastował z tym wyraźny spadek przywozu z Japonii o 16,8%, do 2,2 mld EUR, który pozwolił zredukować deficyt w obrotach z tym rynkiem o prawie 0,5 mld EUR, do niespełna 1,8 mld EUR.

Spośród rynków EFTA najważniejszym polskim partnerem handlowym jest Norwegia, która jest odbiorcą ok. 65% naszego eksportu kierowanego łącznie do krajów EFTA oraz dostarcza do Polski ok. 62% łącznego importu z tej grupy rynków. W polskim eksporcie na rynek norweski w 2012 r. dominowały wyroby elektromaszynowe (62,2%, tj. ok. 1,5 mld EUR) oraz wyroby metalurgiczne (14,2%, tj. ok. 350 mln EUR). Z kolei z Norwegii najwięcej sprowadziliśmy wyrobów elektromaszynowych (31,2%, ok. 690 mln EUR), produktów mineralnych (26,4%, ok. 580 mln EUR) oraz artykułów żywnościowych (22%, ok. 480 mln EUR).

W grupie pozostałych rynków rozwiniętych gospodarczo naszym najważniejszym partnerem są Stany Zjednoczone, do których trafia ok. 55% naszego eksportu do tej grupy krajów i skąd pochodzi ok. 54% naszego importu z nich. Ponadto, ok. 30% towarów importowych z tych rynków trafia do Polski z Japonii. W eksporcie do Stanów Zjednoczonych dominują wyroby elektromaszynowe z udziałem ok. 57% w roku 2012 (prawie 1,6 mld EUR), w imporcie zaś wyroby elektromaszynowe (58,6%, tj. 2,3 mld EUR) oraz produkty chemiczne (19,2%, ok. 760 mln EUR). Z kolei w imporcie z Japonii wyroby elektromaszynowe stanowiły ok. 75% (tj. blisko 1,7 mld EUR).

4.2.3 Wspólnota Niepodległych Państw

Po wzroście eksportu do Wspólnoty Niepodległych Państw o 17,6% w 2011 r., w roku 2012 przyspieszył on do 22,3% (do 14,2 mld EUR), w tym do Rosji wzrósł o 25,1% (do 7,7 mld EUR), na Ukrainę o 21,3% (do 4,1 mld EUR) oraz do Białorusi o 16,7% (do 1,6 mld EUR). Jakkolwiek import z całej grupy WNP zwiększył się w 2012 r. wolniej niż eksport (w tym z Rosji o 17,7%, a z Ukrainy i Białorusi spadł odpowiednio o 1,6% oraz 21,1%), to przy jego niewspółmiernie wyższym poziomie, deficyt handlu z tą grupą rynków wzrósł o ponad 0,3 mld EUR, do 10,5 mld EUR.

O pogorszeniu bilansu wymiany z rynkami WNP zdecydowało pogłębienie ujemnego salda wymiany z Rosją (o 1,7 mld EUR, do prawie 14 mld EUR), bowiem z pozostałymi ważniejszymi rynkami tego ugrupowania odnotowano jego poprawę, w tym z Ukrainą o ok. 750 mln EUR, Białorusią o ok. 430 mln EUR oraz z Kazachstanem o ok. 150 mln EUR.

Za pogłębienie ujemnego salda z Rosją odpowiadało pogorszenie stanu zrównoważenia w pozycji produktów mineralnych, które tradycyjnie dominują w polskim przywozie z tego rynku (74% całkowitego przywozu z Rosji). W 2012 r. ich import zwiększył się o blisko 19%, do 16 mld EUR, co przełożyło się na pogłębienie deficytu w ich obrotach o ok. 2,5 mld EUR, do 15,9 mld EUR (stanowiło to 114% łącznego deficytu w obrotach z Rosją oraz 150% całkowitego deficytu handlowego Polski).

Z drugiej strony, zdecydowanie poprawiło się saldo wymiany dominujących w eksporcie wyrobów elektromaszynowych (ok. 41% w łącznym eksporcie do Rosji). W rezultacie wzrostu ich wywozu o prawie 25%, do 3,1 mld EUR nadwyżka wymiany zwiększyła się o ponad 0,6 mld EUR, do 2,8 mld EUR, w tym w pozycji *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych* (o ok. 285 mln EUR), *maszyn i urządzeń elektrycznych* (o ok. 180 mln EUR) oraz *pojazdów oraz ich części i akcesoriów* (o ok. 155 mln EUR).

Na drugim miejscu pod względem poprawy salda znalazły się artykuły rolno-spożywcze. W rezultacie dynamicznego wzrostu ich wywozu w 2012 r. (o 30,5%, do blisko 1,1 mld EUR) nadwyżka ich wymiany zwiększyła się o ponad 0,2 mld EUR, do prawie 1 mld EUR. Odpowiadała za to głównie poprawa stanu zrównoważenia wymiany *owoców i orzechów jadalnych* – o 105 mln EUR, do ok. 290 mln EUR.

W przypadku Ukrainy, notowana w 2012 r. poprawa salda wynikała przede wszystkim z korzystnych zmian w wymianie produktami mineralnymi i wyrobami elektromaszynowymi. W przypadku pierwszych z nich, w konsekwencji ponad 2-krotnego zwiększenia eksportu oraz ok. 16% spadku importu deficyt został zredukowany o ok. 280 mln EUR, do niespełna 120 mln EUR. Z kolei w wymianie wyrobami elektromaszynowymi odnotowano wzrost eksportu o 22,4% oraz ok. 21% zmniejszenie importu, co przełożyło się na wzrost nadwyżki o ok. 250 mln EUR, do blisko 1,1 mld EUR.

Podobnie jak w przypadku Ukrainy, poprawa salda z Białorusią także wynikała głównie z redukcji deficytu produktami mineralnymi (o ok. 180 mln EUR, do ok. 340 mln EUR) oraz ze wzrostu nadwyżki wyrobami przemysłu elektromaszynowego (o ok. 75 mln EUR, do 540 mln EUR).

4.2.4 Pozostałe kraje rozwijające się (poza WNP)

Eksport na pozostałe rynki rozwijające się i słabiej rozwinięte (poza WNP) wzrósł w 2012 r. o 14,7%, do prawie 11,3 mld EUR, a import z nich o 3,4%, do 29,8 mld EUR. Deficyt wymiany osiągnął poziom 18,6 mld EUR, czyli o blisko 0,5 mld EUR niższy niż przed rokiem.

W obrotach towarowych z tą grupą rynków dominujące znaczenie mają wyroby przemysłu elektromaszynowego, które w 2012 r. odpowiadały za 46,2% (5,2 mld EUR) udziału w eksporcie oraz

52,3% (15,6 mld EUR) w imporcie. Jakkolwiek ich eksport w 2012 r. zwiększył się o 19,3%, a import o 7%, to jednak przy niewspółmiernie niższej wartości eksportu (3-krotnie niższej niż importu) występujący w 2011 r. deficyt wymiany pogłębił się o prawie 0,2 mld EUR, do 10,4 mld EUR. Wśród tej grupy zarówno po stronie eksportu, jak i importu najważniejsze znaczenie mają *maszyny i urządzenia elektryczne; kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz statki, łodzie i konstrukcje pływające*.

Na drugim miejscu pod względem wartości eksportu na rynki słabiej rozwinięte spoza WNP uplasowały się wyroby chemiczne, których wywóz wzrósł w 2012 r. o 12,3%, a udział ukształtował się na poziomie 15% (1,7 mld EUR). Import tych produktów utrzymał się na zbliżonym poziomie jak w 2011 r. (wzrost o 0,9%), co przełożyło się na redukcję ujemnego bilansu o ok. 155 mln EUR, do 1,2 mld EUR.

W 2012 r. zmniejszyło się znaczenie w eksporcie do tej grupy rynków wyrobów metalurgicznych. W wyniku zdecydowanego wyhamowania ich wywozu (wzrost zaledwie o 1,7%, do niespełna 1,5 mld EUR) ich udział zmniejszył się o 1,7 pkt. proc., do 13%.

Relatywnie szybko natomiast wzrósł w 2012 r. eksport artykułów rolno-spożywczych (o 15,2%, do 1,4 mld EUR). Wśród tych produktów Polska najczęściej eksportuje na omawiane rynki *mięsa i podrobów jadalnych oraz produktów mlecznych i nabiałowych*, z tym że wywóz tych pierwszych obniżył się w 2012 r. o 12%, a drugich wzrósł o 5,7%.

Wśród rynków słabiej rozwiniętych spoza WNP największą poprawę salda osiągnięto z:

- Tajwanem, gdzie zdecydowanie szybszy spadek importu z tego rynku (o 22,1%) niż eksportu (o 4,9%) przełożył się na redukcję deficytu o ok. 220 mln EUR. Taka poprawa salda wynikała głównie z poprawy stanu zrównoważenia obrotów wyrobami elektromaszynowymi (o ok. 225 mln EUR), która z nadwyżką skompensowała jego pogorszenie w innych grupach towarów;
- Indiami, gdzie w rezultacie zwiększenia eksportu o 36,4% oraz spadku importu o 0,6%, deficyt zmniejszył się o nieco ponad 140 mln EUR. Relatywnie szybki wzrost wywozu na ten rynek był rezultatem dynamicznego wzrostu eksportu produktów mineralnych (ponad 3-krotnego) oraz wyrobów chemicznych (o 31%), natomiast spadek importu wynikał głównie ze zmniejszenia przywozu wyrobów przemysłu lekkiego (o 20%) oraz produktów elektromaszynowych (o 5,2%);
- Brazylią, gdzie w konsekwencji przyspieszenia eksportu o ok. 37% oraz spadku importu o 5,3%, ujemne saldo wymiany zostało zredukowane o 140 mln EUR, do ok. 320 mln EUR;
- Meksykiem oraz Hongkongiem – gdzie nadwyżka wzrosła po ponad 0,1 mld EUR.

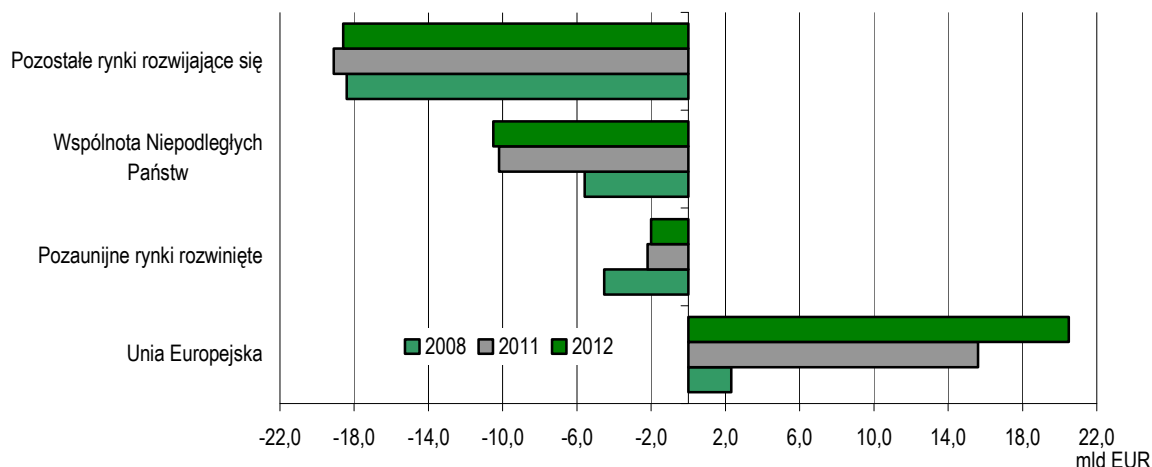
Zdołało to z nadwyżką skompensować pogorszenie salda obrotów m.in. z:

- Chinami, gdzie spowolnienie eksportu do wzrostu o 0,8% (do ok. 1,4 mld EUR), przy zwiększeniu importu o 3,3% (do 13,7 mld EUR) przełożyło się na pogłębienie deficytu o 430 mln EUR, do 12,3 mld EUR. Wyhamowanie eksportu na rynek chiński wynikało ze spadku dominujących w wywozie wyrobów metalurgicznych (o blisko 11%) oraz produktów chemicznych (o 13,5%). Z drugiej strony dynamicznie zwiększył się eksport wyrobów elektromaszynowych (o 25,4%, do 0,4 mld EUR), jakkolwiek ze względu na niewspółmiernie wyższy poziom ich importu (ok. 8 mld EUR) deficyt w obrotach nimi pogłębił się o ponad 0,5 mld EUR, do 7,6 mld EUR;
- Singapurem, gdzie w wyniku dynamicznego przyspieszenia importu (2-krotnego) oraz spadku wywozu o 6,7%, notowana przed rokiem niewielka nadwyżka na poziomie blisko 0,1 mld EUR przekształciła się w deficyt sięgający ok. 250 mln EUR.

Wśród grupy rynków rozwijających się i słabiej rozwiniętych na uwagę zasługuje dynamiczny wzrost eksportu do Republiki Korei (o 37,1%, do 0,4 mld EUR), co może być związane z wejściem w życie 1 lipca 2011 r. umowy o wolnym handlu między UE a Koreą. Mimo, iż import z tego rynku zwiększył się w

tym czasie wolniej (tj. o 3,9%), to jego niewspółmiernie wyższa wartość skutkowała tym, że deficyt z Koreą wyniósł w 2012 r. blisko 3,1 mld EUR, czyli pozostał na poziomie zbliżonym jak przed rokiem.

Wykres 6 Struktura geograficzna salda obrotów towarowych Polski z zagranicą w 2012 roku na tle roku 2011 i 2008 (w mld EUR)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Warto zwrócić uwagę na korzystne zmiany salda obrotów obserwowane w ostatnich latach. Poziom deficytu w handlu towarami w 2012 r. (wynoszący 10,6 mld EUR) był najniższy od początku minionej dekady (z wyjątkiem roku 2009, gdy wyniósł 9,3 mld EUR) i wobec rekordowo wysokiego poziomu sprzed kryzysu z 2008 r. (26,2 mld EUR) obniżył się o ok. 60%.

W przekroju geograficznym wyraźna poprawa salda obrotów towarowych w ciągu ostatnich pięciu lat wynikała z jego zdecydowanej poprawy z rynkami rozwiniętymi gospodarczo. O ile jeszcze w 2008 r. w handlu z tą grupą krajów notowano deficyt na poziomie 2,2 mld EUR, to w 2012 r. nadwyżka obrotów z nimi sięgnęła aż 18,5 mld EUR. Zdecydował o tym wyraźny wzrost nadwyżki z państwami UE, tj. blisko 9-krotny w latach 2008-2012, do 20,5 mld EUR. Wśród unijnych rynków najkorzystniejsze zmiany bilansu nastąpiły w wymianie z:

- Niemcami – poprawa salda o prawie 6,9 mld EUR, do nadwyżki wynoszącej blisko 3,2 mld EUR;
- Wielką Brytanią – wzrost nadwyżki o 3,3 mld EUR, do 5,9 mld EUR;
- Francją – zwiększenie nadwyżki o 1,9 mld EUR, do 2,4 mld EUR oraz
- Republiką Czeską – zwiększenie nadwyżki o blisko 1,9 mld EUR, do 3,4 mld EUR.

Poprawa bilansu wymiany z rynkami rozwiniętymi gospodarczo pozwoliła z nadwyżką skompensować pogorszenie salda z rynkami rozwijającymi się i słabiej rozwiniętymi – o ponad 5,1 mld EUR w ciągu ostatnich pięciu lat. Było to konsekwencją niemal wyłącznie zwiększenia deficytu z rynkami WNP – o prawie 5 mld EUR (do 10,5 mld EUR), w tym z Rosją o 6,1 mld EUR.

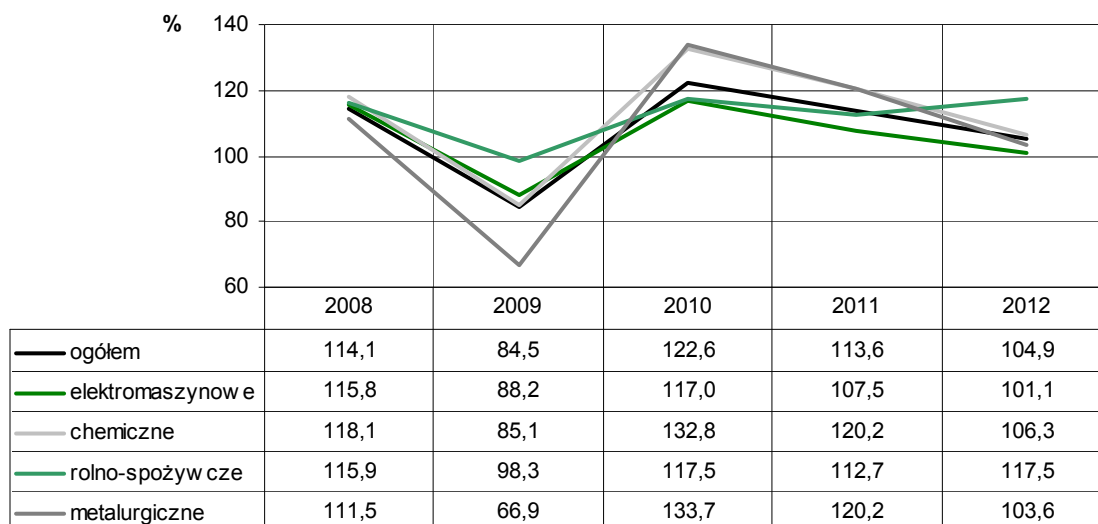
Wśród pozostałych rynków słabiej rozwiniętych i rozwijających się największa poprawa salda w ciągu ostatnich pięciu lat nastąpiła w obrotach z Turcją (o 1,2 mld EUR) oraz Meksykiem, Hongkongiem (po ok. 260 mln EUR) i Republiką Korei (o ok. 250 mln EUR). Z kolei najbardziej niekorzystne zmiany bilansu obrotów wśród tych rynków odnotowano z Chinami, z którymi w latach 2008-2012 deficyt pogłębił się o ponad 1,7 mld EUR, do 12,3 mld EUR.

5 ZMIANY STRUKTURY PRZEDMIOTOWEJ OBROTÓW TOWAROWYCH

W 2012 r. szybciej niż przeciętnie zwiększył się eksport następujących grup towarowych:

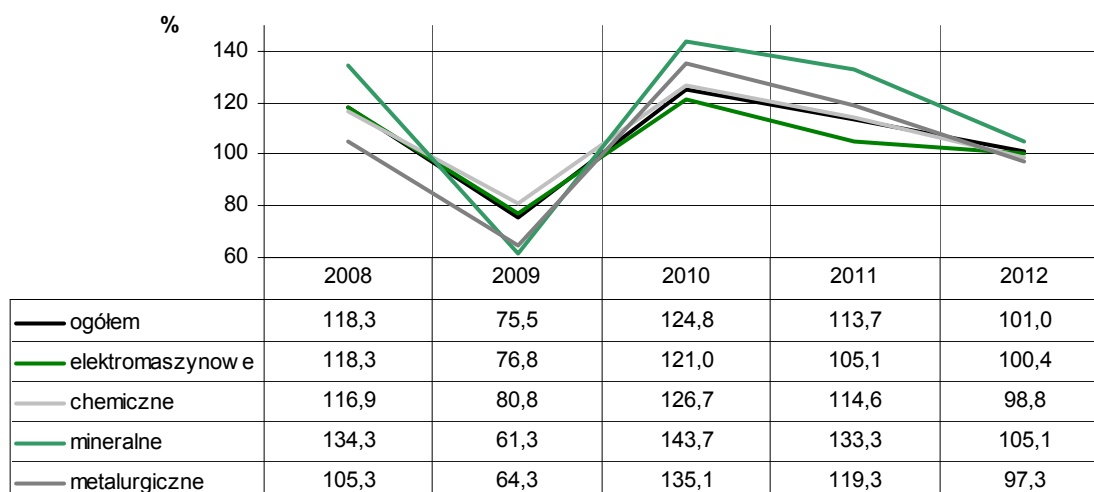
- artykułów rolno-spożywczych – o 17,5% (do poziomu prawie 17,9 mld EUR);
- wyrobów ceramicznych – o 13,5% (do 4,4 mld EUR);
- wyrobów przemysłu chemicznego – o 6,3% (do 20,1 mld EUR) oraz
- produktów mineralnych – o 6,2% (do 7,3 mld EUR).

Wykres 7 Dynamika polskiego eksportu wybranych grup towarowych w latach 2008-2012 (w EUR, rok poprzedni = 100)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Wykres 8 Dynamika polskiego importu wybranych grup towarowych w latach 2008-2012 (w EUR, rok poprzedni = 100)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Wysoka dynamika eksportu **artykułów żywnościowych** (stanowiących 12,5% eksportu ogółem) wynikała w znacznej mierze z szybkiego wzrostu eksportu produktów pochodzenia roślinnego (tj. o 35%, do 3,5 mld EUR), a zwłaszcza *zbóż* – ponad 2-krotnego (do ok. 680 mln EUR) oraz *owoców i orzechów jadalnych, itp.* – o 39% (do prawie 1,1 mld EUR).

Zdecydowanie szybciej niż przeciętnie zwiększył się również eksport gotowych artykułów spożywczych (o 14,9%, do 8,1 mld EUR) oraz produktów pochodzenia zwierzęcego (o 12,6%, do ok. 5,8 mld EUR). Wśród gotowych produktów spożywczych znacząco wzrósł eksport *cukrów i wyrobów cukierniczych* – o 42,4%, do ok. 620 mln EUR, *przetworów z mięsa, ryb, skorupiaków* – o 24,4%, do prawie 1 mld EUR oraz *przetworów z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin* – o 19,1%, do ponad 1 mld EUR. Z kolei w grupie artykułów pochodzenia zwierzęcego największą część stanowił eksport *mięsa i podrobów jadalnych*, który zwiększył się o 17,7%, osiągając wartość 3 mld EUR (co stanowiło 2,1% eksportu z Polski ogółem).

W 2012 r. relatywnie szybko zwiększył się też import artykułów rolno-spożywczych do Polski, tj. o 7,4% (do ok. 13,6 mld EUR), jakkolwiek wzrost ten był prawie 2,5-krotnie wolniejszy niż po stronie eksportu. Przełożyło się to na zwiększenie nadwyżki w obrotach produktami żywnościowymi o 1,7 mld EUR, do poziomu 4,3 mld EUR. Największe dodatnie saldo wymiany odnotowano w handlu gotowymi artykułami spożywczymi (prawie 2,6 mld EUR), a największą poprawę salda w wymianie produktami pochodzenia roślinnego (gdzie notowany w 2011 r. deficyt został zredukowany o ok. 875 mln EUR, do 20 mln EUR).

W grupie **wyrobów chemicznych** – będących drugą pod względem wartości grupą w polskim eksporcie z udziałem 14% w 2012 r. – relatywnie szybko zwiększył się eksport:

- *produktów farmaceutycznych* – o 14%, do 1,9 mld EUR (tj. 1,3% eksportu ogółem);
- *mydła, preparatów piorących, smarowych, do czyszczenia, itp.* – o 11,1%, do blisko 1,3 mld EUR (0,9% eksportu) oraz
- *olejków eterycznych, rezinoidów, preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych, toaletowych* – o 7,5%, do blisko 2,1 mld EUR.

Szybciej niż przeciętnie zwiększył się również wywóz stanowiących największą część w eksporcie wyrobów chemicznych *tworzyw sztucznych i wyrobów z nich* – o 7,2%, do 6,4 mld EUR (4,5% eksportu ogółem).

Po stronie importu produktów chemicznych odnotowano w 2012 roku spadek o 1,2% (do poziomu 26,4 mld EUR). Najbardziej znaczące spadki w tej grupie nastąpiły w przywozie *produktów farmaceutycznych* (o 5,9%, do 4,1 mld EUR) oraz *różnych produktów chemicznych* (o 16,9%, do blisko 2,1 mld EUR). Jednocześnie w tych dwóch pozycjach wystąpiła istotna redukcja deficytu obrotów odpowiednio o 0,5 mld EUR oraz o ok. 0,4 mld EUR. Deficyt w obrotach całą grupą wyrobów chemicznych został zredukowany o 1,5 mld EUR, do poziomu 6,3 mld EUR.

W 2012 r. szybciej niż w skali ogólnej wzrósł także eksport wyrobów ceramicznych oraz produktów mineralnych, jednak ich udział w łącznym polskim eksporcie jest nieco mniejszy i wyniósł odpowiednio 3,1% oraz 5,1%.

W imporcie **produktów mineralnych** odnotowano nieco niższy wzrost niż w ich eksporcie (o 5,1%), jednak ze względu na jego tradycyjnie wysoką wartość (3-krotnie wyższą od eksportu), deficyt pogłębił się o ponad 0,6 mld EUR, do poziomu blisko 14,4 mld EUR.

Warto tutaj również odnotować, iż import węgla w 2012 r. zmniejszył się o ok. 38%, tj. o ok. 0,6 mld EUR, do niespełna 1 mld EUR, co przełożyło się na redukcję deficytu w obrotach węglem o 0,5 mld EUR, do ok. 0,2 mld EUR.

Z kolei import **wyrobów ceramicznych** w roku 2012 zmniejszył się o 5,5% (do prawie 2,1 mld EUR), co przy szybkim wzroście ich eksportu, wpłynęło na wzrost nadwyżki w obrotach towarami tej grupy o ok. 650 mln EUR, do 2,3 mld EUR.

Natomiast eksport dominujących w polskiej wymianie z zagranicą **wyrobów elektromaszynowych** (39% udziału w eksporcie oraz 34,8% w imporcie) ukształtował się na poziomie o 1,1% wyższym niż rok wcześniej i wyniósł prawie 56 mld EUR. Na wyniki wywozu w tej grupie wpłynęły dwie przeciwstawne tendencje:

- z jednej strony wzrósł eksport *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych* o 7,5% (do 18 mld EUR) oraz *maszyn i urządzeń elektrycznych* o 4% (do 16 mld EUR);
- z drugiej zaś odnotowano spadek wywozu *pojazdów oraz ich części i akcesoriów* o 6,7% (do 16,1 mld EUR), co spowodowało spadek ich udziału w łącznym wywozie z 12,6% w 2011 r. do 11,2% w roku 2012.

Import wyrobów elektromaszynowych zwiększył się w tym czasie o 0,4%, do poziomu ok. 53,7 mld EUR. O wolnym wzroście przywozu tych produktów zdecydował przede wszystkim:

- spadek importu *pojazdów oraz ich części i akcesoriów* o 4,2%, do ok. 11,7 mld EUR (tj. 7,6% łącznego importu wobec 8% w 2011 r.);
- spadek importu *przyrządów, narzędzi, aparatów optycznych, fotograficznych, medycznych, pomiarowych i ich części* o 21,2%, do ok. 3,5 mld EUR, a ich udział zmniejszył się o 0,6 pkt. proc., do 2,3% oraz
- relatywnie wolny wzrost przywozu *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych* (o 1,6%, do ok. 18,6 mld EUR), stanowiących w roku ubiegłym 12,1% przywozu ogółem.

Z kolei import *maszyn i urządzeń elektrycznych* zwiększył się o 4,1%, do prawie 16,1 mld EUR (tj. 10,4% importu).

W rezultacie nadwyżka w obrotach wyrobami elektromaszynowymi powiększyła się o 0,4 mld EUR, osiągając wartość ponad 2,3 mld EUR, na co w głównej mierze wpłynęła redukcja deficytu w obrotach:

- *przyrządami, narzędziami, aparatami optycznymi, fotograficznymi, medycznymi, pomiarowym i ich częściami* o prawie 1,1 mld EUR, do niespełna 2 mld EUR oraz
- *kotłami, maszynami i urządzeniami mechanicznymi* o ok. 970 mln EUR, do ok. 550 mln EUR.

Jakkolwiek wzrost eksportu produktów przemysłu lekkiego (o 2,4%, do blisko 5,1 mld EUR) oraz wyrobów metalurgicznych (o 3,6%, do 16,8 mld EUR) był wolniejszy niż przeciętnie, to jednoczesny spadek importu w tych grupach pozwolił na poprawę salda w obrotach nimi. Udział tych grup towarów w eksporcie z Polski wyniósł odpowiednio 3,5% oraz 11,7%.

W przypadku **produktów przemysłu lekkiego** import obniżył się o 3,9% (do poziomu ok. 7,3 mld EUR), co spowodowało redukcję deficytu o ok. 0,4 mld EUR, do poziomu 2,2 mld EUR. Najbardziej znacząca poprawa salda została odnotowana w handlu pozycjami zajmującymi największą część eksportu w tej grupie, tj.:

- *odzież i dodatki odzieżowe z dzianin*, których spadek eksportu (o 1,2%, do ok. 1,2 mld EUR) był ponad 6-krotnie wolniejszy niż importu (o 7,5%, do 1,4 mld EUR), co przełożyło się na redukcję deficytu o blisko 0,1 mld EUR, do 0,2 mld EUR;
- *odzież i dodatki odzieżowe inne niż z dzianin* – ich eksport wyniósł 1,5 mld EUR i był niższy o 0,8%, import osiągnął prawie 1,5 mld EUR i spadł o 5,3%, a saldo poprawiło się o 70 mln EUR – deficyt z 2011 r. przekształcił się w 2012 r. w nadwyżkę wynoszącą ok. 25 mln EUR oraz
- *obuwie, getry i wyroby podobne oraz ich części* – dynamiczny wzrost ich eksportu (o 23,1%, do ok. 580 mln EUR) oraz 5-krotnie wolniejszy wzrost importu (o 4,7%, do ok. 870 mln EUR), skutkowały redukcją deficytu o ponad 70 mln EUR, do ok. 290 mln EUR.

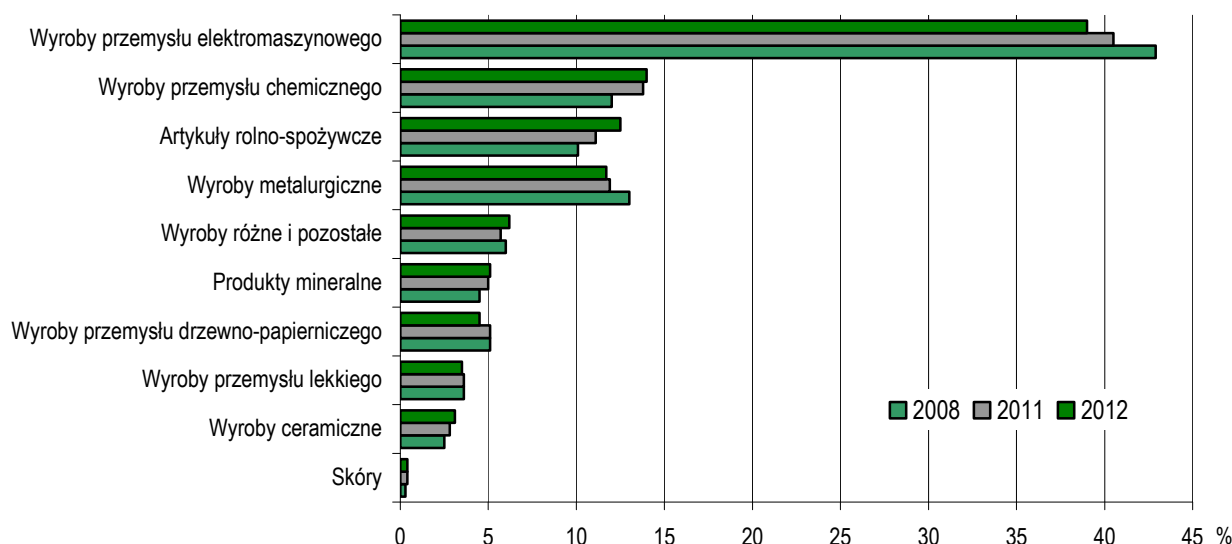
Import **wyrobów metalurgicznych** wyniósł w roku 2012 blisko 16,2 mld EUR i był o 2,7% niższy niż przed rokiem. W rezultacie notowany w 2011 r. w obrotach tą grupą deficyt w wysokości 0,4 mld EUR przekształcił się w roku 2012 w nadwyżkę na poziomie ponad 0,6 mld EUR.

Wzrost eksportu wyrobów metalurgicznych w głównej mierze wynikał ze zwiększenia wywozu dominujących w eksporcie tej grupy *żelaza, żeliwa i stali* – o 4,3%, do 4,1 mld EUR (2,8% łącznego wywozu z Polski) oraz *wyrobów z żeliwa i stali* – o 6%, do 5 mld EUR (3,5% eksportu).

Import **towarów drzewno-papierniczych** spadł w 2012 r. o 5,8%, do 5,1 mld EUR, czyli wolniej niż ich eksport, który obniżył się o 6,1%, do 6,5 mld EUR. Tym samym nadwyżka notowana w obrotach tą grupą obniżyła się o ok. 0,1 mld EUR, do poziomu niespełna 1,4 mld EUR.

W 2012 r. eksport **mebli** zajmujących jedną z czołowych pozycji w polskim eksporcie wzrósł o 0,6%, do poziomu 6,2 mld EUR. Warto odnotować, że w obrotach tymi artykułami Polska osiąga pokaźną nadwyżkę, która w roku 2012 wyniosła ponad 5,2 mld EUR.

Wykres 9 Struktura towarowa polskiego eksportu w 2012 roku na tle roku 2011 i 2008 (w %)

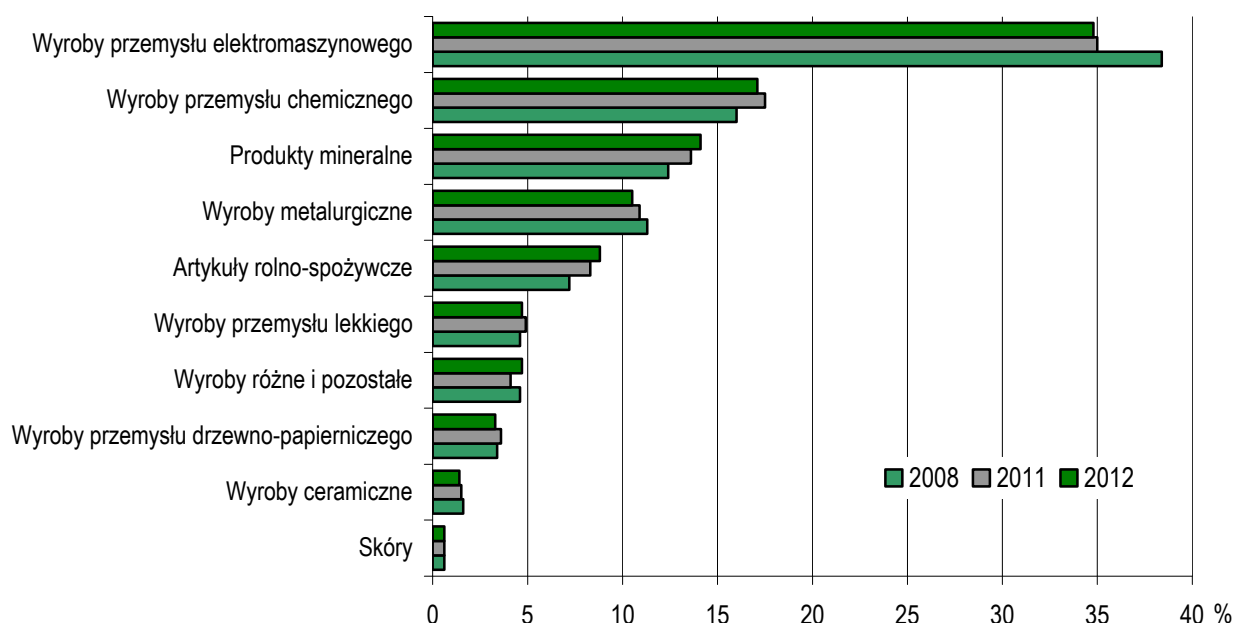

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

W latach 2008-2012 znacząco wzrósł eksport rolno-spożywczy oraz wyrobów chemicznych. Eksport **produktów żywnościowych** zwiększył się w tym czasie o ponad połowę (do 17,9 mld EUR), co przełożyło się na wzrost ich udziału z 10,1% w 2008 r. do 12,5% w roku 2012. Najważniejszą pozycję w eksporcie rolno-spożywczym odgrywają *mięso i podroby jadalne*, których eksport w tym okresie wzrósł o ponad 60%, do 3 mld EUR i stanowił 2,1% łącznego polskiego eksportu (wobec 1,6% w 2008 r.). W latach 2008-2012 znacząco zwiększył się także eksport zajmujących czołowe pozycje w tej grupie:

- *produktów mlecznych i nabiatawowych* (o 25%, do ponad 1,6 mld EUR);
- *tytoniu i przetworzonych namiastek tytoniu* (ponad 2-krotnie, do prawie 1,5 mld EUR);
- *różnych przetworów spożywczych* (o 50%, do 1,1 mld EUR);
- *owoców i orzechów jadalnych* (o 50%, do prawie 1,1 mld EUR) oraz
- *przetworów z warzyw, owoców, orzechów* (o 25%, do 1 mld EUR).

Ponadto eksport **zbóż** zwiększył się w tym czasie ponad 5-krotnie, do ok. 680 mln EUR.

Wykres 10 Struktura towarowa polskiego importu w 2012 roku na tle roku 2011 i 2008 (w %)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

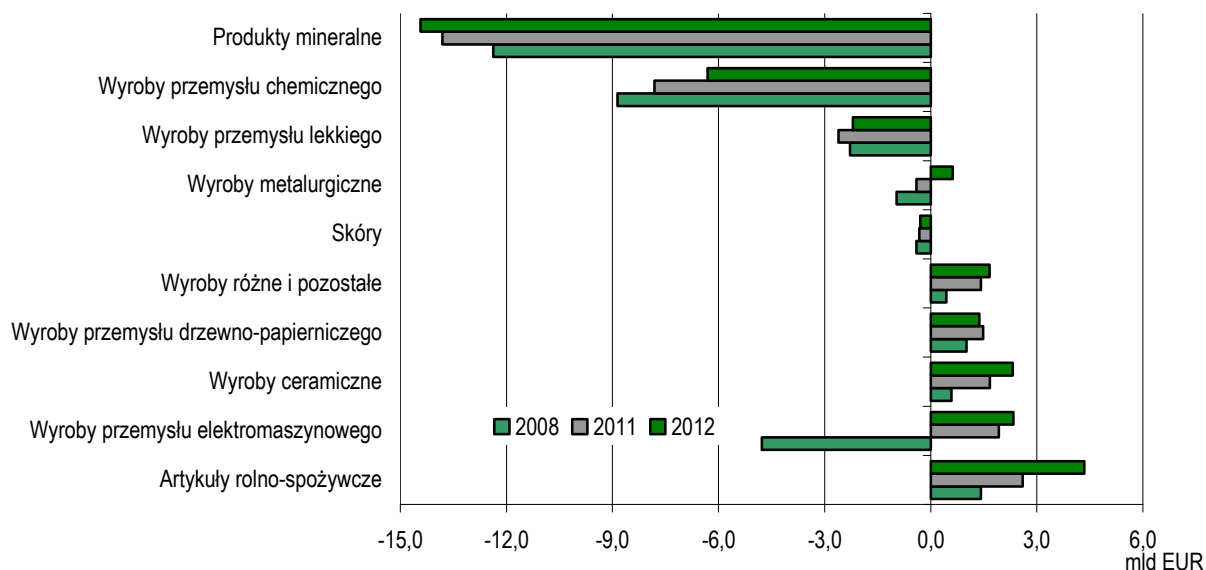
Natomiast eksport **wyrobów przemysłu chemicznego** wzrósł w omawianym okresie o 44,5%, do poziomu 20,1 mld EUR, a ich udział w tym czasie zwiększył się o 2 pkt. proc., do 14%. Najbardziej znacząco wzrósł wywóz dominujących w tej grupie *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o 36%, do blisko 6,4 mld EUR) oraz *kauczuku i wyrobów z kauczuku* (o blisko 60%, do 3,8 mld EUR). Ponadto dynamiczny wzrost odnotowano w eksporcie ważniejszych towarów tej grupy:

- *olejków eterycznych, rezinoidów, preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych, toaletowych* (o 33%, do blisko 2,1 mld EUR);
- *produktów farmaceutycznych* (o prawie 66%, do blisko 1,9 mld EUR);
- *chemikaliów organicznych* (o 50%, do 1,5 mld EUR) oraz
- *mydła, preparatów piorących, smarowych, do czyszczenia, szorowania, itp.* (o 53%, do prawie 1,3 mld EUR).

W tym okresie znaczące perturbacje odnotowano w handlu **wyrobami elektromaszynowymi**, których eksport w 2012 r. był wyższy o 12,2% niż w 2008 r. Jakkolwiek w roku kryzysowego załamania wymiany (2009) spadek ich eksportu (o 11,8%) był łagodniejszy niż przeciętnie (o 15,5%), to w kolejnych latach jego odbudowa postępowała znacznie wolniej niż w łącznym wywozie z Polski. W rezultacie udział tej grupy towarów w eksporcie ogółem obniżył się z 42,9% w 2008 r. do 39% w roku 2012.

Na sytuację w eksporcie elektromaszynowym w największym stopniu miał wpływ słaby wynik w eksporcie *pojazdów oraz ich części i akcesoriów*, którego poziom w 2012 r. pozostawał o 4% niższy niż w przedkryzysowym roku 2008. O ile w 2008 to *pojazdy, części i akcesoria* stanowiły największą część w eksporcie wyrobów elektromaszynowych (z udziałem 14,4% w łącznym wywozie z Polski, a 2012 r. – 11,2%), to w roku 2012 na pierwszej pozycji plasowały się w tej grupie *kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części* (z udziałem 12,6%), których wywóz w tym czasie zwiększył się o 26%.

Wykres 11 Struktura towarowa salda obrotów handlu zagranicznego Polski w 2012 roku na tle roku 2011 i 2008 (w mln EUR)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Spośród 10 grup towarowych w latach 2008-2012 pogorszenie salda odnotowano tylko w obrotach produktami mineralnymi, gdzie deficyt pogłębił się o prawie 2,1 mld EUR w porównaniu z poziomem z 2008 r.

Z kolei największe pozytywne zmiany zrównoważenia obrotów nastąpiły w handlu wyrobami elektromaszynowymi, gdzie notowany w 2008 r. deficyt na poziomie prawie 4,8 mld EUR przekształcił się w nadwyżkę wynoszącą w 2012 r. 2,3 mld EUR, co oznacza poprawę salda w omawianym okresie o ponad 7,1 mld EUR. Było to przede wszystkim wynikiem:

- redukcji deficytu w obrotach *kotłami, maszynami i urządzeniami mechanicznymi oraz ich częściami* o 4,4 mld EUR, do ok. 0,5 mld EUR oraz
- powiększenia nadwyżki w wymianie *pojazdami, ich częściami i akcesoriami* o ponad 2 mld EUR, do ok. 4,4 mld EUR.

Istotną poprawę stanu zrównoważenia obrotów odnotowano w handlu artykułami rolno-spożywczymi, gdzie nastąpił wzrost nadwyżki o 2,9 mld EUR, do 4,3 mld EUR oraz wyrobami chemicznymi, gdzie deficyt wymiany z 2008 r. wynoszący prawie 8,9 mld EUR został zredukowany o blisko 2,6 mld EUR.

W przypadku artykułów rolno-spożywczych w największym stopniu poprawiło się saldo w obrotach *mięsem i podrobami* (nadwyżka podwoiła się osiągając prawie 1,7 mld EUR), *zbożami* (deficyt z 2008 r. wynoszący ok. 435 mln EUR przekształcił się w nadwyżkę w kwocie 255 mln EUR) oraz *tytoniem i przetworzonymi namiastkami tytoniu* (wzrost nadwyżki o prawie 560 mln EUR, do ok. 1 mld EUR).

Z kolei w handlu wyrobami chemicznymi najkorzystniejsze zmiany salda nastąpiły w obrotach *produktami farmaceutycznymi* (redukcja deficytu o 0,9 mld EUR, do 2,2 mld EUR) oraz *kauczukiem i wyrobami z kauczuku* (wzrost nadwyżki o ponad 0,6 mld EUR, do blisko 0,9 mld EUR).

Tabela 15 Struktura towarowa obrotów handlowych Polski w latach 2011-2012 i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)

	2012			2011			Zmiany 2012/2011		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (+) spadek (-)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
I	5.835	3.640	2.195	5.182	3.287	1.895	653	-353	300
II	3.542	3.562	-20	2.623	3.519	-895	918	-43	875
III	413	830	-418	372	767	-396	41	-63	-22
IV	8.104	5.526	2.578	7.051	5.056	1.995	1.053	-470	583
(I-IV)	17.893	13.557	4.336	15.228	12.628	2.599	2.666	-929	1.737
V	7.325	21.757	-14.432	6.896	20.709	-13.814	429	-1.047	-618
VI	9.946	14.778	-4.832	9.260	14.934	-5.674	686	156	842
VII	10.149	11.624	-1.475	9.640	11.784	-2.143	509	159	668
(VI-VII)	20.095	26.403	-6.307	18.900	26.718	-7.817	1.195	315	1.510
VIII	555	851	-296	540	860	-319	15	9	23
IX	2.769	1.154	1.615	2.684	1.291	1.394	85	137	222
X	3.708	3.947	-239	4.214	4.122	91	-505	175	-330
(IX-X)	6.477	5.101	1.377	6.898	5.413	1.485	-420	312	-108
XI	4.380	6.262	-1.883	4.375	6.592	-2.217	5	329	334
XII	677	995	-318	564	958	-394	113	-37	76
(XI-XII)	5.056	7.257	-2.201	4.939	7.549	-2.610	118	292	410
XIII	2.678	1.725	953	2.578	1.888	690	100	163	263
XIV	1.728	360	1.368	1.304	318	986	424	-42	382
(XIII-XIV)	4.406	2.085	2.321	3.881	2.206	1.675	524	121	646
XV	16.804	16.180	624	16.224	16.631	-407	580	451	1.031
XVI	34.014	34.626	-612	32.144	33.708	-1.563	1.870	-919	951
XVII	20.441	15.437	5.004	21.825	15.215	6.610	-1.384	-222	-1.605
XVIII	1.538	3.598	-2.060	1.413	4.529	-3.116	125	931	1.056
(XVI-XVIII)	55.993	53.661	2.332	55.382	53.452	1.930	611	-209	402
XIX	21	153	-132	18	108	-89	3	-45	-42
XX	8.703	2.714	5.988	7.682	2.576	5.106	1.020	-138	882
XXI	26	12	13	21	16	5	5	3	8
(XIX-XXI)	8.749	2.880	5.870	7.721	2.700	5.022	1.028	-180	848
XXII	102	4.292	-4.190	85	3.689	-3.605	17	-603	-586
RAZEM	143.456	154.040	-10.584	136.694	152.568	-15.875	6.762	-1.472	5.290

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Tabela 16 Zmiany obrotów polskiego handlu zagranicznego według grup towarowych, sekcji i działów i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)

Grupa/sekcja/dział	2012				2011				Zmiany 2012/2011			
	Eksport	Import	Saldo		Eksport	Import	Saldo		Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo	Saldo popr. (+) pogor. (-)
OGÓŁEM	143.456	154.040	-10.584	136.694	152.568	-15.875	6.762	-1.472	5.290			
I ZWIERZĘTA ŻYWE; PRODUKTY POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO	5.835	3.640	2.195	5.182	3.287	1.895	653	-353	300			
1 Zwierzęta żywe	204	443	-238	186	279	-94	18	-163	-145			
2 Mięso i podroby jadalne	3.022	1.367	1.655	2.567	1.240	1.328	455	-128	327			
3 Ryby i skorupiaki, mięczaki i inne bezkręgowce wodne	779	1.089	-310	757	1.035	-278	22	-54	-32			
4 Produkty mleczne; jaja ptasie; miód naturalny ...	1.648	534	1.114	1.505	533	971	144	-1	143			
5 Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej nie wymienione	182	207	-25	168	199	-32	14	-8	6			
II PRODUKTY POCHODZENIA ROSLINNEGO	3.542	3.562	-20	2.623	3.519	-895	918	-43	875			
6 Żywe drzewa i inne rośliny; bulwy ...	119	233	-115	108	235	-127	11	2	12			
7 Warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne	864	468	396	761	526	235	103	58	161			
8 Owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów	1.064	1.033	31	767	1.003	-236	297	-30	267			
9 Kawa, herbata, herbata paragwajska i przyprawy	430	564	-134	361	561	-200	69	-3	65			
10 Zboża	677	422	255	327	438	-111	350	16	367			
11 Produkty przemysłu młynarskiego; słód; skrobie; inulina; gluten pszenny	159	195	-37	145	203	-58	13	8	21			
12 Nasiona owoców oleistych ...	215	500	-285	145	442	-297	69	-58	12			
13 Szelak; gumy, żywice oraz inne soki i ekstrakty roślinne	12	75	-63	6	71	-65	6	4	3			
14 Materiały roślinne do wyplatania ...	2	70	-68	3	39	-36	-1	-31	-32			
III ZWIERZĘCEGO I ROSLINNEGO; PRODUKTY TŁUSZCZE, OLEJE POCHODZENIA ICH ROZKŁADU	413	830	-418	372	767	-396	41	-63	-22			
15 Tłuszcze, oleje zwierzęce ...	413	830	-418	372	767	-396	41	-63	-22			
IV GOTOWE ARTYKUŁY SPOŻYWCZE; NAPOJE BEZALKOHOLOWE, ALKOHOLOWE I OCET; TYTON	8.104	5.526	2.578	7.051	5.056	1.995	1.053	-470	583			
16 Przetwory z mięsa, ryb, skorupiaków, mięczaków, bezkręgowców wodnych	955	208	748	768	185	583	187	-23	165			
17 Cukry i wyroby cukiernicze	623	443	179	437	421	16	185	-22	163			
18 Kakao i przetwory z kakao	931	628	303	846	649	197	85	21	106			
19 Przetwory ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka; pieczywa cukiernicze	985	522	463	898	473	425	87	-49	37			

Grupa/sekcja/dział	2012			2011			Zmiany 2012/2011		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin	1.041	536	505	874	530	344	167	-6	161
Różne przetwory spożywcze	1.108	752	356	1.014	692	322	94	-61	34
Napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet	471	569	-97	476	543	-66	-5	-26	-31
Pozostałości i odpady przemysłu spożywczego;									
gotowa pasza dla zwierząt	532	1.404	-872	439	1.107	-668	94	-297	-204
Tytoni i przetworzone namiastki tytoniu	1.458	464	993	1.298	457	841	159	-7	152
(I-IV)	17.893	13.557	4.336	15.228	12.628	2.599	2.666	-929	1.737
V	7.325	21.757	-14.432	6.896	20.709	-13.814	429	-1.047	-618
PRODUKTY MINERALNE									
Sól; siarka; ziemie i kamienie; materiały gipsowe; wapno i cement	236	650	-414	207	748	-541	29	99	127
Rudy metali; żużel i popiół	44	736	-691	44	700	-656	0	-36	-35
Paliwa mineralne; oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne	7.045	20.371	-13.327	6.645	19.261	-12.617	400	-1.110	-710
(V)	7.325	21.757	-14.432	6.896	20.709	-13.814	429	-1.047	-618
Produkt mineralne									
VI	9.946	14.778	-4.832	9.260	14.934	-5.674	686	156	842
PRODUKTY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO I PRZEMYSŁÓW POKREWNYCH									
Chemikalia nieorganiczne; organiczne lub nieorganiczne związki metali szlachetnych...	700	959	-259	665	922	-257	35	-37	-2
Chemikalia organiczne	1.481	2.727	-1.247	1.430	2.502	-1.073	51	-225	-174
Produkty farmaceutyczne	1.888	4.096	-2.208	1.656	4.355	-2.699	232	259	491
Nawozy	698	619	79	647	547	100	50	-72	-22
Garbniki, barwniki, pigmenty, farby, lakiery, kit, masy uszczelniające, atramenty...	640	1.287	-646	582	1.273	-692	59	-13	45
Olejki eteryczne, rezynoidy; preparaty perfumeryjne, kosmetyczne, toaletowe	2.063	1.555	507	1.918	1.445	473	144	-110	34
Mydło, preparaty piorące...	1.278	781	497	1.151	755	396	127	-26	102
Substancje białkowe; skrobie modyfikowane; kleje; enzymy	168	533	-365	155	492	-336	12	-41	-29
Materiały wybuchowe; pirotechniczne; łatwopalne; zapalki...	38	31	7	38	27	11	0	-4	-4
Materiały fotograficzne i kinematograficzne	29	98	-70	24	98	-74	4	0	4
Produkty chemiczne różne	964	2.091	-1.127	993	2.516	-1.523	-30	425	396
TWORZYWA SZTUCZNE I WYROBY Z NICH;									
KAUCZUK I WYROBY Z KAUCZUKU	10.149	11.624	-1.475	9.640	11.784	-2.143	509	159	668
Tworzywa sztuczne i artykuły z nich	6.388	8.729	-2.341	5.961	8.757	-2.796	427	28	455

Grupa/sekcja/dział	2012			2011			Zmiany 2012/2011		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
40 Kauczuk i wyroby z kauczuku	3.761	2.895	866	3.679	3.027	652	82	132	214
(VI-VII) Produkty przemysłu chemicznego	20.095	26.403	-6.307	18.900	26.718	-7.817	1.195	315	1.510
VIII SKÓRY I WYROBY Z NICH	555	851	-296	540	860	-319	15	9	23
41 Skóry i skórki surowe (z wyjątkiem skór futerkowych) oraz skóra wyprawiona	212	424	-211	201	419	-218	11	-5	7
42 Wyroby ze skóry...	191	375	-184	188	387	-199	3	12	15
43 Skóry futerkowe i futra sztuczne; wyroby z nich	151	52	99	151	54	97	0	2	2
(VIII) Skóry i wyroby skórzane	555	851	-296	540	860	-319	15	9	23
IX DREWNO I WYROBY Z NIEGO...	2.769	1.154	1.615	2.684	1.291	1.394	85	137	222
44 Drewno i wyroby z drewna; węgiel drzewny	2.736	1.125	1.610	2.652	1.261	1.392	83	135	219
45 Korek i wyroby z korka	6	9	-4	4	9	-5	1	0	1
46 Wyroby ze słomy, esparto itp; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny	28	19	9	28	21	7	0	1	2
X SCIER DRZEWNY LUB Z INNEGO WŁÓKNISTEGO...	3.708	3.947	-239	4.214	4.122	91	-505	175	-330
47 Ścier drzewny...	88	430	-343	113	438	-325	-25	8	-17
48 Papier, tektura; wyroby z masy papierniczej, papieru, tektury	3.002	3.285	-283	3.522	3.434	89	-520	149	-371
49 Książki, gazety, obrazki, manuskrypty...	619	232	387	578	250	328	41	18	59
(IX-X) Produkty przemysłu drzewno-papierniczego	6.477	5.101	1.377	6.898	5.413	1.485	-420	312	-108
XI MATERIAŁY I WYROBY WŁÓKIENNICZE	4.380	6.262	-1.883	4.375	6.592	-2.217	5	329	334
50 Jedwab	0	6	-6	0	7	-6	0	1	0
51 Wełna, cienka lub gruba sierść zwierzęca...	111	159	-48	117	170	-53	-5	11	5
52 Bawełna	38	375	-338	44	424	-380	-7	49	42
53 Inne roślinne materiały włókiennicze...	19	18	1	22	25	-3	-3	7	4
54 Włókna chemiczne ciągłe	167	500	-334	180	556	-376	-13	56	42
55 Włókna chemiczne cięte	68	412	-344	61	418	-357	7	6	14
56 Wata, filc i włókny; przędze specjalne... Dywany i inne włókiennicze wykładziny	199	453	-253	163	452	-289	36	0	35
57 podłogowe	175	186	-10	179	195	-17	-4	10	6
58 Tkaniny specjalne, pasmanteria; hafty...	51	172	-121	42	182	-140	9	10	19
59 Tkaniny impregnowane...	180	446	-266	195	443	-248	-15	-3	-18
60 Dzianiny	74	175	-101	68	179	-111	6	4	9
61 Odzież i dodatki odzieżowe, z dzianin	1.154	1.362	-207	1.168	1.472	-304	-13	110	97
62 Odzież i dodatki odzieżowe, inne niż z dzianin Artykuły włókiennicze inne konfekcjonowane; zestawy; odzież używana; szmaty	1.510	1.486	24	1.522	1.569	-47	-12	82	70
63	634	512	121	613	499	114	20	-13	7

Grupa/sekcja/dział	2012			2011			Zmiany 2012/2011		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
XII									
64	677	995	-318	564	958	-394	113	-37	76
65	582	868	-286	473	829	-356	109	-39	70
66	69	59	11	66	62	3	3	4	7
67	17	22	-5	18	23	-5	-1	1	0
(XI-XII)	8	45	-37	7	43	-36	1	-2	-1
XIII	5.056	7.257	-2.201	4.939	7.549	-2.610	118	292	410
68	2.678	1.725	953	2.578	1.888	690	100	163	263
69	739	453	287	678	481	197	61	28	89
70	779	411	368	775	432	343	5	21	26
XIV	1.159	861	298	1.125	975	150	34	114	147
71	1.728	360	1.368	1.304	318	986	424	-42	382
(XIII-XIV)	1.728	360	1.368	1.304	318	986	424	-42	382
XV	4.406	2.085	2.321	3.881	2.206	1.675	524	121	646
72	16.804	16.180	624	16.224	16.631	-407	580	451	1.031
73	4.080	6.031	-1.951	3.913	6.225	-2.312	167	194	361
74	5.028	3.710	1.318	4.741	3.867	874	287	157	444
75	3.547	1.402	2.145	3.581	1.319	2.262	-34	-83	-117
76	50	127	-77	28	122	-95	22	-4	18
77	1.676	2.546	-871	1.692	2.741	-1.049	-16	195	179
78	124	92	31	131	114	17	-7	22	14
79	218	152	66	220	151	69	-2	-2	-4
80	51	63	-12	42	66	-23	8	3	11
81	33	61	-28	25	66	-41	8	4	13
82	1.039	852	187	954	819	135	85	-33	52
83	958	1.143	-184	896	1.140	-245	62	-2	60
(XV)	16.804	16.180	624	16.224	16.631	-407	580	451	1.031
XVI	34.014	34.626	-612	32.144	33.708	-1.563	1.870	-919	951
84	18.026	18.573	-547	16.773	18.288	-1.516	1.253	-285	969

Grupa/sekcja/dział	2012			2011			Zmiany 2012/2011		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
85	15.988	16.053	-65	15.372	15.419	-48	617	-634	-17
XVII	20.441	15.437	5.004	21.825	15.215	6.610	-1.384	-222	-1.605
86	644	263	381	588	346	243	56	83	138
87	16.104	11.750	4.354	17.260	12.269	4.991	-1.156	520	-637
88	566	930	-364	379	382	-4	188	-548	-360
89	3.127	2.494	633	3.598	2.218	1.380	-471	-276	-747
XVIII	1.538	3.598	-2.060	1.413	4.529	-3.116	125	931	1.056
90	1.498	3.471	-1.973	1.370	4.407	-3.037	128	936	1.064
91	25	93	-68	30	89	-59	-5	-4	-9
92	15	34	-19	13	33	-20	2	-1	1
(XVI-XVIII)	55.993	53.661	2.332	55.382	53.452	1.930	611	-209	402
XIX	21	153	-132	18	108	-89	3	-45	-42
93	21	153	-132	18	108	-89	3	-45	-42
XX	8.703	2.714	5.988	7.682	2.576	5.106	1.020	-138	882
94	7.375	1.557	5.819	7.278	1.621	5.657	97	65	162
95	351	753	-402	281	672	-391	70	-81	-11
96	977	405	572	123	283	-160	853	-122	731
XXI	26	12	13	21	16	5	5	3	8
97	26	12	13	21	16	5	5	3	8
XXII	102	4.292	-4.190	85	3.689	-3.605	17	-603	-586
98	0	35	-35	0	0	0	0	-35	-35
99	102	4.258	-4.156	85	3.689	-3.605	17	-568	-551

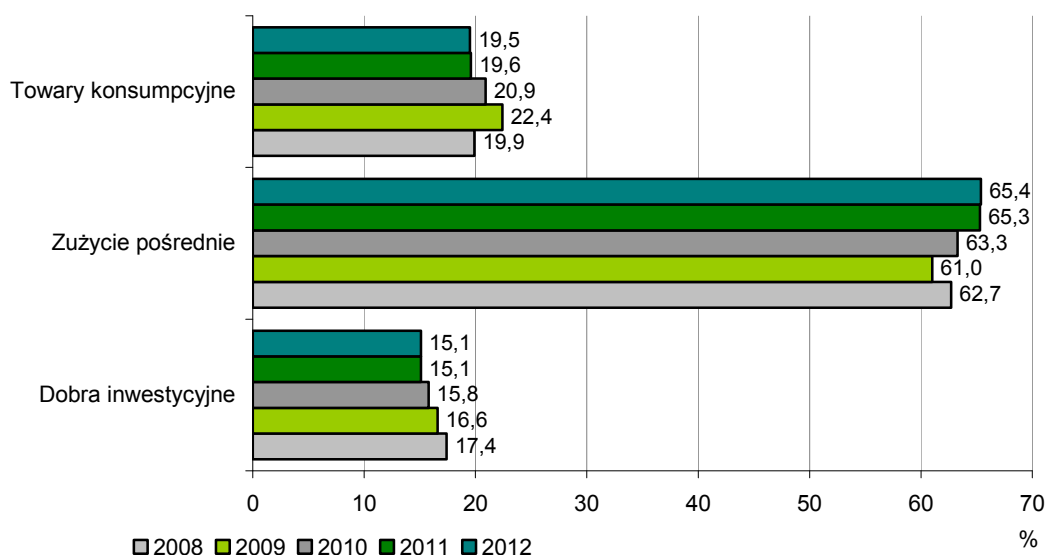
Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

6 KIERUNKI PRZEZNACZENIA IMPORTU

W roku 2012, podobnie jak w latach poprzednich, największą część importu według kierunków przeznaczenia stanowiły towary przeznaczone na zużycie pośrednie (65,4%), a ich udział rośnie od 2009 r., kiedy to wyniósł 61%. Udział dóbr inwestycyjnych w przywozie do Polski utrzymał się na poziomie roku poprzedniego, czyli wyniósł 15,1%. Oba te strumienie składają się w sumie na import inwestycyjno-zaopatrzeniowy, którego udział w imporcie stanowił w 2012 roku 80,5%. Udział importu o charakterze prorozwojowym zwiększył się nie tylko w porównaniu z rokiem 2009 (kiedy to odnotowano głębsze niż przeciętnie jego załamanie), który wyniósł wówczas 77,6%, ale także wobec przedkryzysowego poziomu z roku 2008, gdy osiągnął 80,1%.

Trzecią, główną kategorią rozdysponowania importu są towary konsumpcyjne, których udział w roku 2012 w przywozie ogółem wyniósł 19,5%.

Wykres 12 Struktura rozdysponowania importu w latach 2008-2012 (udział w %)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Import dóbr przeznaczonych na zużycie pośrednie wzrósł w 2012 r. w takim tempie, jak import ogółem, czyli o 1%⁴. Ok. 45% tej kategorii stanowił przywóz przetworzonych towarów zaopatrzeniowych dla przemysłu, którego wartość była jednak o 1,7% niższa niż przed rokiem. Natomiast najbardziej znaczący wzrost odnotowano w przypadku nieprzetworzonych paliw i smarów – o 12,5% oraz części i akcesoriów do dóbr inwestycyjnych (z wyj. części i akcesoriów do środków transportu) – o 5%, które stanowiły odpowiednio 20,3% i 14% w imporcie dóbr przeznaczonych na zużycie pośrednie.

W 2012 r. przywóz dóbr inwestycyjnych wzrósł o 1,4% (czyli nieco szybciej niż przeciętnie), w tym import przemysłowych środków transportu (stanowiących 22,7% tej kategorii) był wyższy o 6% niż przed rokiem, a pozostałych dóbr inwestycyjnych zaledwie o 0,1%.

⁴ Zmiany zostały zaprezentowane w ujęciu euro.

Najwolniej wzrósł w roku 2012 import dóbr konsumpcyjnych – o 0,4%, co było głównie efektem spadków przywozu dominujących w tej kategorii towarów konsumpcyjnych nietrwałego użytku (z udziałem 27,4%) – o 3,2% oraz towarów konsumpcyjnych półtrwałego użytku (21,7%) – o 1,6%. Z kolei wzrost odnotowano w przypadku przetworzonej żywności i napojów, głównie dla gospodarstw domowych (o 6,3%) oraz towarów konsumpcyjnych trwałego użytku (o 3,2%), których udziały w imporcie tej grupy wyniosły odpowiednio 18,5% oraz 11,4%.

7 HANDEL ZAGRANICZNY W PIERWSZYM PÓŁROCZU 2013 ROKU

Od początku 2013 r. notowany jest wzrost eksportu, co przy jednoczesnym spadku importu, przekłada się na redukcję deficytu obrotów. Wartość eksportu towarów w okresie 6 miesięcy 2013 r. wzrosła o 6% (wobec analogicznego okresu w roku 2012) osiągając poziom ok. 74,2 mld EUR. Natomiast import wyniósł ok. 74,7 mld EUR i był o 2,3% niższy niż przed rokiem. Przełożyło się to na zdecydowaną poprawę stanu zrównoważenia obrotów – deficyt został zredukowany o 6 mld EUR, do 0,5 mld EUR.

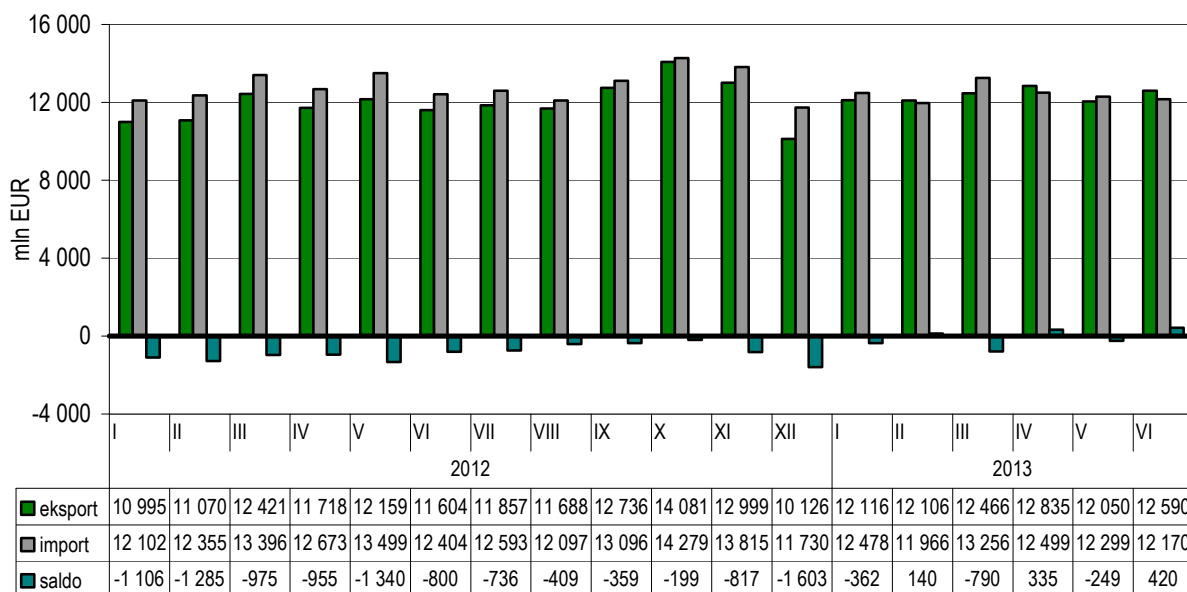
Tabela 17 Obroty towarowe Polski w okresie 01.2012 – 06.2013

Okres	w mln EUR			Dynamika w % analogiczny okres ub.r.=100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
Styczeń 2012	10.995	12.102	-1.106	109,3	109,0
Luty	11.070	12.355	-1.285	101,3	101,7
Marzec	12.421	13.396	-975	100,8	99,0
I kwartał	34.487	37.853	-3.366	103,5	102,9
Kwiecień	11.718	12.673	-955	106,9	101,1
Maj	12.159	13.499	-1.340	103,8	102,9
Czerwiec	11.604	12.404	-800	100,5	94,1
II kwartał	35.482	38.576	-3.094	103,7	99,3
I PÓŁROCZE	69.969	76.430	-6.461	103,6	101,1
Lipiec	11.857	12.593	-736	111,2	102,5
Sierpień	11.688	12.097	-409	101,8	93,8
Wrzesień	12.736	13.096	-359	100,3	96,7
III kwartał	36.281	37.786	-1.505	104,1	97,6
Październik	14.081	14.279	-199	118,7	110,0
Listopad	12.999	13.815	-817	108,1	104,3
Grudzień	10.126	11.730	-1.603	97,0	97,8
IV kwartał	37.206	39.825	-2.619	108,4	104,2
ROK 2012	143.456	154.040	-10.584	104,9	101,0
Styczeń 2013	12.116	12.478	-362	110,2	103,1
Luty	12.106	11.966	140	109,4	96,9
Marzec	12.466	13.256	-790	100,4	99,0
I kwartał	36.687	37.700	-1.012	106,4	99,6
Kwiecień	12.835	12.499	335	109,5	98,6
Maj	12.050	12.299	-249	99,1	91,1
Czerwiec	12.590	12.170	420	108,5	98,1
II kwartał	37.475	36.969	506	105,6	95,8
I PÓŁROCZE	74.162	74.668	-506	106,0	97,7

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

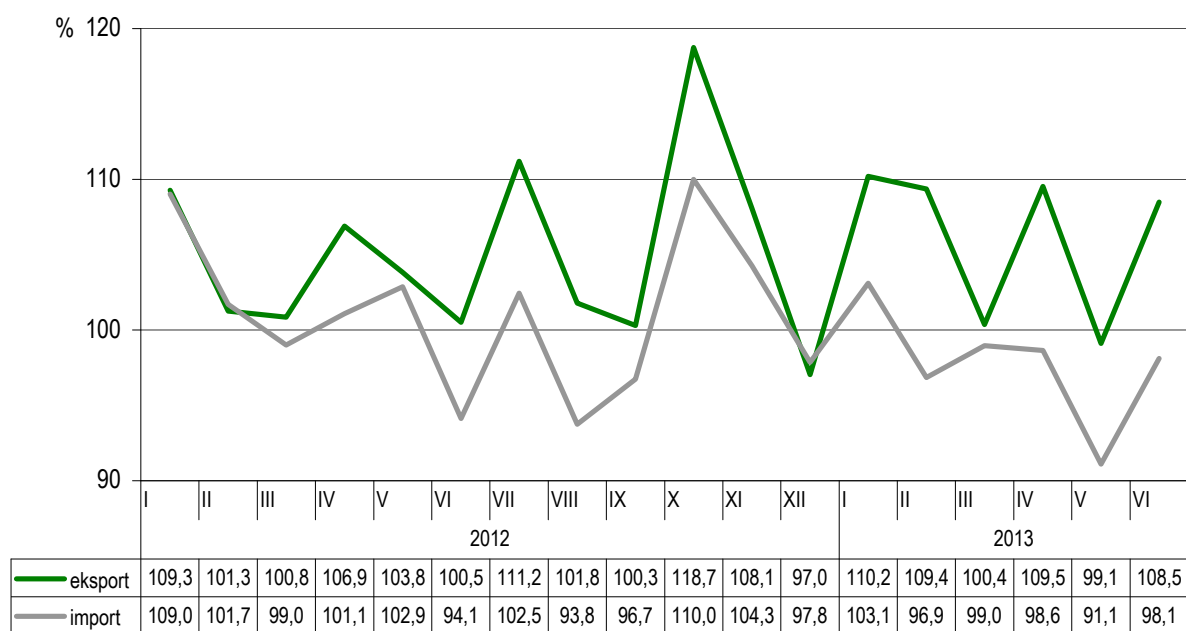
Średniomiesięczna wartość polskiego eksportu w I półroczu 2013 r. osiągnęła poziom blisko 12,4 mld EUR, podczas gdy w całym 2012 roku wyniosła niespełna 12 mld EUR. Natomiast średnia wartość importu wynosząca w okresie styczeń-czerwiec 2013 r. nieco ponad 12,4 mld EUR miesięcznie była niższa niż średnia w roku 2012, która wyniosła ponad 12,8 mld EUR

Wykres 13 Miesięczne obroty towarowe w okresie 01.2012 – 06.2013

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Wykres 14 Miesięczna dynamika eksportu i importu w okresie 01.2012 – 06.2013 (w ujęciu r/r)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Tabela 18 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski po I półroczu 2013 roku (w mln EUR)

	I półrocze 2013			I półrocze 2012			Eksport wzrost (+) spadek (-)	Zmiany Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pog. (-)
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo			
Polska ogółem	74.162	74.668	-506	69.969	76.430	-6.461	4.193	1.761	5.955
rok ub. = 100	106,0	97,7		103,6	101,1				
Kraje rozw. gosp.	60.492	48.932	11.560	58.312	49.726	8.586	2.180	794	2.974
rok ub. = 100	103,7	98,4		101,4	97,1				
udział	81,6	65,5		83,3	65,1				
w tym:									
UE	55.139	43.034	12.105	54.117	44.527	9.590	1.021	1.493	2.514
rok ub. = 100	101,9	96,6		101,9	97,7				
udział	74,3	57,6		77,3	58,3				
w tym:									
Niemcy	18.523	15.836	2.687	17.964	16.511	1.453	559	675	1.234
rok ub. = 100	103,1	95,9		102,3	98,8				
udział	25,0	21,2		25,7	21,6				
Wielka Brytania	4.725	1.896	2.829	4.634	1.921	2.713	90	25	116
rok ub. = 100	102,0	98,7		107,2	93,5				
udział	6,4	2,5		6,6	2,5				
Czechy	4.514	2.773	1.740	4.450	2.848	1.601	64	75	139
rok ub. = 100	101,4	97,4		104,5	101,8				
udział	6,1	3,7		6,4	3,7				
Francja	4.314	2.907	1.407	4.358	3.044	1.314	-44	137	93
rok ub. = 100	99,0	95,5		100,2	91,9				
udział	5,8	3,9		6,2	4,0				
Włochy	3.353	3.817	-464	3.640	4.123	-483	-287	306	19
rok ub. = 100	92,1	92,6		93,5	97,7				
udział	4,5	5,1		5,2	5,4				
Pozostałe kr. rozw.	5.353	5.898	-545	4.194	5.199	-1.005	1.159	-699	460
r.ub. = 100	127,6	113,4		95,1	92,9				
udział	7,2	7,9		6,0	6,8				
w tym:									
USA	1.659	2.122	-464	1.323	1.847	-524	336	-275	61
r.ub. = 100	125,4	114,9		92,6	108,2				
udział	2,2	2,8		1,9	2,4				
EFTA	2.386	2.210	176	1.722	1.644	79	664	-567	97
r.ub. = 100	138,5	134,5		86,8	76,6				
udział	3,2	3,0		2,5	2,2				
Pozostałe kraje świata bez rozwinętych	13.671	25.736	-12.065	11.657	26.704	-15.046	2.013	968	2.981
r.ub. = 100	117,3	96,4		116,5	109,3				
udział	18,4	34,5		16,7	34,9				
w tym:									
Kraje WNP	7.188	10.780	-3.592	6.380	12.430	-6.051	809	1.650	2.459
r.ub. = 100	112,7	86,7		117,7	122,7				
udział	9,7	14,4		9,1	16,3				
w tym:									
Rosja	3.942	9.465	-5.523	3.495	10.800	-7.306	447	1.335	1.782
r.ub. = 100	112,8	87,6		122,7	127,3				
udział	5,3	12,7		5,0	14,1				
Kraje pozostałe	6.482	14.956	-8.473	5.278	14.273	-8.995	1.204	-683	522
r.ub. = 100	122,8	104,8		115,2	99,9				
udział	8,7	20,0		7,5	18,7				
w tym:									
Chiny	766	6.751	-5.986	625	6.439	-5.813	140	-313	-172
r.ub. = 100	122,5	104,9		112,8	101,7				
udział	1,0	9,0		0,9	8,4				

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

W I półroczu 2013 r. kontynuowana była obserwowana w ostatnich latach tendencja do zdecydowanie szybszego wzrostu eksportu na rynki rozwijające się i słabiej rozwinięte niż na rynki rozwinięte.

Wywóz z Polski do gospodarek rozwiniętych zwiększył się w tym czasie o 3,7%, osiągając wartość 60,5 mld EUR, czyli nieco szybciej niż w całym 2012 r., kiedy wzrósł o 2,4%. Jednocześnie spadek w imporcie z tych krajów (o 1,6%, do ok. 48,9 mld EUR) pozwolił na dalszy wzrost nadwyżki w obrotach z nimi o 3 mld EUR, do prawie 11,6 mld EUR.

Stosunkowo wolny wzrost eksportu do krajów rozwiniętych był przede wszystkim efektem jego wzrostu do Unii Europejskiej o 1,9% (do 55,1 mld EUR), w tym do strefy euro o 1,1% (do 37,6 mld EUR), a na pozostałe rynki o 3,5% (do 17,5 mld EUR). Wśród ważniejszych rynków unijnych wzrost odnotowano w eksporcie do Niemiec (o 3,1%, do ponad 18,5 mld EUR), Wielkiej Brytanii (o 2%, do 4,7 mld EUR), Czech (o 1,4%, do 4,5 mld EUR), Szwecji (o 6,2%, do 2 mld EUR), Słowacji (o 8,4%, do prawie 2 mld EUR), Węgier (o 7%, do 1,8 mld EUR), Hiszpanii (o 5,8%, do 1,6 mld EUR) oraz Belgii (o 5,6%, do prawie 1,6 mld EUR). Z kolei spadki nastąpiły w eksporcie do Francji (o 1%, do 4,3 mld EUR), Włoch (o 7,9%, do niespełna 3,4 mld EUR) oraz Niderlandów (o 6,9%, do prawie 2,9 mld EUR).

Zdecydowanie szybciej niż do UE zwiększył się eksport do pozostałych krajów rozwiniętych gospodarczo (o 27,6%, do prawie 5,4 mld EUR), co było w głównej mierze efektem dynamicznego wzrostu wywozu do Norwegii (o blisko 60%, do 1,7 mld EUR) oraz Stanów Zjednoczonych (o ponad 25%, do blisko 1,7 mld EUR). Import z tej grupy rynków zwiększył się wolniej niż eksport (o 13,4%), co przelożyło się na redukcję o prawie połowę deficytu w obrotach z nimi – do ok. 550 mln EUR.

Eksport na rynki rozwijające się po wzroście o 18,9% w roku 2012, w I półroczu 2013 r. zwiększył się o 17,3%, osiągając poziom blisko 13,7 mld EUR, w tym na rynki WNP o 12,7% (do 7,2 mld EUR), a na pozostałe rynki rozwijające się i słabiej rozwinięte o 22,8% (do 6,5 mld EUR). Jednocześnie import z tej całej grupy krajów wyniósł ponad 25,7 mld EUR i wobec poziomu sprzed roku obniżył się o 3,6%. Pozwoliło to znacząco zredukować deficyt w obrotach z rynkami rozwijającymi się – o blisko 3 mld EUR, do niespełna 12,1 mld EUR.

Na główne rynki WNP eksport wzrósł odpowiednio: do Rosji o 12,8% (do ponad 3,9 mld EUR), na Ukrainę o 10,9% (do 2 mld EUR) oraz na Białoruś o 19,6% (do ponad 0,8 mld EUR). Z kolei przywóz ze Wspólnoty spadł o 13,3% (do niespełna 10,8 mld EUR), a deficyt pomniejszył się o prawie 2,5 mld EUR, do 3,6 mld EUR. Spadki odnotowano w przywozie ze wszystkich trzech głównych polskich partnerów tej grupy, tj. z Rosji o 12,4%, z Ukrainy o 22,9% oraz z Białorusi o 26,1%.

Natomiast import z pozostałych rynków rozwijających się zwiększył się w tym czasie o 4,8% (do prawie 15 mld EUR), co przy szybkim wzroście eksportu do nich, przelożyło się na redukcję ujemnego bilansu o ponad 0,5 mld EUR, do prawie 8,5 mld EUR. W tej grupie rynków dynamicznie zwiększył się eksport do Chin – o 22,5% (do ok. 770 mln EUR), a także do Singapuru (prawie 2,4-krotnie, do ok. 420 mln EUR), Serbii (2-krotnie, do ok. 290 mln EUR) oraz Zjednoczonych Emiratów Arabskich (o ponad 70%, do ok. 260 mln EUR).

Tabela 19 Zmiany struktury przedmiotowej polskiego handlu zagranicznego po I półroczu 2013 roku (w mln EUR)

Sekcja/grupa towarowa	I półrocze 2013			I półrocze 2012			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
RAZEM	74.162	74.668	-506	69.969	76.430	-6.461	4.193	1.761	5.955
I Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	3.023	1.944	1.079	2.759	1.673	1.085	264	-270	-6
II Produkty pochodzenia roślinnego	1.843	1.804	39	1.414	1.929	-515	428	125	554
III Tłuszcze i oleje	218	358	-139	156	402	-246	63	44	107
IV Gotowe artykuły spożywcze	4.184	2.770	1.414	3.813	2.600	1.213	372	-170	202
(I-IV) Artykuły rolnospożywcze	9.269	6.875	2.393	8.142	6.605	1.537	1.127	-271	856
V Produkty mineralne	3.694	9.197	-5.503	3.536	10.570	-7.034	157	1.373	1.530
VI Produkty przemysłu chemicznego	5.220	7.634	-2.414	4.874	7.423	-2.550	346	-211	135
VII Tworzywa sztuczne i wyroby z kauczuku	5.398	5.776	-378	4.969	5.898	-929	429	122	551
(VI-VII) Wyroby przemysłu chemicznego	10.618	13.410	-2.793	9.842	13.322	-3.479	775	-89	687
VIII Skóry i wyroby z nich	423	432	-9	312	415	-104	112	-17	94
IX Drewno i wyroby z drewna	1.569	542	1.027	1.430	584	846	139	42	182
X Ścier drzewny, papier i tektura	1.904	1.976	-71	1.815	1.932	-117	90	-44	46
(IX-X) Wyroby przemysłu drzewnego	3.474	2.518	956	3.245	2.516	729	229	-1	227
XI Materiały i wyroby włókiennicze	2.195	2.958	-762	2.194	3.117	-923	2	159	161
XII Obuwie, nakrycia głowy, parasole	380	489	-109	326	496	-170	54	6	60
(XI-XII) Wyroby przemysłu lekkiego	2.575	3.447	-872	2.520	3.612	-1.093	56	165	221
XIII Wyroby z kamieni, gipsu, cementu	1.390	789	601	1.330	845	485	60	56	115
XIV Perły, metale szlachetne, biżuteria	507	169	338	783	193	590	-276	23	-252
(XIII-XIV) Wyroby ceramiczne	1.897	958	939	2.113	1.037	1.076	-216	79	-137
XV Wyroby metalurgiczne	8.392	7.857	536	8.386	8.336	50	6	479	485
XVI Urządzenia mechaniczne i elektryczne	17.031	16.959	72	16.463	16.704	-241	568	-255	313
XVII Pojazdy, statki powietrzne i pływające	11.264	7.962	3.302	10.281	7.703	2.578	983	-259	724
XVIII Przyrządy i aparaty optyczne	847	1.574	-727	755	1.864	-1.108	91	290	381
(XVI-XVIII) Wyroby przem. elektro-maszynowego	29.142	26.495	2.647	27.499	26.271	1.228	1.642	-224	1.419
XIX Broń i amunicja	9	19	-10	11	67	-56	-2	47	46
XX Wyroby różne	4.587	1.322	3.265	4.290	1.308	2.982	297	-14	282
XXI Działa sztuki	7	11	-4	14	6	8	-7	-5	-12
XXII Pozostałe	76	2.123	-2.047	58	2.357	-2.299	17	234	251

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Wśród ważniejszych grup towarowych najszybsze tempo wzrostu odnotowano w eksporcie artykułów rolno-spożywczych (o 13,8%) oraz wyrobów przemysłu chemicznego (o 7,9%).

Artykuły rolno-spożywcze stanowiły w I półroczu 2013 r. 12,5% eksportu ogółem, tj. blisko 9,3 mld EUR. W tej grupie najszybciej zwiększył się wywóz produktów pochodzenia roślinnego (o ponad 30%, do 1,5 mld EUR), wśród których dynamicznie zwiększył się eksport dominujących tu *owoców i orzechów jadalnych, itp.* (o 23,2%, do ok. 630 mln EUR), a także *warzyw oraz niektórych korzeni i bulw jadalnych* (o 12,3%, do ok. 460 mln EUR) oraz *zbóż* (ponad 4-krotnie, do ok. 300 mln EUR). Szybciej niż eksport ogółem zwiększył się także wywóz gotowych artykułów spożywczych (o 9,7%, do blisko 4,2 mld EUR) oraz zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego (o 9,6%, do 3 mld EUR). Z kolei import artykułów rolno-spożywczych był wyższy o 4,1% niż w I połowie 2012 r. W rezultacie notowana w obrotach produktami żywnościowymi nadwyżka powiększyła się o ok. 860 mln EUR, do 2,4 mld EUR.

Eksport wyrobów przemysłu chemicznego osiągnął wartość ponad 10,6 mld EUR, co stanowiło 14,3% eksportu ogółem. Najszybciej zwiększył się tu eksport dominujących w tej grupie *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o 12,1%, do blisko 3,5 mld EUR) oraz *produktów farmaceutycznych* (o 28,7%, do ponad 1,1 mld EUR). Import produktów chemicznych wyniósł 13,4 mld EUR i był wyższy o zaledwie 0,7% niż przed rokiem, co przelożyło się na obniżenie deficytu w tej grupie o prawie 690 mln EUR, do 2,8 mld EUR.

Warto odnotować, iż eksport wyrobów przemysłu elektromaszynowego (stanowiących po I półroczu 2013 r. 39,3% łącznego wywozu) zwiększył się w takim tempie jak eksport ogółem, czyli o 6%, osiągając wartość ponad 29,1 mld EUR. Eksport *pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów* był zaledwie o 0,2% wyższy niż przed rokiem i wyniósł prawie 8,5 mld EUR. Znacząco natomiast wzrósł wywóz *statków, łodzi oraz konstrukcji pływających* – o ponad 70%, do ponad 2,1 mld EUR. Wolny wzrost po stronie importu wyrobów elektromaszynowych (o 0,9%, do 26,5 mld EUR) pozwolił na powiększenie nadwyżki w obrotach nimi o ponad 1,4 mld EUR, do ponad 2,6 mld EUR.

Warto zwrócić również uwagę na import produktów mineralnych, którego wartość w I półroczu 2013 r. osiągnęła 9,2 mld EUR, czyli była o 13% niższa niż w analogicznym okresie 2012 roku, co pozwoliło zredukować deficyt w obrotach tymi towarami o ponad 1,5 mld EUR, do 5,5 mld EUR.

8 PROGNOZY NA ROK 2013

Ostatni kryzys światowy z lat 2008-2009 potwierdził wysoką wrażliwość handlu międzynarodowego na dekonjunkturę, która wynika z silnych zależności zaopatrzeniowo-kooperacyjnych w procesach produkcyjnych, co w rezultacie powoduje, iż wahania globalnych obrotów handlowych są większe niż wahania PKB, zarówno w kierunku spadku, jak i wzrostu. W efekcie obroty handlu międzynarodowego szybko reagują na przyspieszenie wzrostu gospodarczego, jak i na sytuację odwrotną.

Analitycy WTO wskazują, iż w normalnych warunkach tempo wzrostu globalnego handlu jest z reguły co najmniej dwa razy wyższe niż tempo wzrostu światowego PKB. W 2011 r. handel międzynarodowy zwiększył się o 5,2%, a globalny PKB (skorygowany o wpływ zmian kursowych) o 2,4%. Natomiast w roku 2012 tempo wzrostu globalnej wymiany towarowej spowolniło do 2%, a światowego PKB do 2,1%, co oznacza, że wspomniana relacja wyniosła ok. 1:1. Na rok 2013 WTO prognozuje ukształtowanie się tego wskaźnika na poziomie 1,6:1, co przy założeniu zatrzymania dotychczasowego trendu spadkowego i utrzymania wzrostu gospodarczego na dotychczasowym poziomie 2,1% (jak w roku 2012), oznacza szybszy wzrost światowej wymiany – o 3,3%. Z kolei w 2014 roku analitycy spodziewają się wzrostu handlu międzynarodowego o 5%, a globalnego PKB o 2,7%.

Według WTO, oczekuje się podtrzymania tendencji szybszego wzrostu obrotów handlowych w krajach rozwijających się niż w rozwiniętych. Eksport gospodarek rozwijających się zwiększy się o 5,3%, czyli blisko 4-krotnie szybciej niż na rynkach rozwiniętych, gdzie prognozowany jest wzrost o 1,4%. Po stronie importu szacuje się wzrost na poziomie 1,4% w krajach rozwiniętych i 5,9% w rozwijających się.

Tabela 20 Zmiany globalnych obrotów towarowych i światowego PKB w latach 2010-2014 (w relacji do roku poprzedniego) w %

	2010	2011	2012	2013*	2014*
Wolumen obrotów towarami					
Świat (śr. eksportu i importu)	13,9	5,2	2,0	3,3	5,0
<i>Eksport</i>					
Kraje rozwinięte gospodarczo	13,1	5,1	1,0	1,4	2,6
Kraje rozwijające się gospodarczo	15,3	5,4	3,3	5,3	7,5
<i>Import</i>					
Kraje rozwinięte gospodarczo	10,7	3,1	-0,1	1,4	3,2
Kraje rozwijające się gospodarczo	18,2	8,0	4,6	5,9	7,4
Realny PKB					
Świat	3,8	2,4	2,1	2,1	2,7
Kraje rozwinięte gospodarczo	2,7	1,5	1,2	1,1	1,9
Kraje rozwijające się gospodarczo	7,3	5,3	4,7	5,0	5,1

* prognoza

Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z kwietnia 2013.

Brak pełnej stabilności sektora finansów publicznych i kryzys zadłużeniowy w Unii Europejskiej, przede wszystkim w strefie euro wciąż pozostaje zagrożeniem, które może w istotnym stopniu oddziaływać nie tylko na gospodarkę europejską, ale także na globalną koniunkturę. Zarówno według MFW, jak i według OECD PKB w strefie euro spadnie o 0,6% – co przełoży się na spowolnienie popytu importowego tych rynków, a w rezultacie może oddziaływać negatywnie na gospodarki rozwijające się, dla których UE jest istotnym partnerem handlowym.

Kolejnym czynnikiem ryzyka w koniunkturze gospodarki światowej pozostaje niepewność w zakresie kształtowania się cen światowych, w szczególności cen surowców, jednak oddziaływanie tego czynnika nie jest jednoznaczne. Z jednej strony, wysokie ceny silnie powiązane są ze spowolnieniem wzrostu w gospodarkach importujących surowce, z drugiej zaś powodują istotny wzrost wpływów eksportowych producentów surowcowych, wśród których zdecydowana większość to kraje rozwijające się i słabiej rozwinięte.

Według szacunków OECD światowy handel zwiększył się o 6,1% w roku 2011, po jego dynamicznej odbudowie w 2010 roku (o 12,7%), podczas gdy wzrost globalnego PKB spowolnił w tym czasie z 5,1% do 3,7%. W 2012 roku dynamika światowego PKB obniżyła się do 3%, przy wyhamowaniu obrotów handlu światowego do 2,7%. Na rok kolejny prognozowane jest polepszenie się obu tych wskaźników, tj. nieznaczne przyspieszenie tempa wzrostu PKB do 3,1%, przy wzroście handlu światowego o 3,6%.

Prognozy głównych międzynarodowych ośrodków analitycznych dla Polski są korzystniejsze niż dla wysoko rozwiniętych gospodarek. Według szacunków OECD wolumen polskiego eksportu towarów i usług zwiększy się w 2013 roku o 2,4% wobec oczekiwanego wzrostu na poziomie 0,9% w Niemczech, 0,2% we Francji, czy 0,7% w Wielkiej Brytanii. Podobnie jak w roku 2012, również dla roku 2013 przewiduje się spadek (o 0,1%) polskiego importu, co skutkować powinno dalszą poprawą salda obrotów handlowych. Warto przy tym podkreślić, że dobre perspektywy polskiego eksportu postrzegać można w kontekście prognozy relatywnie wysokiej dynamiki importu Niemiec (1,9%), największego polskiego rynku eksportowego, Rosji (7,6%) piątego naszego partnera handlowego po stronie eksportu oraz Niderlandów (2,4%) siódmego partnera.

Tabela 21 Prognoza zmian wolumenu obrotów handlowych (towarami i usługami) w latach 2012-2014 (w relacji do roku poprzedniego) w %

	2012		2013*		2014*	
	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import
Niemcy	4,3	2,2	0,9	1,9	4,6	6,4
Francja	2,5	-0,9	0,2	-0,1	4,2	2,9
Włochy	2,2	-7,8	2,9	-1,4	4,9	1,5
Wielka Brytania	-0,2	2,7	0,7	0,5	2,9	1,6
Niderlandy	3,3	3,1	2,5	2,4	4,2	3,8
Polska	1,9	-3,0	2,4	-0,1	3,6	2,3
Stany Zjednoczone	3,4	2,4	2,2	2,4	4,9	5,5
Japonia	-0,1	5,4	2,7	0,6	9,0	3,1
Rosja	1,4	9,5	0,8	7,6	1,2	5,9
Chiny	5,3	6,3	11,9	11,6	7,9	11,0
Indie	3,0	4,7	6,8	5,3	8,9	6,0

* prognoza

Źródło: DSA MG na podstawie danych OECD z maja 2013.

Perspektywę utrzymania wzrostu polskiego eksportu sugerują również prognozy popytu wewnętrznego na rynkach głównych odbiorców naszych towarów. Jakkolwiek wiele gospodarek nadal pozostanie dotkniętych jego spadkiem, to oczekuje się, że będzie on łagodniejszy, część gospodarek powinno już jednak odczuć delikatny wzrost popytu. Komisja Europejska ocenia, że w 2013 r. popyt w Unii Europejskiej obniży się o 0,7% wobec jego spadku o 1,5% w 2012 r., a w strefie euro odpowiednio 1,2% wobec 2,2%. Wzrost popytu prognozowany jest na rynkach dwóch naszych najważniejszych partnerów eksportowych, tj. niemieckim o 0,2% i brytyjskim o 0,6%. Ponadto wśród ważniejszych rynków unijnych popyt wzrośnie w Szwecji (o 1,5%), Austrii (o 0,2%), Słowacji (o 0,3%). Na rykach pozaunijnych partnerów handlowych Polski wzrost popytu oczekiwany jest m.in. w Stanach Zjednoczonych (o 1,8%), Norwegii (o 3%), Turcji (o 3,6%).

Zakładając względną stabilizację cen surowców i osłabienie złotego przewiduje się na 2013 r.:

- wzrost wolumenu eksportu o ok. 2,8% oraz
- spadek wolumenu importu o ok. 1%.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne wymiany handlowej oraz sytuację na głównych rynkach przewiduje się, że w 2013 roku:

- **eksport wzrośnie o 3%, do poziomu 147,8 mld EUR,**
- **import spadnie o 1,5%, do poziomu 151,7 mld EUR**

i w rezultacie deficyt obrotów zostanie zredukowany o ok. 6,7 mld EUR, do poziomu ok. 3,9 mld EUR.

ANEKS 1.

USŁUGI W POLSKIM HANDLU ZAGRANICZNYM

Obroty usługami zajmują od początku transformacji gospodarczej istotne miejsce w polskim handlu zagranicznym, a ich generalnie dodatni bilans w tym okresie łagodzi skalę deficytu w obrotach towarowych. Jakkolwiek tempo wzrostu przychodów z eksportu usług w ostatnich kilkunastu latach nie dorównuje wzrostowi wpływów z eksportu towarów, to jednak ich eksport wyróżnia się niewspółmiernie wyższym niż w przypadku towarów udziałem wartości dodanej, a tym samym relatywnie większą kontrybucją w tworzenie PKB. Istotnym pozytywnym wyróżnikiem eksportu usług jest także jego relatywnie wysokie przełożenie na aktywizację małych przedsiębiorstw, a w rezultacie na wzrost zatrudnienia.

1. Obroty usługowe z zagranicą w latach 2000-2012 (według danych bilansu płatniczego NBP)

W latach 2001-2012 wpływy z eksportu usług – poza nielicznymi wyjątkami – wzrastały. W okresie minionych 12 lat wpływy te wzrosły z 11,3 mld EUR w roku 2000 do 29,4 mld EUR w roku 2012, tj. 2,6-krotnie. W tym czasie wpływy z eksportu towarów wzrosły ok. 3,8-krotnie (z 39 mld EUR do 146,6 mld EUR), czyli znacznie szybciej.

Wydatki na import usług w omawianym okresie wzrastały nieco wolniej niż wpływy z ich eksportu. Za wyjątkiem ich umiarkowanego spadku w latach 2002-2003 (z 10 mld EUR w roku 2001 do 9,7 mld EUR w roku 2003) oraz poważniejszego załamania w roku 2009 (o ponad 16,5% do 17,3 mld EUR), niemal przez cały okres postępował systematyczny wzrost wydatków importowych. W rezultacie ich poziom w analizowanym okresie zwiększył się z 9,8 mld EUR w roku 2000 do blisko 24,6 mld EUR w roku 2012, tj. 2,5-krotnie. Tym samym dystans w stosunku do importu towarowego, gdzie odnotowano wzrost 2,9-krotny, był tu znacznie mniejszy niż po stronie eksportu.

Dodatni bilans obrotów usługowych, utrzymujący się przez cały omawiany okres, mimo znacznego spadku w latach 2003-2004, kiedy wyniósł zaledwie 28 mln EUR, wykazywał generalnie wyraźną tendencję wzrostową. W rezultacie, w ciągu minionych 12 lat nastąpił ponad 3-krotny wzrost nadwyżki w obrotach usługowych, z nieco ponad 1,5 mld EUR w roku 2000 do ponad 4,8 mld EUR w roku 2012.

2. Udział usług w ogólnych obrotach handlowych

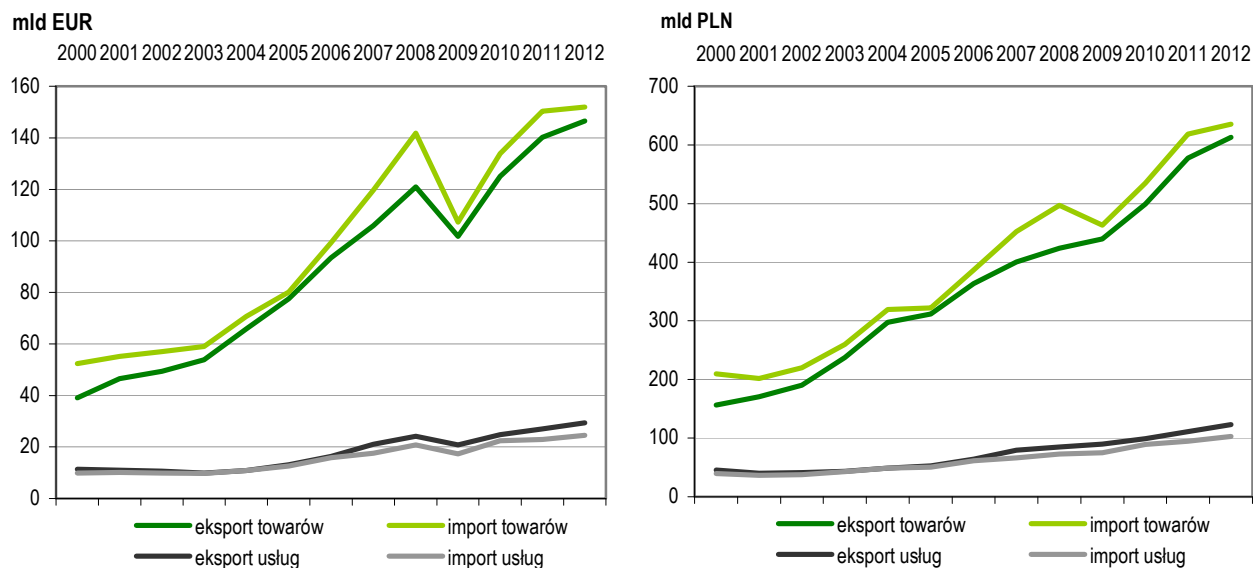
Wolniejszy wzrost obrotów usługowych w porównaniu z towarowymi w okresie minionych 12 lat przełożył się na spadek udziału tych pierwszych w łącznych obrotach handlowych. Udział usług w łącznym eksporcie obniżył się z 22,5% w roku 2000 do 16,7% w roku 2012, tj. o 5,8 pkt. proc. Spadek udziału usług w ogólnym imporcie (odpowiednio z 15,7% do 13,9%, tj. o 1,8 pkt. proc.) był znacznie mniejszy niż w eksporcie.

Tabela 1. Handel zagraniczny Polski towarami i usługami w latach 2000-2012 (w mln EUR i w mln PLN)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Dynamika 2012/2000
mln EUR														
towary														
eksport	39.022	46.537	49.338	53.836	65.847	77.562	93.406	105.893	120.890	101.760	125.007	140.181	146.594	375,7
import	52.349	55.094	57.039	58.913	70.673	80.070	99.235	119.720	141.818	107.187	133.900	150.240	151.907	290,2
saldo	-13.327	-8.557	-7.701	-5.077	-4.826	-2.508	-5.829	-13.827	-20.928	-5.427	-8.893	-10.059	-5.313	
usługi														
eksport	11.320	10.914	10.545	9.850	10.815	13.105	16.358	21.022	24.192	20.725	24.720	26.961	29.378	259,5
import	9.774	10.023	9.768	9.657	10.787	12.520	15.776	17.581	20.717	17.298	22.386	22.913	24.562	251,3
saldo	1.546	891	777	193	28	585	582	3.441	3.475	3.427	2.334	4.048	4.816	
towary + usługi														
eksport	50.342	57.451	59.883	63.686	76.662	90.667	109.764	126.915	145.082	122.485	149.727	167.142	175.972	349,6
import	62.123	65.117	66.807	68.570	81.460	92.590	115.011	137.301	162.535	124.485	156.286	173.153	176.469	284,1
saldo	-11.781	-7.666	-6.924	-4.884	-4.798	-1.923	-5.247	-10.386	-17.453	-2.000	-6.559	-6.011	-497	
Udział usług w handlu towarami i usługami (w %)														
w:	22,5	19,0	17,6	15,5	14,1	14,5	14,9	16,6	16,7	16,9	16,5	16,1	16,7	
import	15,7	15,4	14,6	14,1	13,2	13,5	13,7	12,8	12,7	13,9	14,3	13,2	13,9	
mln PLN														
towary														
eksport	156.241	170.600	190.540	237.257	297.657	311.958	363.775	400.193	423.712	439.835	499.337	577.332	613.312	392,5
import	209.706	201.889	220.063	259.533	319.640	322.042	386.490	452.297	497.299	463.197	534.828	618.781	635.671	303,1
saldo	-53.465	-31.289	-29.523	-22.276	-21.983	-10.084	-22.715	-52.104	-73.587	-23.362	-35.491	-41.449	-22.359	
usługi														
eksport	45.344	39.985	40.876	43.474	48.735	52.713	63.720	79.343	84.899	89.484	98.741	111.225	122.861	271,0
import	39.182	36.732	37.782	42.542	48.692	50.355	61.482	66.432	72.523	74.676	89.410	94.712	102.681	262,1
saldo	6.162	3.253	3.094	932	43	2.358	2.238	12.911	12.376	14.808	9.331	16.513	20.180	
towary + usługi														
eksport	201.585	210.585	231.416	280.731	346.392	364.671	427.495	479.536	508.611	529.319	598.078	688.557	736.173	365,2
import	248.888	238.621	257.845	302.075	368.332	372.397	447.972	518.729	569.822	537.873	624.238	713.493	738.352	296,7
saldo	-47.303	-28.036	-26.429	-21.344	-21.940	-7.726	-20.477	-39.193	-61.211	-8.554	-26.160	-24.936	-2.179	
Udział usług w handlu towarami i usługami (w %)														
w:	22,5	19,0	17,7	15,5	14,1	14,5	14,9	16,5	16,7	16,9	16,5	16,2	16,7	
import	15,7	15,4	14,7	14,1	13,2	13,5	13,7	12,8	12,7	13,9	14,3	13,3	13,9	

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP.

Wykres 1. Handel zagraniczny towarami i usługami w latach 2000-2012 (w mld EUR i w mld PLN)

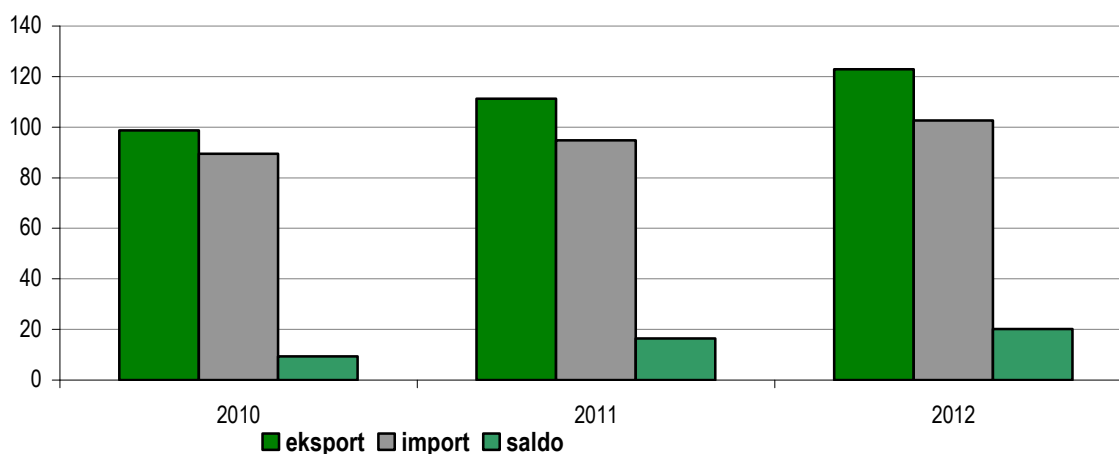

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP.

3. Obroty usługowe na głównych rynkach w latach 2010-2012 (w PLN)

Wpływy z eksportu usług ogółem wzrosły z 98,7 mld PLN w roku 2010 do 122,9 mld PLN w roku 2012, tj. o 24,4%. Równocześnie wydatki na import usług wzrosły z 89,4 mld PLN do 102,7 mld PLN, tj. o 14,8%, czyli zarówno z niższego poziomu, jak i w tempie wolniejszym niż po stronie wpływów eksportowych. W efekcie, nadwyżka wymiany w minionych dwóch latach wzrosła z 9,3 mld PLN do 20,2 mld PLN, czyli ponad dwukrotnie.

Wykres 2. Handel usługami ogółem w latach 2010-2012 (w mld PLN)

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP.

W wymianie usług dominują rynki UE, z których w roku 2012 napłynęło prawie 86 mld PLN, tj. ok. 70% ogólnych wpływów z eksportu i na które przypadło ponad 79,6 mld PLN, tj. blisko 78% ogólnych wydatków z tytułu importu usług. Podobnie, jak w obrotach towarowych wiodącym rynkiem wymiany usług są Niemcy, skąd napłynęło w roku 2012 blisko 30 mld PLN z eksportu, tj. ponad 24% ogólnych wpływów z eksportu usług oraz wypłynęło 23,7 mld PLN, tj. ponad 23% łącznych wydatków z tytułu ich importu. Warto tu jednak odnotować, że o ile w 2010 r. nadwyżka w wymianie usług z Niemcami (w

wysokości prawie 5,4 mld PLN) stanowiła ponad połowę nadwyżki w obrotach usługowych ogółem, o tyle w roku 2012, mimo znaczącego wzrostu dodatniego salda w obrotach usługowych z tym rynkiem (do ponad 6,1 mld PLN), udział Niemiec w ogólnej nadwyżce, obniżył się do 1/3. Jest to wynikiem relatywnego spowolnienia wzrostu eksportu usług do Niemiec w minionych dwóch latach (wzrost ten okazał się o ponad 5 pkt. proc. wolniejszy od przeciętnego tempa wzrostu eksportu usług), przy równoczesnym przyspieszeniu wzrostu importu usług z tego rynku (import usług z Niemiec w minionych dwóch latach wzrósł o 20,7% tj. ok. 6 pkt. proc. szybciej niż przeciętnie). Tak znaczące odwrócenie proporcji w dynamice wzajemnych obrotów usługowych z Niemcami należy wiązać z dokonaną tam w obliczu kryzysu strefy euro i spowolnienia popytu wewnętrznego reorientacją strategii rozwojowej na wzrost eksportu.

Wśród pozostałych rynków unijnych w handlu usługami należy wskazać Republikę Czeską, gdzie wpływy z eksportu usług wzrosły w ostatnich latach z 4,4 mld PLN w roku 2010 do ponad 6,1 mld PLN, tj. o 38,5%, czyli o ponad 14 pkt. proc. szybciej niż przeciętnie. Natomiast wydatki na import usług z Czech wzrosły w minionych dwóch latach z 4,8 mld PLN do blisko 5,1 mld EUR w roku 2012, tj. zaledwie o 5,3%, czyli blisko 5-krotnie wolniej od przeciętnego tempa wzrostu wydatków usługowych. W rezultacie notowany jeszcze w 2010 roku deficyt w dwustronnej wymianie usług w wysokości ponad 370 mln PLN przekształcił się w 2012 r. w pokaźną nadwyżkę, sięgającą blisko 1,1 mld PLN.

Wśród rynków pozaunijnych w handlu usługami na czoło wybija się zdecydowanie Szwajcaria. Relatywnie wysokie wpływy z tytułu eksportu usług na ten rynek wzrosły z niespełna 8,2 mld PLN w roku 2010 do ok. 9,1 mld PLN w roku 2012, tj. ponad połowę wolniej niż przeciętnie, podczas, gdy niewspółmiernie mniejsze wydatki na ich import z tego rynku wzrosły odpowiednio z ok. 3,1 mld PLN do nieco ponad 4 mld PLN, tj. o blisko 32%. W rezultacie wysoka nadwyżka w wymianie usługowej ze Szwajcarią, sięgająca blisko 5,1 mld PLN w roku 2010 została zredukowana do nieco ponad 5 mld PLN.

Drugie, wśród rynków pozaunijnych, miejsce w obrotach usługowych zajmują Stany Zjednoczone. Przychody z eksportu usług na ten odległy rynek wzrosły z ok. 4,5 mld PLN w roku 2010 do ok. 6,3 mld PLN w roku 2012, tj. o 40%, czyli wyjątkowo dynamicznie, podczas gdy rozchody zwiększyły się o 17% (odpowiednio z 5 mld PLN do 5,9 mld PLN). W rezultacie notowany w 2010 r. deficyt w wymianie usług z USA na poziomie ponad 0,5 mld PLN przekształcił się w roku 2012 w nadwyżkę sięgającą blisko 0,4 mld PLN.

Znaczące miejsce w polskich obrotach usługowych zajmuje sąsiednia Ukraina. Przychody z eksportu usług na ten rynek wzrosły z 4,6 mld PLN w roku 2010 do blisko 5,5 mld PLN w roku 2012, tj. o 18,7%, czyli o prawie 6 pkt. proc. wolniej niż przeciętnie. Jednak równocześnie, w wyniku znacznego spadku w roku 2012 - rozchody z tytułu importu usług były niższe niż dwa lata wcześniej o ponad 12% (960 mln PLN wobec 1,1 mld PLN w roku 2010). W rezultacie pokaźna nadwyżka w wymianie usług, notowana w 2010 r. na poziomie ponad 3,5 mld PLN wzrosła w minionych dwóch latach o 1 mld PLN.

Mimo niewspółmiernie większego, w porównaniu z Ukrainą, potencjału rynku rosyjskiego, polskie obroty usługowe z Federacją Rosyjską były w ostatnich latach znacząco mniejsze. Jednak wzrost wzajemnych obrotów usługowych z tym rynkiem, zarówno po stronie eksportu, jak i importu należał do najwyższych wśród pozostałych rynków. Przychody z tytułu eksportu wzrosły tu z niespełna 3,4 mld PLN w roku 2010 do blisko 4,6 mld PLN w roku 2012, tj. o 35,6%, a rozchody z tytułu importu wzrosły odpowiednio z poziomu niespełna 1,6 mld PLN do ponad 2,1 mld PLN, tj. o 36,5%. W rezultacie, nadwyżka w handlu usługami z Rosją wzrosła w minionych dwóch latach z 1,8 mld PLN w roku 2010 do ponad 2,4 mld PLN w roku 2012.

Tabela 2. Międzynarodowy handel usługami w latach 2010-2012 w przekroju geograficznym (w mln PLN)

	2010			2011			2012			Zmiana salda				Udział w:	
	Dynamika									2012-2011		2012-2010		2010	2012
	2011/2010	2012/2011	2012/2010	2011/2010	2012/2011	2012/2010	2011-2010	2012-2011	2012-2010	2010	2012				
Ogółem	przychody	98.739	111.232	122.866	112,7	110,5	124,4							100,0	100,0
	rozchody	89.407	94.719	102.682	105,9	108,4	114,8								
	saldo	9.333	16.513	20.184				7.180	3.670	10.851					
UE, w tym:	przychody	69.442	78.392	85.800	112,9	109,4	123,6							70,3	69,8
	rozchody	67.870	72.771	79.645	107,2	109,4	117,3							75,9	77,6
	saldo	1.572	5.622	6.155				4.049	534	4.583					
Niemcy	przychody	25.052	26.823	29.889	107,1	111,4	119,3							25,4	24,3
	rozchody	19.679	21.219	23.747	107,8	111,9	120,7							22,0	23,1
	saldo	5.373	5.604	6.141				231	537	768					
Republika Czeska	przychody	4.434	5.204	6.143	117,4	118,0	138,5							4,5	5,0
	rozchody	4.806	5.213	5.060	108,5	97,1	105,3							5,4	4,9
	saldo	-373	-9	1.083				364	1.092	1.456					
Słowacja	przychody	2.629	2.804	3.199	106,7	114,1	121,7							2,7	2,6
	rozchody	2.622	3.108	3.252	118,6	104,6	124,0							2,9	3,2
	saldo	7	-304	-53				-311	251	-60					
Kraje spoza UE, w tym:	przychody	29.297	32.840	37.066	112,1	112,9	126,5							29,7	30,2
	rozchody	21.537	21.948	23.038	101,9	105,0	107,0							24,1	22,4
	saldo	7.760	10.892	14.029				3.131	3.137	6.268					
Szwajcaria	przychody	8.161	8.476	9.072	103,9	107,0	111,2							8,3	7,4
	rozchody	3.066	3.572	4.040	116,5	113,1	131,8							3,4	3,9
	saldo	5.095	4.904	5.032				-191	128	-63					
USA	przychody	4.476	5.421	6.263	121,1	115,5	139,9							4,5	5,1
	rozchody	5.014	5.512	5.873	109,9	106,5	117,1							5,6	5,7
	saldo	-537	-91	390				447	481	928					
Rosja	przychody	3.383	3.947	4.588	116,7	116,2	135,6							3,4	3,7
	rozchody	1.572	1.599	2.147	101,7	134,2	136,5							1,8	2,1
	saldo	1.811	2.348	2.441				537	93	630					
Ukraina	przychody	4.620	4.859	5.482	105,2	112,8	118,7							4,7	4,5
	rozchody	1.096	1.092	962	99,7	88,1	87,8							1,2	0,9
	saldo	3.524	3.767	4.520				243	754	996					

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP.

4. Obroty usługowe w latach 2010-2012 w przekroju przedmiotowym (w PLN)

W ogólnej wartości przychodów z eksportu usług w ostatnich latach (ponad 98,7 mld PLN w roku 2010 i ok. 122,9 mld PLN w roku 2012) ponad połowa przypada na dwie grupy, tj.:

- usługi transportowe (symbol 205), stanowiące blisko 27% w roku 2010 i 29,5% w roku 2012 oraz
- usługi na rzecz podróżnych z zagranicy, w tym turystów (symbol 236), stanowiące odpowiednio 29,2% i 29,1% ogólnych przychodów.

Obie grupy, zwłaszcza usługi transportowe, wyróżniają się ponadto stosunkowo wysoką dynamiką w minionych dwóch latach. Przychody z eksportu usług transportowych wzrosły z 26,5 mld PLN w roku 2010 do 36,2 mld PLN w roku 2012, tj. o 36,5%, podczas gdy rozchody z tytułu ich importu wzrosły odpowiednio z 18,6 mld PLN do ok. 22,7 mld PLN, tj. o 22,2%, czyli znacznie wolniej. W rezultacie nadwyżka w wymianie tych usług wzrosła w ostatnich dwóch latach o prawie 5,6 mld PLN. Przychody z eksportu usług z tytułu przyjazdów osób z zagranicy wzrosły w omawianym okresie (2010-2012) z niespełna 28,9 mld PLN w roku 2010 do ok. 35,7 mld PLN w roku 2012, tj. o blisko 13 pkt. proc. wolniej niż w przypadku usług transportowych, ale równocześnie wzrost rozchodów z tytułu wyjazdów za granicę osób krajowych (z 26 mld PLN w roku 2010 do 28,3 mld PLN w roku 2012, tj. o 9%) okazał się o ponad 13 pkt. proc. – czyli w podobnym stopniu – wolniejszy niż w przypadku usług transportowych. W rezultacie nadwyżka w wymianie tych usług wzrosła w minionych dwóch latach o ponad 4,5 mld PLN do poziomu blisko 7,4 mld PLN.

Wśród innych usług klasyfikowanych pod symbolami 245-268 skala obrotów jest znacznie mniejsza, a zarazem bardziej zróżnicowana pod względem dynamiki w obu strumieniach wymiany, co przekłada się na znaczne zróżnicowanie salda obrotów. Na szczególną uwagę w tej grupie zasługują:

- patenty i licencje (symbol 266) – gdzie roczne przychody z eksportu, na poziomie 0,7-0,8 mld PLN w minionych trzech latach, utrzymują się na poziomie niewspółmiernie niższym (prawie 10-krotnie) od rozchodów, co świadczy o wciąż niskim poziomie innowacyjnej kreatywności polskiej gospodarki;
- usługi ubezpieczeniowe i finansowe (symbole 253 i 260), gdzie w minionych 2 latach przychody utrzymują się na poziomie ok. 2-krotnie niższym od rozchodów, generując deficyt bliski 2 mld PLN rocznie.

Na tym tle pozytywnie wyróżniają się usługi informatyczne i informacyjne (symbol 262), gdzie przy relatywnie wysokiej skali obrotów wzrost przychodów w minionych dwóch latach (o 70%, do poziomu blisko 7,9 mld PLN) ponad 2,5-krotnie wyprzedził wzrost rozchodów (o 26%, do poziomu 6,3 mld PLN), a w rezultacie notowany w 2010 r. deficyt wymiany w tej grupie w wysokości ok. 370 mln PLN przekształcił się w 2012 roku w pokaźną nadwyżkę (ponad 1,5 mld PLN).

Poważna część obrotów usługowych, których wartość w 2012 r. wyniosła:

- po stronie przychodów 32 mld PLN, tj. 26% ogólnych przychodów usługowych;
- po stronie rozchodów blisko 25 mld PLN, tj. ponad 24% rozchodów

przypada na tzw. pozostałe usługi (wg statystyki NBP zagregowana pozycja obejmująca usługi o symbolach 268-291). Według dezagregacji tej pozycji dokonanej przez GUS w statystyce obrotów usługowych za lata 2010-2011 (brak danych za rok 2012) są tam m.in.:

- usługi prawne, księgowość, doradztwo w zakresie zarządzania i public relations (symbol 274), z których przychody w 2011 r. wzrosły o ponad 27% do blisko 6,5 mld PLN, co wobec szybszego wzrostu rozchodów (o ponad 29%, do poziomu blisko 7,5 mld PLN) skutkowało pogłębieniem deficytu do poziomu ponad 1 mld PLN;
- reklama, badanie rynku i sondaże opinii publicznej (symbol 278), z których przychody w wysokości ok. 5,3 mld PLN w roku 2010 i ok. 5,7 mld PLN w roku 2011, znacznie przewyższały

rozchody z tytułu importu (które wyniosły odpowiednio: niespełna 1,5 mld PLN oraz blisko 2 mld PLN). W rezultacie, wysoka nadwyżka w wymianie tych usług w roku 2010, w wysokości ponad 3,8 mld PLN uległa niewielkiej redukcji w roku 2011, do poziomu 3,7 mld PLN;

- usługi rolnicze, wydobywcze i przetwórstwo na miejscu (symbol 283), gdzie przychody z eksportu wzrosły z ponad 2,2 mld PLN w roku 2010 do ponad 3,6 mld PLN w roku 2011, co przy znikomych rozchodach przyniosło wysoką nadwyżkę (ponad 2,1 mld PLN w roku 2010 oraz ponad 3,4 mld PLN w roku 2011);
- usługi badawczo-rozwojowe (symbol 279), gdzie wzrost przychodów w 2011 r. o ok. 28%, do poziomu blisko 2,2 mld PLN, przy wzroście rozchodów o ok. 21%, do niespełna 570 mln PLN przyniosło wzrost nadwyżki handlowej o blisko 0,4 mld PLN do 1,6 mld PLN;
- usługi architektoniczne, inżynierskie i pozostałe techniczne (symbol 280), gdzie przychody z eksportu utrzymywały się na poziomie ok. 2,8 mld PLN i były nieznacznie niższe od rozchodów (deficyt w roku 2011 wyniósł niespełna 0,2 mld PLN).

5. Podsumowanie

Utrzymująca się w okresie minionych kilkunastu lat nadwyżka w wymianie usług z zagranicą wpływała łagodząco na skalę deficytu polskiego handlu zagranicznego, a w rezultacie na rozmiary deficytu na rachunku obrotów bieżących bilansu płatniczego. Wyraźna tendencja wzrostowa tej nadwyżki, obserwowana od 2005 roku, po okresie spadku w poprzednich 4 latach, przyniosła jej wzrost z poziomu zaledwie 43 mln PLN w roku 2004, do ok. 20,2 mld PLN w roku 2012. W rezultacie wskaźnik zrównoważenia obrotów usługowych (mierzony relacją salda do przychodów z eksportu w %) wzrósł w minionych 7 latach z poziomu bliskiego zera w 2004 r. – czyli stanu równowagi – do ponad +16% w roku 2012. Dla porównania, podobny wskaźnik dla obrotów towarowych, mimo znacznej poprawy w analogicznym okresie, utrzymał się na poziomie poniżej zera.

Korzystny poziom i pozytywna tendencja zmian stanu zrównoważenia wymiany usług może wskazywać, że eksport usługowy zawiera w sobie relatywnie większy udział krajowej wartości dodanej (w przeliczeniu na porównywalną jednostkę wpływów brutto), a tym samym ma relatywnie większe przełożenie na wzrost PKB niż eksport towarowy. Jednocześnie, jak wspomniano na wstępie dalsza aktywizacja eksportu w tym sektorze może stwarzać szerokie pole dla działalności MSP i tą drogą, na poprawę sytuacji na rynku pracy.

Symbol	Rodzaj usług	Dynamika										Udział w:	
		2010		2011		2012		2011/2010		2012/2010		2010	2012
200	ROZCHODY OGÓLEM	89.407	94.719	102.682	105,9	108,4	114,8	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
205	Usługi transportowe	18.553	20.323	22.674	109,5	111,6	122,2	20,8	20,8	20,8	22,1	22,1	
236	Podróże zagraniczne	26.006	24.979	28.341	96,1	113,5	109,0	29,1	29,1	29,1	27,6	27,6	
245	Usługi pocztowe i telekomunikacyjne	1.953	1.783	2.046	91,3	114,7	104,7	2,2	2,2	2,2	2,0	2,0	
249	Usługi budowlane	2.142	2.104	2.749	98,2	130,7	128,3	2,4	2,4	2,4	2,7	2,7	
253	Usługi ubezpieczeniowe	1.112	2.500	1.960	224,8	78,4	176,2	1,2	1,2	1,2	1,9	1,9	
260	Usługi finansowe	2.565	2.205	2.445	86,0	110,9	95,3	2,9	2,9	2,9	2,4	2,4	
262	Usługi informatyczne i informacyjne	5.017	5.717	6.330	114,0	110,7	126,2	5,6	5,6	5,6	6,2	6,2	
266	Patenty i licencje	6.759	7.148	7.454	105,7	104,3	110,3	7,6	7,6	7,6	7,3	7,3	
268+982	Pozostałe usługi*, w tym:	22.283	24.365	24.927	109,3	102,3	111,9	24,9	24,9	24,9	24,3	24,3	
269	POŚREDNICTWO HANDLOWE I POZOSTAŁE USŁUGI ZWIĄZANE Z HANDLEM	1.603	1.978		123,4			1,8					
272	USŁUGI LEASINGU OPERACYJNEGO	697	1.209		173,5			0,8					
274	USŁUGI PRAWNE, KSIĘGOWE, DORADZTWO W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I PUBLIC RELATIONS	5.804	7.495		129,2			6,5					
278	REKLAMA, BADAŃ RYNKU I SONDAŻE OPINII PUBLICZNEJ	1.463	1.992		136,2			1,6					
279	USŁUGI BADAWCZO-ROZWOJOWE	469	567		120,9			0,5					
280	USŁUGI ARCHYTEKTONICZNE, INŻYNIERSKIE I POZOSTAŁE TECHNICZNE	3.023	2.953		97,7			3,4					
282	UTYLIZACJA ODPADÓW I USUWANIE ZANIECZYSZCZEN	181	22		12,1			0,2					
283	USŁUGI ROLNICZE, WYDOBYWCZE I PRZETWÓRSTWO NA MIEJSCU	93	211		226,8			0,1					
284	POZOSTAŁE USŁUGI GOSPODARCZE	4.874	3.582		73,5			5,5					
285	USŁUGI POMIĘDZY PRZEDSIĘBIORSTWAMI POWIĄZANYMI, GDZIE INDZIEJ NIEWYMENIONE	4.077	4.357		106,9			4,6					
287	Usługi kulturalne i rekreacyjne	2.599	3.202	3.333	123,2	104,1	128,3	2,9	2,9	2,9	3,2	3,2	
291	Usługi rządowe	417	393	423	94,3	107,6	101,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	

Symbol	Rodzaj usług	2010	2011	2012
200	SALDO OGÓLEM	9.333	16.513	20.184
205	Usługi transportowe	7.963	12.091	13.517
236	Podróże zagraniczne	2.850	6.500	7.358
245	Usługi pocztowe i telekomunikacyjne	-275	-59	-276
249	Usługi budowlane	1.846	2.669	2.014
253	Usługi ubezpieczeniowe	-573	-1.280	-806
260	Usługi finansowe	-889	-774	-1.029
262	Usługi informatyczne i informacyjne	-372	591	1.566
266	Patenty i licencje	-6.051	-6.344	-6.729
268+982	Pozostałe usługi*, w tym:	6.886	5.140	7.061
269	POŚREDNICTWO HANDLOWE I POZOSTAŁE USŁUGI ZWIĄZANE Z HANDLEM	181	-47	
272	USŁUGI LEASINGU OPERACYJNEGO	-331	-912	
274	USŁUGI PRAWNE, KSIĘGOWE, DORADZTWO W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I PUBLIC RELATIONS	-694	-1.002	
278	REKLAMA, BADAŃ RYNKU I SONDAŻE OPINII PUBLICZNEJ	3.825	3.700	
279	USŁUGI BADAWCZO-ROZWOJOWE	1.229	1.608	
280	USŁUGI ARCHITEKTONICZNE, INŻYNIERSKIE I POZOSTAŁE TECHNICZNE	-274	-191	
282	UTYLIZACJA ODPADÓW I USUWANIE ZANIECZYSZCZEŃ	-126	69	
283	USŁUGI ROLNICZE, WYDOBYWCZE I PRZETWÓRSTWO NA MIEJSCU	2.150	3.414	
284	POZOSTAŁE USŁUGI GOSPODARCZE	194	1.184	
285	USŁUGI POMIĘDZY PRZEDSIĘBIORSTWAMI POWIĄZANYMI, GDZIE INDZIEJ NIEWYMIENIONE	734	-2.683	
287	Usługi kulturalne i rekreacyjne	-1.670	-1.644	-2.075
291	Usługi rządowe	-382	-377	-418

* Dane GUS, które zgodnie z metodologią NBP odpowiadają sumie usług pozostałych (268) i usług gdzie indziej nie wymienionych (982)
Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP i GUS.

ANEKS 2.

WPŁYW IMPORTU SUROWCÓW ENERGETYCZNYCH NA POLSKIE WYDATKI IMPORTOWE OGÓŁEM W LATACH 2003-2012

1. Międzynarodowy rynek surowców energetycznych

Po zapaści światowego rynku energetycznego w latach 90. ubiegłego wieku, kiedy to ceny ropy naftowej okresowo, w drugiej połowie tego okresu, spadały nawet poniżej 10 USD/bar., oczekiwania producentów, w tym również oficjalnych gremiów OPEC, koncentrowały się wokół cen ropy naftowej na poziomie 21-22 USD/bar. jako pożądanej i stabilnej na dłuższy okres. Od początku I dekady XXI wieku, rozpoczął się jednak szybki wzrost cen ropy naftowej i w efekcie również gazu ziemnego. Proces ten przyspieszył od roku 2004, kiedy to rozpoczął się pięcioletni okres gwałtownego wzrostu cen ropy naftowej na rynku światowym. W latach 2003-2008 zwiększyły się one prawie 5-krotnie w porównaniu z rokiem 2002, wzrastając w stosunku do roku poprzedniego o prawie 30% w 2004 r., o prawie 50% w 2005 r., 25% w 2006 r., 13% w 2007 r. i dalsze 45% w roku 2008. Przy ocenie przyczyn tak gwałtownego wzrostu cen, analitycy są zgodni, że nie więcej niż w 60% proces ten wynikał z uwarunkowań podaży-popytowych istniejących na międzynarodowym rynku paliw i surowców, w pozostałej zaś części z działalności kapitału spekulacyjnego. Dotyczy to w szczególności roku 2007 oraz 2008 i lat następnych, kiedy to na międzynarodowe rynki towarowe, w tym w szczególności na rynek paliw i energii przepłynął kapitał spekulacyjny, z będącego w kryzysie rynku nieruchomości.

Tabela 1. Średnioroczne ceny w rosyjskim eksporcie ropy naftowej oraz gazu ziemnego

Lata	Ropa naftowa Urals USD/bar.	Gaz ziemny USD/1000 m ³
2001	21,4	98,3
2002	22,2	85,7
2003	24,9	105,5
2004	31,8	109,1
2005	47,1	151,4
2006	58,8	216,0
2007	66,4	233,7
2008	95,3	353,7
2009	57,5	249,3
2010	76,2	302,1
2011	107,3	381,3
2012	110,5	431,3

Źródło: CBR (Centralny Bank Rosji); Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego FR; szacunki DSA MG.

Sytuację na międzynarodowym rynku paliw zilustrować można na przykładzie surowców eksportowanych przez czołowego uczestnika międzynarodowego rynku energetycznego - Rosję. Do kryzysu gospodarczego 2008/2009 średnioroczne ceny ropy naftowej marki Urals, eksportowanej przez Rosję, wzrosły z 21,4 USD/bar. w 2001 r. do 95,3 USD/bar. w 2008 r., tj. prawie 4,5-krotnie. Najwyższy w historii poziom cen ropy naftowej odnotowano 11 lipca 2008 r., kiedy to ceny na giełdzie w Nowym Jorku osiągnęły 147,27 USD/bar. W tym dniu maksymalną cenę osiągnęła również rosyjska ropa marki Urals, dochodząc do poziomu 139,87 USD/bar. Po spadku w 2009 r. o prawie 40% do poziomu 57,5 USD/bar., średnioroczne ceny rosyjskiej ropy naftowej przekroczyły w latach 2011-2012 rekordowy

poziom ponad 100 USD/bar., w tym w roku 2012 poziom ponad 110 USD/bar. W całym okresie ostatniego dziesięciolecia ceny ropy Urals wzrosły prawie 5-krotnie, licząc poziom z 2012 r. w porównaniu z tym z roku 2002. Z opóźnieniem 6-9 miesięcy za cenami ropy naftowej podążały ceny gazu. W rosyjskim eksporcie wzrosły one z 98,3 USD/1000 m³ w 2001 r. do 353,7 USD/1000 m³ w roku 2008, tj. prawie 4-krotnie. Ten rekordowy poziom, po zapaści w 2009 r., przekroczony został dopiero w 2012 r., kiedy to średnioroczne ceny eksportowe rosyjskiego gazu osiągnęły poziom 431,3 USD/1000 m³. W dziesięcioleciu 2002-2012 ceny w rosyjskim eksporcie gazu ziemnego wzrosły przeszło 5-krotnie.

2. Polska na międzynarodowym rynku ropy i gazu

Polska jest znaczącym importerem surowców energetycznych. W ostatnich latach import ropy naftowej pokrywa ok. 95,5-97% zapotrzebowania krajowego na to paliwo. W odniesieniu do gazu ziemnego udział dostaw importowych wynosi ok. 70%. W ostatnim dziesięcioleciu import ropy naftowej zwiększył się o prawie 40%, z 17,7 mln ton w roku 2002 do 24,6 mln ton w 2012 r. W odniesieniu do gazu ziemnego, wzrost ten w tym samym okresie, osiągnął prawie 50%, osiągając poziom 11 605 mln m³ w roku 2012 w porównaniu z 7 775 mln m³ w 2002 r.

Tabela 2. Polski import ropy naftowej oraz gazu ziemnego w latach 2002-2012

Lata	Ropa naftowa			Gaz ziemny		
	tys. ton	mln EUR	śr. cena EUR/tona	mln m ³	mln EUR	śr. cena EUR/1000 m ³
2002	17.717	3.154	178	7.775	879	113
2003	17.028	2.895	170	8.721	1.029	118
2004	17.316	3.377	195	9.445	1.058	112
2005	17.912	5.230	292	9.919	1.557	157
2006	19.813	6.954	351	10.354	2.205	213
2007	20.885	7.602	364	9.598	2.044	213
2008	20.787	9.541	459	10.619	3.356	316
2009	20.098	6.271	312	9.435	2.588	269
2010	22.688	9.710	428	10.325	2.850	276
2011	23.792	13.657	574	11.174	3.620	324
2012	24.633	15.223	618	11.605	4.283	369
2012/2002	1,39	4,83	3,47	1,49	4,87	3,27

Źródło: DSA na podstawie danych GUS i ARE.

Tabela 3. Import ropy naftowej według kraju pochodzenia

	2011		2012	
	tys. ton	%	tys. ton	%
Rosja	21.853	91,9	23.518	95,5
Norwegia	1.337	5,6	828	3,4
Wielka Brytania	477	2,0	b.d.	b.d.
Pozostałe	125	0,5	287	1,1
Razem	23.792	100,0	24.633	100,0

Źródło: DSA na podstawie danych ARE; b.d. – brak danych.

W odniesieniu do ropy naftowej pozycja Rosji, z udziałem zdecydowanie powyżej 90% w polskim imporcie tego surowca, jest niczym nie zagrożona. Podstawową drogą dostaw pozostaje rurociąg Przyjaźń.

Tabela 4. Import gazu ziemnego według kraju pochodzenia

	2011		2012	
	mln m ³	%	mln m ³	%
Rosja	9.549	85,5	9.261	79,8
Niemcy	1.625	14,5	1.788	15,4
Czechy	b.d.	b.d.	556	4,8
Razem	11.174	100,0	11.605	100,0

Źródło: DSA na podstawie danych ARE; b.d. – brak danych.

Na polskim importowym rynku gazu pozycja Rosji osłabła w ostatnich latach. W wyniku uruchomienia i rozbudowy interkonektorów z Niemcami (punkt graniczny Lasowo) oraz z Czechami (punkt graniczny Cieszyn) udział Gazpromu w dostawach gazu na rynek polski spadł w roku 2012 poniżej 80%. Nie oznacza to zmniejszenia udziału rosyjskiego gazu w polskich zakupach importowych, gdyż całość lub znacząca część dostaw realizowanych przez oba interkonektory może stanowić gaz uprzednio dostarczony przez Gazprom na rynek niemiecki.

3. Wpływ wzrostu cen ropy naftowej i gazu ziemnego na wydatki importowe w latach 2003-2012

W ostatnim dziesięcioleciu 2003-2012 wartość polskiego importu ogółem zwiększyła się blisko 2,8-krotnie, tj. wzrosła z 55,1 mld EUR w roku 2002 do 154 mld EUR w 2012 r. W tym samym okresie w wyrażeniu wartościowym zarówno import ropy naftowej, jak i gazu ziemnego wzrósł blisko 5-krotnie (odpowiednio z 3,2 mld EUR w 2002 r. do 15,2 mld EUR w roku 2012 oraz z 0,9 mld EUR do 4,3 mld EUR). Przy takich proporcjach wzrostu, udział obu tych surowców w całym polskim imporcie zwiększył się znacząco z 7,3% w roku 2002 do 12,9% w 2012 r.

O wzroście wartości importu surowców energetycznych w głównej mierze zdecydował wzrost cen, przy dużo skromniejszym wpływie wzrostu wolumenu zakupów. W dziesięcioleciu 2003-2012 na wzrost wartości importu ropy naftowej w 71,4% wpłynęły szybko rosnące ceny, a jedynie w 28,6% zwiększony wolumen zakupów. W przypadku gazu ziemnego proporcje te kształtowały się odpowiednio: 31,3% przypadło na wolumen, a 68,7% na ceny.

W rachunku skumulowanym, w całym okresie 2003-2012, dodatkowe wydatki w polskim imporcie na zakup ropy naftowej i gazu ziemnego w stosunku do roku 2002 wyniosły prawie 64,7 mld EUR, z czego na ropę przypada 48,9 mld EUR (75,6%), na gaz zaś 15,8 mld EUR.

Tabela 5. Przyrost wydatków importowych na zakup ropy i gazu w latach 2003-2012 w rachunku skumulowanym (rok bazowy 2002)

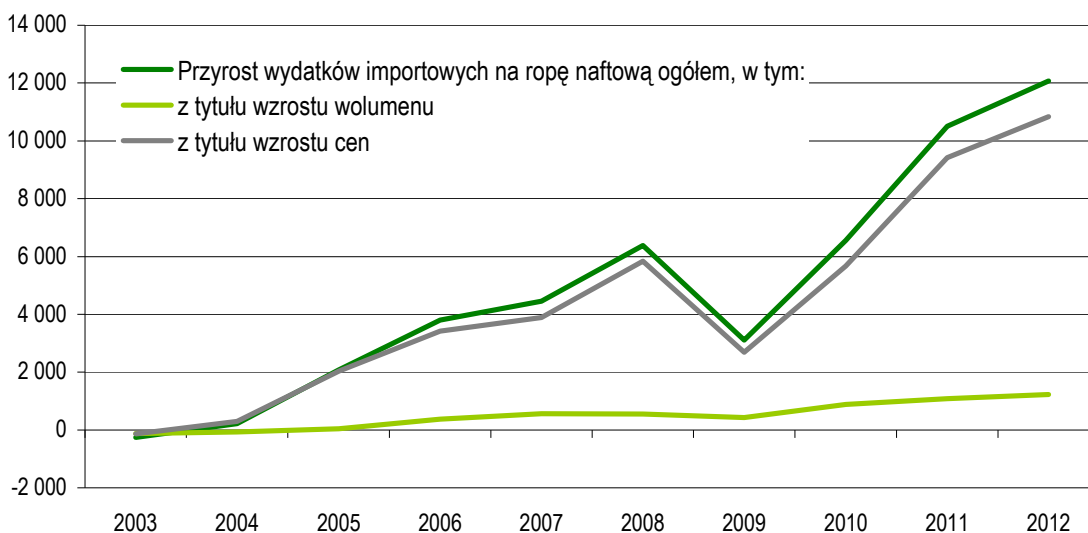
	Ropa naftowa		Gaz ziemny		Ropa+gaz	
	mln EUR	%	mln EUR	%	mln EUR	%
Przyrost wydatków ogółem, w tym:	48.923	100,0	15.754	100,0	64.676	100,0
z tytułu wzrostu wolumenu	4.944	10,1	2.649	16,6	7.593	11,7
z tytułu wzrostu cen	43.979	89,9	13.105	83,2	57.083	88,3

Źródło: DSA na podstawie danych ARE.

Podstawowy wpływ na przyrost wydatków wywarły szybko rosnące ceny, których udział w tym procesie wyniósł 88,2%. Udział przyrostu wolumenu w zwiększonych wydatkach importowych wyniósł natomiast 11,7%. Szczególnie wysoki udział cen jako czynnika sprawczego zwiększonych wydatków importowych w analizowanym okresie wystąpił w przypadku ropy naftowej (89,9%), przy skromnym udziale wzrostu wolumenu (10,1%). W przypadku gazu ziemnego proporcje te kształtowały się następująco: 83,2% ceny i 16,8% wolumen.

Kryzys 2008/2009 i związane z tym załamanie cen jedynie na krótko przyhamował wzrost polskich wydatków związanych z zakupem ropy i gazu. Ceny tego pierwszego surowca spadły w 2009 r. o 22%, gazu natomiast o 14,9% w porównaniu z rokiem 2008. W następnych latach wystąpił jednak ponownie szybki wzrost, chociaż ich poziom przedkryzysowy z 2008 r. został przekroczony dopiero w 2011 r. W okresie trzech ostatnich lat 2010-2012 ceny ropy naftowej w polskim imporcie wzrosły o przeszło 98%, a gazu o ponad 37%.

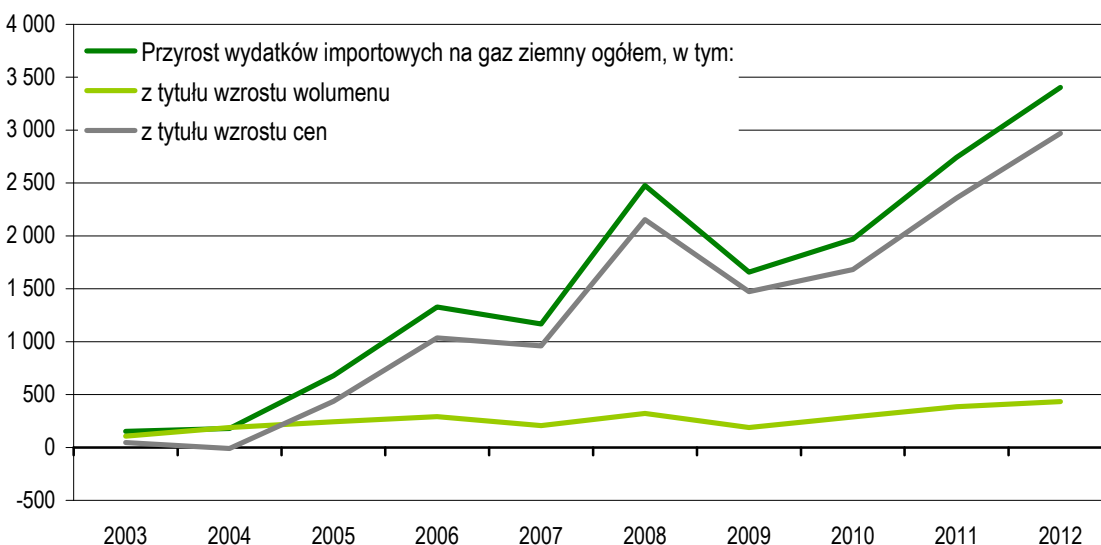
Wykres 1. Przyrost wydatków importowych na ropę naftową z tytułu wzrostu wolumenu i wzrostu cen w latach 2003-2012 (rok bazowy 2002)

Uwaga: (1) przyrost wydatków z tytułu wzrostu wolumenu = przyrost wolumenu w danym roku w stosunku do roku 2002 x średnia cena w 2002 roku; (2) przyrost wydatków z tytułu wzrostu cen = wolumen importu w danym roku x przyrost ceny w danym roku w stosunku do 2002 roku

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS i ARE.

Wykres 2. Przyrost wydatków importowych na gaz ziemny z tytułu wzrostu wolumenu i wzrostu cen w latach 2003-2012 (rok bazowy 2002)

Uwaga: (1) przyrost wydatków z tytułu wzrostu wolumenu = przyrost wolumenu w danym roku w stosunku do roku 2002 x średnia cena w 2002 roku; (2) przyrost wydatków z tytułu wzrostu cen = wolumen importu w danym roku x przyrost ceny w danym roku w stosunku do 2002 roku

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS i ARE.

Tabela 6. Wpływ wzrostu cen surowców energetycznych od 2003 roku na wydatki importowe w latach 2003-2012 (rok bazowy 2002)

Lp.	Wyszczególnienie	j.m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ropa naftowa													
1	Wolumen importu	tys. ton	17.717	17.028	17.316	17.912	19.813	20.885	20.787	20.098	22.688	23.792	24.633
2	Średnia cena importu 1 tony ropy naftowej	EUR	178	170	195	292	351	364	459	312	428	574	618
3	Wydatki importowe	mln EUR	3.153	2.894	3.376	5.230	6.954	7.602	9.541	6.270	9.710	13.657	15.223
4	Przyrost wolumenu w stos. do 2002 r.	tys. ton	-	-689	-401	195	2.096	3.168	3.070	2.381	4.971	6.075	6.916
5	Przyrost ceny w stos. do 2002 r.	EUR	-	-8	17	114	173	186	281	134	250	396	440
6	Przyrost wydatków importowych ogółem, w tym:	mln EUR	-	-259	223	2.076	3.800	4.448	6.387	3.116	6.556	10.503	12.069
6.1	z tytułu wzrostu wolumenu	mln EUR	-	-123	-71	35	373	564	546	424	884	1.081	1.231
6.2	z tytułu wzrostu cen	mln EUR	-	-136	294	2.041	3.427	3.884	5.841	2.693	5.672	9.422	10.838
Gaz ziemny													
7	Wolumen importu	mln m ³	7.775	8.721	9.445	9.919	10.354	9.598	10.619	9.435	10.325	11.174	11.605
8	Średnia cena importu 1 tys. m ³ gazu	EUR	113	118	112	157	213	213	316	269	276	324	369
9	Wydatki importowe	mln EUR	879	1.029	1.058	1.557	2.205	2.044	3.356	2.538	2.850	3.620	4.283
10	Przyrost wolumenu w stos. do 2002 r.	mln m ³	-	946	1.670	2.144	2.579	1.823	2.844	1.660	2.550	3.399	3.830
11	Przyrost ceny w stos. do 2002 r.	EUR	-	5	-1	44	100	100	203	156	163	211	256
12	Przyrost wydatków importowych ogółem, w tym:	mln EUR	-	151	179	679	1.327	1.166	2.477	1.659	1.971	2.741	3.404
12.1	z tytułu wzrostu wolumenu	mln EUR	-	107	189	242	291	206	321	188	288	384	433
12.2	z tytułu wzrostu cen	mln EUR	-	44	-9	436	1.035	960	2.156	1.472	1.683	2.357	2.971
Ropa naftowa i gaz ziemny łącznie													
13	Przyrost wydatków importowych ogółem, w tym:	mln EUR	-	-108	402	2.755	5.128	5.614	8.865	4.776	8.527	13.244	15.473
13.1	z tytułu wzrostu wolumenu	mln EUR	-	-16	117	277	665	770	868	611	1.172	1.465	1.664
13.2	z tytułu wzrostu cen	mln EUR	-	-93	285	2.478	4.463	4.844	7.997	4.165	7.355	11.779	13.809

Uwaga: (1) przyrost wydatków z tytułu wzrostu wolumenu w danym roku w stosunku do roku 2002 x średnia cena w 2002 roku; (2) przyrost wydatków z tytułu wzrostu cen = wolumen importu w danym roku x przyrost ceny w danym roku w stosunku do 2002 roku

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS i ARE.

Spis tabel

Tabela 1	Zmiany PKB na świecie i wybranych rynkach w latach 2011-2014	7
Tabela 2	Zmiany popytu wewnętrznego na głównych rynkach w latach 2011-2014	8
Tabela 3	Tempo zmian wolumenu światowego handlu towarami i usługami w latach 2011-2014 (zmiana do roku poprzedniego, w %).....	11
Tabela 4	Zmiany PKB i wolumenu obrotów towarowych na świecie w latach 2010-2012 (w ujęciu USD)	11
Tabela 5	Zmiany obrotów towarowych na świecie w latach 2005-2012 (w ujęciu USD)	13
Tabela 6	Najwięksi eksporterzy i importerzy towarów na świecie w 2012 roku	16
Tabela 7	Zmiany światowego PKB i globalnego handlu (towarami i usługami) w latach 2010-2014	18
Tabela 8	Obroty polskiego handlu zagranicznego według GUS w latach 1991-2012	25
Tabela 9	Zmiany w strukturze geograficznej obrotów towarami w mln EUR	27
Tabela 10	Zmiany w obrotach towarami zagregowanymi w 10 grup towarowych w mln EUR	28
Tabela 11	Obroty towarowe Polski w latach 2011-2012 w mln EUR.....	31
Tabela 12	Obroty towarami i usługami oraz saldo na rachunku obrotów bieżących i ich relacje <i>per capita</i> oraz do PKB w latach 2008-2012	32
Tabela 13	Obroty towarowe według GUS w latach 2011-2012	34
Tabela 14	Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR).....	36
Tabela 15	Struktura towarowa obrotów handlowych Polski w latach 2011-2012 i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)	49
Tabela 16	Zmiany obrotów polskiego handlu zagranicznego według grup towarowych, sekcji i działów i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR).....	50
Tabela 17	Obroty towarowe Polski w okresie 01.2012 – 06.2013.....	57
Tabela 18	Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski po I półroczu 2013 roku (w mln EUR)	59
Tabela 19	Zmiany struktury przedmiotowej polskiego handlu zagranicznego po I półroczu 2013 roku (w mln EUR).....	61
Tabela 20	Zmiany globalnych obrotów towarowych i światowego PKB w latach 2009-2014 (w relacji do roku poprzedniego) w %.....	63
Tabela 21	Prognoza zmian wolumenu obrotów handlowych (towarami i usługami) w latach 2012-2014 (w relacji do roku poprzedniego) w %.....	64

Spis wykresów

Wykres 1	Zmiany wolumenu obrotów towarowych w wybranych krajach i grupach krajów w latach 2010-2012	12
Wykres 2	Zmiany obrotów w wybranych grupach i krajach w latach 2010-2012 (w ujęciu USD)	14
Wykres 3	Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w latach 2004-2012 (w mln EUR)	23
Wykres 4	Zmiany tempa wzrostu cen transakcyjnych, dewizowych i NEER w eksporcie w latach 2000-2012 (r/r)	24
Wykres 5	Relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB (w %)	33
Wykres 6	Struktura geograficzna salda obrotów towarowych Polski z zagranicą w 2012 roku na tle roku 2011 i 2008 (w mld EUR)	42
Wykres 7	Dynamika polskiego eksportu wybranych grup towarowych w latach 2008-2012 (w EUR, rok poprzedni = 100)	43
Wykres 8	Dynamika polskiego importu wybranych grup towarowych w latach 2008-2012 (w EUR, rok poprzedni = 100)	43
Wykres 9	Struktura towarowa polskiego eksportu w 2012 roku na tle roku 2011 i 2008 (w %).....	46
Wykres 10	Struktura towarowa polskiego importu w 2012 roku na tle roku 2011 i 2008 (w %).....	47
Wykres 11	Struktura towarowa salda obrotów handlu zagranicznego Polski w 2012 roku na tle roku 2011 i 2008 (w mln EUR)	48
Wykres 12	Struktura rozdysponowania importu w latach 2008-2012 (udział w %)	55
Wykres 13	Miesięczne obroty towarowe w okresie 01.2012 – 06.2013	58
Wykres 14	Miesięczna dynamika eksportu i importu w okresie 01.2012 – 06.2013.....	58